Sayı: 4-27 Kasım 1972-5 TL.

HAFTALIK, OLAYLAR, GERÇEKLER, BELGELER DERGİSİ

devir

28 YIL SONRA ECEVİT

CHP'NİN BUGÜNKÜ DURUMU

Almanya'da 2 DM

neden
yerlilerle değil,
Avrupa
televizyonlarıyla
mukayese ediliyor?

BEKO
TELEVİZYONU

- Ses ve görüntüyü derhal verir
- Voltaj regülâtörü içindedir
- 110 ve 220 voltta çalışır
- Elektronik program seçici ile mücehhezdir
- Ekranı 61 cm. dir
- Az cereyan çeker
- Lâke ve maun, iki değişik renklidir
- Bir yıl gerçek garantilidir
- Yurda yaygın Servis Teşkilâtı vardır.

BEKOTEKNİK SANAYİ A. Ş.
Karaağaç Caddesi 2-4,
Sütlüce, İstanbul,
Tel.: 44 75 81

(Yeni Ajans - 3468 - 13)

bu devir de

22

Yeni CHP'nin yeni Genel Başkanı Bülent Ecevit'i sınıf arkadaşı Altemur Kılıç 28 yıl sonra ziyaret etti ve kişiliğini tahlil etmeye çalıştı.

14

Üç yıldır Kuzey Irlanda'da kan gövdeyi götürüyor. Karşılıklı tedhişin halledemediği bu çetin soruyu İngiltere Hükümetinin yeni formülü halledebilecek mi?

4

Devlet Bakanı Zeyyat Baykara DEVİR'e Planın yozlaştırıldığı yolundaki iddialar konusunda görüşlerini açıkladı.

36

Bu kış giyilebliecek gece elbiseleri ile aksesuar hakkında ilginç bir yazı.

KAPAK YAZISI	24	28 Yıl Sonra Ecevit
ALTEMUR KILIÇ	3	Hür Seçimlere Doğru
YURTTA DEVİR	4	Seçim düzeyi mi? Seçim inişi mi?
DÜNYADA DEVİR	11	Zafer Yine Brandt'ın - Nixon Ne Yapacak?
	14	Kuzey İrlanda Çıkmazı
	17	Atatürk'ün Partisi Nasıl Ecevit'in Partisi Oldu?
	22	Ecevit Yeni CHP'nin Felsefesini Açıklıyor
	13	Peron Arjantin'e Döndü
EKONOMİ	32	Türk Ekonomisi - 1972
KADIN-MODA	36	Kış Geceleri İçin
TURİZM	38	Seyahat Acentaları Kanunu Çelişkilerle Dolu
SPOR	45	Mafia Türk Sporuna el attı...
TARİHTE DEVİR	47	CHP Nasıl Kuruldu?
SAĞLIK	31	Yaşlılık - Grip ve Antibiyotikler
TV - RADYO	34	20 Dakikalık Bir Filmin Hikâyesi

DİĞER BÖLÜMLER

Telexten Notlar: 2 / Parlâmento: 10 / Basın: 30
Sinema: 39 / Tiyatro: 41 / Müzik : 43 / Yaşantı-Hayatın Tuzu Biberi: 46 / Devir'e Mektuplar: 48

● KAPAK - Ara Güler

Yurttan

ANKARA — Millet Partisi Beşinci Genel Kongresi 18-19 Kasım günleri Ankara'daki TÜRK-İŞ'in toplantı salonunda yapıldı. MP'nin değişmez başkanı ve belkemiği Osman Bölükbaşı sağlık nedenleriyle tekrar seçilmeye talip olmamasına rağmen oy birliği ile tekrar Genel Başkan seçildi. Türk politika hayatının ince zekâlı, sivri dilli politikacısı Bölükbaşı, ılımlı bir konuşma yaptı ve sadece Demirel'e hafifçe dokunmakla yetinerek, "Tüfeğin menzili dışına çıktıktan sonra aslan kesilmek AP Genel Başkanının adetidir" dedi.

●

ANKARA — ABD İhracat-İthalât Bankası Genel Müdürü Henry Kearns düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'ye yeni krediler açmaya hazır olduklarını bildirdi. Şimdiye kadar Türkiye'ye kredi ve kredi garantisi olarak 350 milyon dolarlık yardımda bulunan İhracat-İthalât Bankasının sağlayacağı yeni krediler Ereğli Demir-Çelik tesislerinin genişletilmesi, trafik kontrol sistemleri, havaalanlarının genişletilmesi, endüstriyel gereçler, çöp yakma tesisleri, sentetik elyaf tesisleri gibi konuları kapsayacak.

●

İSTANBUL — 34 milyon lira borcu olan İstanbul Belediyesinin 500 milyon lira değerindeki arsa ve binalarına haciz konuldu. Belediye yetkilileri bir kamu kuruluşu olduklarını ileri sürerek, hacize itiraz ettiler. 27 Kasımda satışa çıkarılacağı bildirilen binalar arasında, Belediye Sarayı, Taşlık Gazinosu, Geçitlerdeki ve Taksim Gezisindeki dükkânlar ile Florya tesisleri yer alıyor.

ANKARA — Türkiye ile Federal Almanya arasındaki malî yardım görüşmeleri 27 Kasım - 1 Aralık 1972 tarihleri arasında Ankara'da yapılacak. Almanların bütçe müzakerelerinin bu yıl fazla uzaması, Türkiye ile bu görüşmelerin gecikmesine sebep oldu. Bu yıl Almanyanın Türkiye'ye 190,9 milyon Mark yardım yapması bahis konusu. 1963 ile 1971 arasında Almanyaya OECD konsorsiyumu çerçevesinde Türkiye'ye 1 milyar 710 milyon Mark yardım yapmayı taahhüt etmişti. Görüşmeler sırasında Türk-Alman ekonomik ilişkilerinin daha da gelişmesi için müzakereler yapılacak.

●

ANKARA — Bu yıl hacca gidecek 28 bin hacı adayı, dönüşlerinde karantinaya alınacak. Sağlık Müdürlüğü yetkilileri, Bakanlıktan bir emir almadıklarını, ancak herhangi bir salgını önlemek için bu tedbire başvuracaklarını açıkladı. Sağlık muayeneleri yapılmayan hacı adaylarının Suudi Arabistan'a sokulmayacağını ve İstanbul'daki Tropikal Hastalıklar Hastahanesi ile göçmen misafirhanesinin karantina olarak kullanılacağını ifade ettiler..

●

İSTANBUL — Böbrek ve mide hastalıklarına iyi geldiği bilinen Hamidiye kaynak suyunun ihracı için yapılan çalışmalar sonuçlandı. Belediye ile bir İtalyan firması arasında yapılan anlaşmaya göre Kemerburgaz Eğrikemer mevkiinde, saatte 10 bin küçük 20 bin büyük şişeyi otomatik olarak dolduracak bir tesis kurulacak. 6,5 milyon liraya mal olacak tesis için İtalyan firmasına 2 milyon 800 bin liralık döviz ödenecek.

İSKENDERUN — Yapımı devam eden İskenderun Demir Çelik fabrikalarının hizmete açılması ile yılda elde edilecek 550 bin ton granule curuf'un değerlendirilmesi için bir milyon ton kapasiteli bir çimento fabrikası kurulması tasarlandı.

●

ANKARA — Fiat artışlarını önlemek, özellikle gıda maddelerinin aracıya uğramadan doğrudan doğruya halkın eline geçmesini sağlamak amacı ile bütün yurtta Ticaret Bakanlığı tarafından Süper Marketler kurulacak. Ticaret Bakanlığı bu iş için Gima'yı görevlendirdi. Aralık ayında Eskişehirde faaliyete geçecek olan Gima, 1973 yılı başında da İstanbul'da 4 Süper Market açmak için çalışmalara başlayacak.

Dünyadan

LONDRA — İngiltere Başbakanı Heath, "Nixonomik Ders Kitabının" bir sayfasını uygulamağa başladı. Hızlı bir enflâsyon tehlikesiyle karşı karşıya kalan İngiltere, parasının Aralık ayında tesbit edilen 2.61 dolarlık düzeyinden, 2.32 dolara inmesi sonunda ücret-fiat, kira ve temettülerde 90 günlük bir dondurma kararı aldı. Bu süre gerekirse 60 gün daha uzatılabilecek.

İşçi ve Sanayi Konfederasyonları ile Hükümetin yaptığı üçlü toplantılardan netice alamayan Heath, otoritesini kullanmayı deniyor

Bugün için İngiltere'de enflâsyon labirentinin çıkış yolu göründü. Süratli enflâsyon tırmanışının yaratacağı tahriplerden uzak kalmak İngiliz Ekonomisine büyük avantajlar sağlayabilir.

Bu tedbirler alınmadığı takdirde İngiltere'de enflâsyonun yüzde 14'e ulaşması bekleniyordu.

●

TOKYO — Japonyanın 5 büyük siyasi partisinin liderleri 10 Aralık'ta yapılacak ve 73 milyon seçmenin oy kullanacağı genel seçimlerin propaganda kampanyasına başladılar. Başbakan Kakusi Tanaka fiyat artışlarını kontrol altına almak, hava ve su kirlenmesi gibi sorunlara eğilmek, silâhlı kuvvetleri güçlendirmek ve Amerika ile ilişkileri arttırmak vaadlerinde bulundu. Sosyalist Partinin Başkanı Tomomo Narita ise Tanakanın Liberal Partisine, bilhassa savunma harcamalarında yapılması plânlanan artışa, şiddetle hücum etti.

●

SANTİAGO — Şili devlet başkanı Salvador Allende 30 Kasımda başlayacak ve 12 gün sürecek gezisinde Meksika, Sovyetler Birliği ve Küba'yı ziyaret edecek ve New York'ta Birleşmiş Milletler Genel Kurul toplantısında bir konuşma yapacak.

Grevler yüzünden 200 milyon dolar zarara uğrayan ve bir iç savaşın eşiğine gelen Şili'de hükümetin kamyonculuk ve besin maddeleri endüstrilerini milliletşirmiyeceğini açıklaması ve sokağa çıkma yasağını kaldırması üzerine durum şimdilik normale döndü.

●

KAHİRE — Başkan Enver Sedat'ı devirmek üzere hazırlanan bir komplo meydana çıkarılarak, çoğu hava kuvvetlerine mensup 40 kadar subay tutuklandı. Teşebbüsün gayesi, Başkan Enver Sedat, Başvekil Aziz Sıtkı ve bir çok Bakanı tutuklayarak, geçen ay istifaya zorlanan Savunma Bakanı Muhammed Sadık'ı başkanlığa getirmekti.

Hür seçimlere doğru!

Altemur Kılıç

ARTIK kesin olarak anlaşılmıştır ki seçimlerin, Anayasanın öngördüğü zamanda yapılması gerekmektedir. Şimdi vatanını ve rejimi seven herkese, bu seçimlerin arızasız, huzur içinde yapılması için zorunlu olan ortamı hazırlamak ve bu ortamı bozmamak konusunda büyük sorumluluk düşüyor.

Adalet Partisi şu sırada bir hükümet bunalımı yaratmanın memleket için de kendisi için de gereksizliğini idrak edip içindeki bazı müfritlerin tavsiye ettikleri yolu seçmemekle bu konuda kendisine ilk düşeni yapmıştır.

Fakat AP'nin de bildirisinden sonra asıl tarihî sorumluluk esasen ağır yük taşımakta olan Başbakan Ferit Melen'in sırtına binmiştir. Devamlı olarak çeşitli ve ekserisi uzun vadeli politik yatırımlar için yapılan hücumlara uğrayan Melen için görevinde kalmak, bir mevki hırsının, kendisi veya partisi için bazı hesapların gereği değildir. Bildiğimiz kadar Başbakan kendisine devamlı olarak "Ben gidersem ne olacak?" sorusunu sormaktadır. Gerçekten de bugün için başka alternatif yoktur ve bugün mesele Melen Hükümetinin kalıp kalmaması değil, "rejimin geleceği" meselesidir.

Melen açıkça, önemli bir intikal devresinde Rejim için bir sigortadır ve seçimlere kadar Hükümetin Parlâmento ile birlikte gerçekleştirmek zorunda olduğu hususlar seçimlerin arızasız yapılmasından öte, yani seçimlerden sonra da yurtta siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarın dayanaklarını teşkil edecektir.

Bu konularda Melen'i desteklemek, Melen'in işini kolaylaştırmak bilmiyoruz seçim propagandaları ve seçim hesapları bakımından partiler için nakise teşkil eder mi, ama herhalde gerçeklerin ışığı altında bu artık bir memleket vazifesi olmuştur.

Şurası muhakkak ki parlamenter, demokratik rejime ve bunu saptayan metodlara başka alternatifler aramak, şahıslarla ilgili ard ve peşin hükümlerle, seçimlerin neticelerine şimdiden ipotekler koymak çağın gerçeklerine de, Türkiye'nin siyasi gelişmesinin seyrine de aykırıdır.

Kanımızca bu, durum açıklığa kavuşmadığı için maksatlı bazı kişilerin devamlı olarak ortaya "etkili çevrelerin görüşü", "zinde kuvvetlerin isteği" gibi belirli belirsiz kaynaklara atfen söylentiler, görüşler ortaya atmalarından çıkmaktadır. "Şu olursa bu olmayacak", "Şu istenmiyor, seçimlerde kazanırsa müsaade edilmiyecek" gibi sözler siyasî hayatımızı çoktanberi bir çıban gibi işletmekte, kısır çekişmeleri ve suçlamaları tahrik etmektedir. Bu duruma artık kesin olarak nihayet vermek gerekiyor.

Silâhlı Kuvvetlerimiz, ve bu Kuvvetlerin Cumhuriyetin, Rejimin, Atatürk'ün bekçiliğini, millet namına ve millet için yapmaları hem bir zaruret hem bir gerçektir. Bu bekçilik kanunda belirli şekillerde ve Kumanda zincirine göre yapılır. Bizce Silâhlı Kuvvetlerimizin tutumu ve arzuları özellikle Sayın Genel Kurmay Başkanının son zamanlardaki beyanları ile açıklığa kavuşmuştur.

Demokrasiye gerçekten inanan Silâhlı Kuvvetlerin, demokrasinin kurallarına göre işlemesine karşı bir komplikasyon çıkaracağına inanamayız.

Seçimlerin huzur içinde yapılabilmesi ve neticelerin gene huzur içinde uygulanabilmesi için Anayasa değişikliklerinin yapılmasına, Seçim Kanununun değiştirilmesine ve Güvenlik Mahkemelerinin kurulmasına gerek olduğu sadece Silâhlı Kuvvetlerin düşüncesi değil, genellikle paylaşılan bir kanıdır. Seçimlere kadar iyi niyetle bunların yapılmaması için de bir sebep yoktur.

Reformlara gelince, esasen dinamik bir toplumun kendi kendisini yenilemesinin gereği olan temel reformların kanunlaşması elbette lâzımdır. Yalnız tehlike şudur: şimdiye kadar reformlara garip bir anlam verilmiştir. O intiba yaratılmıştır ki reform ancak belirli bir düzen değişikliğini, bir partinin programını veya sol akımın modellerini gerçekleştirirse reform olur. Yoksa çıkar çevrelerinin dediği olmuştur, yoksa reformlar yozlaştırılmıştır, vb. Bu suretle "etkili çevrelere", "zinde kuvvetlere" jurnal verilmekte başka alternatifler aramak tahrikçiliği yapılmaktadır.

Çağımızda ve demokratik düzende reform, bir partinin veya zümrenin empoze edeceği tepeden inme değişiklikler olamaz. Bunların kararnamesi de kanunu da çıksa halka rağmen, kamuoyunda tartışmadan parlamentoda oluşturulmadan reform olamaz.

Seçimler zamanında yapılacaktır. Hele Seçim Kanununda yapılacak değişikliklerle halkın iradesinin parti oyunlarına gelmeden tecellisi de mümkün olursa, artık seçimlerin neticeleri üzerine şimdiden ipotek koymak, tereddütler yaratmak memlekette huzursuzluğu sürdürecektir. Seçimleri kazanacak partiden yana olmayabiliriz, bunların neticesinde hükümeti kurması gereken kişiyi tutmayabiliriz ama demokrasi kurallarının dışındaki dedikodulara, endişelere ve baskılara itibar etmemek zorundayız. Zira bunların bir kişi için bile geçerli olmasına göz yumarsak işin sonu gelmez; demokrasi de, rejim de daimi ipotek altında kalmış olur.

yurtta devir

Seçim düzeyi mi? Seçim inişi mi?

ESKİLER "Seçim Sathı Maili" derlerdi... Geçen haftanın gelişmelerinden ve bazı tatsız, anlamsız çekişmelerinden ortaya çıkan gerçek şu: artık ister "Seçim Sathı Maili" deyin, ister "Seçim Düzeyine Doğru" deyin, bir iniş veya bir gidiş başlamıştır. Büyük bir terslik olmazsa Seçimler 1973 Ekiminde Anayasada öngörülen zamanında yapılacaktır. Aslında bu açıklığa kavuşunca, kördöğüşü de son bulacak, imalar, kinayeler tatsız suçlamaların yerini sorunlar ve konular üzerinde tartışmalar alabilecektir.

Durumun daha belirgin hale gelmesine, geçtiğimiz haftanın iki önemli olayı sebep oldu: Adalet Partisi, bir taraftan partilerüstü hükümet konusundaki görüşlerinden fedakârlık etmeden, işbaşında kalıp kalmamak hususundaki takdiri hükümete bıraktı, yani çok politik bir tarzda Hükümeti istifaya zorlamamak sağduyusunu göstermiş oldu. Böylelikle kısa bir zaman önce Güven oyu almış bulunan Hükümetin hukuken ve fiilen işbaşında kalmaması için hiçbir sebep kalmamış oluyordu.

Tatsız ve anlamsız olmasına rağmen durumun açıklığa kavuşmasında etken olan ikinci olay Parlâmentoda zirvesine ulaşan CHP - MGP - CP münakaşaları idi.

AP'NİN KARARI. İki gün süren ve sabahın saat üçüne kadar devam eden görüşmeler sonunda AP Genel İdare Kurulu "Hükümetin fiilen ve hukuken iş başında olduğu ve AP'nin Hükümete karş tutumunun değişmiyeceği" sonucuna vardı. AP'ye göre CHP'nin Hükümetten çekilmesi üzerine ortaya çıkan durum karşısında "vaziyetini tayin ve tesbit etmek hükümetin kendi meselesi olup, takdiri de yine Hükümete ait bulunmaktaydı". AP reformlar ve anarşinin ortadan kaldırılması için alınacak tedbirler konusundaki olumlu tutumunu ise devam ettiriyordu.

AP'nin oybirliğiyle alınan kararına göre partilerüstü hükümet şekline karşı mevcut tutumda bir değişiklik yapılmıyor, yani temel görüş olarak bu hükümet tarzının benimsenmemesine devam ediliyordu. Melen Hükümeti bir koalisyon hükümeti olmadığından eski CHP'li beş Bakanın Kabineden çekilmesi icap etmediği ve ortada bir koalisyon protokolu olmaması nedeniyle protokolun bozulması gibi bir durum mevcut olmadığı da AP'nin görüşü olarak Genel Sekreter Nizamettin Erkmen tarafından basına açıklanıyordu.

AP Genel İdare Kurulu üyeleri genellikle yukarıdaki tutum içerisinde görüldüler. AP içinde Hükümetin çekilmeye zorlamak temayülünde bulunan bazı müfritler vardı ama Demirel meseleyi şimdi bir "Hükümet Meselesi" olarak değil, bir rejim meselesi olarak alıyordu. Demirel kendi görüşlerini arkadaşlarına empoze etme niyetinde olmadığını da belirtti ve iyice düşünmeleri için toplantıyı bir gün daha devam ettirmeyi tercih etti.

MARTA KADAR. AP toplantısında sadece, CHP'nin Hükümetten çekilmesiyle ortaya çıkan durum değil, fakat genel olarak partinin gelecek tutumu ve siyaseti hakkında da kararlar alındı. AP Genel İdare Kurulunda hakim olan kanaate göre, partilerüstü hükümetin ilk fırsatta değiştirilmesine çalışılacak. Bunun için ise reformların yapılması gerekiyor. Bugün için bir hükümet bunalımına sebep olarak AP'yi gerek kamu önünde, gerek 12 Martçı çevreler nezdinde suçlu duruma düşürecekti. Halen Hükümet gerekli bütün reform tasarılarını Meclise sevketmiş ve Üçüncü Beş Yıllık Plânı Meclisten geçirmiş olduğundan şimdi asıl görev Meclislere düşüyor. Hükümet bir taraftan 1973 icra plânı ile yeni bütçeyi hazırlarken, bir taraftan da Meclisin reform tasarılarını, güvenlik mahkemesi ve diğer konularla ilgili Anayasa değişikliklerini ve Kasım sonu Meclise gelince 1973 bütçesini geçirtmesi icap ediyor. Bunlar yapılmadan bir hükümet bunalımına sebep olmayı AP haklı olarak mahzurlu buluyor. Bir AP Genel İdare Kurulu üyesine göre, AP Mart sonuna kadar hem reform tasarılarını ve Anayasa değişikliklerini ve hem de bütçeyi geçirtmiş olacak, bundan sonra da Cumhurbaşkanı seçimi ile, seçim atmosferine girilmesi gibi sorunlarla meşgul olabilecek. Bu noktada AP'nin, CHP'nin de yardımı ile Hükümeti de-

S. DEMİREL — Sağduyu.

ğiştirmek için yeni bir teşebbüs yapması ve en azından bazı Bakanları değiştirmeğe çalışması bekleniyor. Görünen husus, Melen Hükümetinin Mart 1973 sonuna kadar görevine devam edeceği ve reform çalışmalarının bu arada yeni bir hız alarak sürdürüleceği. Marttan sonra ne olacağı ise, yeni Cumhurbaşkanı seçimi ve siyasi olayların gelişmesine bağlı.

SUÇLAMALAR. Haftanın ikinci önemli siyasal olayı ise CHP'nin kendisinden kopan iki parti ile, CP ve MGP ile giriştiği söz düellosu oldu. Bir taraftan üç parti tarafından bildiriler yayınlamak suretiyle karşılıklı suçlamalar yapılırken, öte yandan da CHP Genel Başkanının, Başbakan Melen ve Adalet Bakanı Alpaslan'a karşı şahsiyete dökülecek dereceye varan karşılıklı suçlamaları hafta boyu devam etti..

Ecevit'in öne sürdüğü iki suçlama vardı. Biri CHP'den son ayrılanlara Kurucu Meclis üyeliği vaat edildiğini ifade etmesi, diğeri de Solmazer meselesi idi. Diğer bildiriler, karşılıklı suçlamalar ve demeçler lüzumsuz ve yurt çıkarlarıyla ilgisi olmayan çekişmelerdi. Kurucu Meclisle ilgili tartışma Millet Meclisinde esas olarak geçen Pazartesi günü cereyan etti. Adalet Bakanı Fehmi Alpaslan'ın birkaç gün önce Ecevit'i açıklamaya davet etmesi ve yargı organlarının harekete geçeceğini bildirmesi üzerine gözler CHP Genel Başkanına çevrilmiş bulunuyordu. Ecevit yaptığı konuşmada, Kurucu Meclisle ilgili söylentilerin Meclis kulisini de aşıp

Genel durum

Mart'a dikkat

Melen Hükümetinin Mart ortasına kadar iş başında kalacağı kesinleşti. O zamana kadar büyük bir terslik olmazsa Hükümetin çekilmesi ve hatta içinde değişiklikler yapılması için "hukuki" ve "fiili" bir sebep görülmüyor.

AP'NİN TUTUMU. AP Genel İdare Kurulunun kararı gerçi bir bakıma "ne niyetine yenirse" kabilindendi ama, AP şu sırada Hükümetin çekilmesinde kendisi için ve rejim için bir fayda görmüyor. Aksine bir değişiklik kendi aleyhine de işleyebilir.

Son AP Ortak Grup toplantısında Demirel'in bu konudaki görüşü belirgin oldu: AP'nin meselesi Hükümet meselesi değil, rejim meselesidir ve Demirel'in deyimiyle AP bunun "kavgasını" yapmaktadır.

Demirel'in arkadaşlarına da kabul ettirdiği hareket tarzı şudur: Marta kadar köşeyi dönmek, yani 12 Martın şartlarını mümkün olduğu derecede yerine getirmek: Hükümetin Parlamentoya sunduğu Reform tasarılarının geçirilmesi Anayasa değişikliklerinin yapılması ve özellikle Güvenlik Mahkemelerinin kurulması. AP bu sonuncuları Devletin ve Cumhuriyetin hukukla savunulması için zorunlu görüyor.

AP. Bütçenin geçirilmesi konusunda da zorluk çıkarmıyacak ve "Köşenin Dönülmesini" kolaylaştıracaktır.

Tabii uzun vadeli politik hesaplarla AP hükümete angaje görünmiyecek, ve icraatın sorumluluklarını paylaşır duruma düşmiyecektir. Gerek AP, gerekse CHP şimdiden Seçim Kampanyasına bu sorumluluklardan arınmış şekilde serbest propaganda yaparak girişeceklerdir.

AP ile CHP arasında bu propagandalarda bir paralellik vardır. Partiler üstü formülü reddetmekten başka, Demokrasiden ve parlâmentodan gayri her türlü alternatife karşı çıkmakta adeta birbirlerile yarış etmektedirler. Ecevit'in Parlâmentoda Kurucu Meclis alternatifine karşı çıkışı, Demirel'in aylardır işlemekte olduğu tema ile aynı paralelde ise bu, yarışın önemli bir gereğidir.

MARTA DİKKAT. Mart, en önemli dönemeçtir ve birçok olaylara gebedir. Demirel de bu tarihleri kollamaktadır. Cumhurbaşkanlığı seçimleri, görev süresinin dolmasına 15 gün kala yani 13 Martta yapılacaktır. Hükümetin de eski Cumhurbaşkanının ayrılması ile istifa etmesi teamüldendir. Yeni Cumhurbaşkanı, hükümeti teşkil vazifesini yeniden bir kişiye verecektir. İşte gözlenecek kritik nokta bu olacaktır. Yeni Cumhurbaşkanı eski Başbakanın göreve devamını isteyebilir veya o günün şartlarına ve kendi görüşüne göre bu görevi başka bir kimseye verebilir.

CHP'YE GELİNCE. CHP'den son olarak İnönü ile birlikte ayrılanların ne yapacakları henüz belli değil. Son Havadis gazetesi 28 eski CHP'linin aralarında toplanarak CP, MGP veya hatta MP'ye iltihak etme konularını görüştüklerini yazdı. Bu grubun sözcüsü olan Lebit Yurdoğlu istifa edenlerin aralarında toplandıklarını ve temaslar yaptıklarını DEVİR muhabirine teydi etti, fakat diğer haberleri yalanladı. Yurdoğlu'na göre, CHP'den istifa edenler beraberlik içerisinde bulunuyorlar ve "dirsek temasını muhafaza ediyorlar". Gelecek tutumları hakkında bir karar vermiş değiller. Yurdoğlu, "istifa ettiğimiz noktadayız" dedi ve kendilerini "Müstakil Halkçılar" olarak niteledi.

basına ve hatta köy kahvelerine kadar yayıldığını söyledi ve buna sebep olarak da Başbakan Melen ile Adalet Bakanı Alpaslan'ın çeşitli demeçlerini gösterdi. Ecevit isterse çeşitli isimler ortaya atıp Kurucu Meclis konusunda kimin ne söylediğini açıklayabileceğini, fakat muhbirlik yapmıyacağını bildirdi. Alpaslan ise Ecevit'in açıklamalarının tatminkâr olmadığı kanısında idi, Ecevit'in daha önce "vaat"ten bahsederken şimdi "söylentiler"den bahsetmesini özellikle belirtti.

Bu tartışmanın faydalarını Ecevit konuşmasında iki noktada toplamıştı: Biri, bu çeşit söylentileri çıkaranların sinip korkması, diğeri ise, Adalet Bakanının bir Kurucu Meclisin asla düşünülemiyeceğini Meclis kürsüsünden resmen ifade etmiş olmasıydı.

SEÇİMLERİN ZAMANI. Gerçekte ise, bu tartışmanın, birçok tatsız şahsi çekişme arasında doğurduğu asıl önemli sonuç, Mecliste başlıca partiler ve Hükümet arasında seçimlerin kesin zamanının tesbiti oldu. Gerçi hemen hemen bütün yetkililer, uzun zamandanberi seçimlerin Anayasanın öngördüğü tarihte yapılacağını ifade edip duruyordu, ama yine de 12 Mart Muhtırasında öngörülen reformlar ve Anayasada yapılacak değişiklikler konusunda bazı tereddütler mevcuttu. 12 Mart Muhtırası hâlâ yürürlükte mi? Muhtırada öngörülen reformlar yapılmazsa ne olur? Seçimler o vakit yapılacak mı? Komutanların tutumları ne olacak?

Geçen haftaki tartışmalar bu konulara aydınlık getirdi. Ecevit'ten sonra konuşan AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, normal döneme girilmedikçe Kurucu Meclis tartışmalarının ve şayialarının bitmiyeceğini belirtti ve 12 Martan beri Mecliste yaptığı nadir konuşmalardan biri olan bu konuşmasında seçimlerin Anayasada öngörülen dönemde kayıtsız şartsız yapılması gerektiğini belirtti. Batı demokrasilerinde bunalımlardan çıkmak için seçimlerin ertelenmesi değil, öne alınması yoluna gidiliyordu. Demirel, Türkiye'nin, Cumhuriyetin 50. yılına üyeleri tayinle gelen bir Kurucu Meclisle değil, halkın seçtiği bir Meclisle girmesi gerektiğini söyledi.

MELEN — Açıklığa kavuşturdu

Demirel'den sonra konuşan MGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu da aynı hususu teyid etti. Feyzioğlu reformların Meclisten geçeceği konusunda inancını belirtti. Seçimler mutlaka yapılacak ve Türkiye, Cumhuriyetin 50. yılına milletin hür iradesiyle seçtiği Meclisle girecekti.

Başbakan Ferit Melen ise DEVİR Dergisine verdiği özel demeçte, "Reformlar gerçekleşmeden huzurlu bir seçim güçleşir" demişti. Basında, "Melen Reformlar yapılmadan seçimler olmaz dedi" şeklinde başlıklarla çıkan bu haberi ise geçen hafta yalanladı ve seçimlerin her şartla Anayasa'da gösterilen zamanda yapılacağını da dolaylı olarak belirtmiş oldu.

Bütün bu tartışmaların sonucu, Türk demokrasisinin kuvvetlenmesi ve ülkenin seçim düzeyine gireceği Mart so-

yurtta devir

nuna kadar gerekli hazırlıkların tamamlanması için çalışmalara hız verilmesi olarak özetlenebilir. Fakat bu yönde gösterilecek bir zaaf veya başarısızlığın da derin etkileri ve olumsuz sonuçları olabilir.

SOLMAZER MESELESİ. MGP kurucularından ve 27 Mayısçı İrfan Solmazer'in, pasaport alarak yurt dışına çıkması, CHP Genel Başkanının siyasi muarızlarına karşı kullandığı bir silâh olarak geçen haftanın ana konularından biri odlu. Ecevit üstüste bahis konusu ettiği bu meselede İrfan Solmazer'in eski MGP'li olması ile Başbakan ve Adalet Bakanının MGP'li olması arasında bir paralel kuruluyor ve Hükümeti dolaylı olarak "bir suçluyu yurt dışına kaçırmakla" suçluyordu.

Bu suçlamaya karşı İçişleri Bakanının verdiği cevap, pasaportun normal yollardan verildiği ve bu sırada Solmazer hakkında hiçbir kovuşturma olmadığı ile, MGP'nin Solmazer ile ilişkilerini daha 12 Marttan önce kesmiş olduğu yolunda Güvencilerin yaptıkları açıklama idi. MGP daha 12 Marttan önce, Solmazer'in DEVRİM dergisine haber sızdırdığını tesbit etmiş ve onunla ilişkilerini kesmişti. Bu açıklama gerçeğin ifadesi olduğundan siyasi çevreleri tatmin etti ve bu konunun üzerinde fazla durulmadı.

İçişleri Bakanının, pasaportun normal yollardan verildiği yolundaki açıklaması ise, Hükümete dahil iki partiyi dahi tatmin etmedi. AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, "50 lira borcu olan vatandaş yurt dışına gidemezken, TCK'nun 146. maddesinden yargılanan bir sanığın pasaport alabilmesini normal" kabul etmediğini bildirdi ve konunun derinleştirilmesini istedi. MGP Genel Başkanı Turhan Feyzioğlu da aynı kanıda olduğunu belirtti.

SOLMAZER NEREDE? İçişleri Bakanlığı yaptırdığı ilk soruşturmada Solmazer konusunda pasaportla ilgili bir suçlu tesbit ettiremedi ise de, İçişleri Bakanı Ferit Kubat, bu gelişmeler karşısında konuyu yeniden tahkik etmeleri için iki müfettiş tayin ettiğini bildirdi. Bu müfettişlerin tahkikat sonucu henüz belli değil. DEVİR Dergisinin bu arada tesbit ettiği gerçek, Solmazer'in İstanbuldaki Sıkıyönetim duruşmalarında savunmasını, Marksizm ve Komünizm üzerine değil, Atatürkçülük üzerine oturttuğu ve beraat ettikten sonra, daha konu Askerî Yargıtayda sonuca

İ. SOLMAZER — Kaçtı mı, gitti mi ?

bağlanmadan bir geçim meselesi ile ilgili olarak yurt dışına gittiği idi. Alınan bilgiye göre Solmazer, Sıkıyönetim Mahkemesinde beraat ettikten sonra bir firmanın Avrupa'daki satış elemanı olarak Münih'e gitmiş ve sonra da Almanya'nın diğer şehirlerine geçmişti. Solmazer'in ailesi ile çocukları ise halen Ankara'da.

Maliye

Enflasyona karşı bütçe

3. cü Beş Yıllık Kalkınma Planında kabul edilen Gayri Safi Milli Hasıla hesaplarına göre 1972 yılı hasılası 191,2 milyar liradan başlıyarak yılda ortalama % 7,9 oranında bir artışla 1977 yılında 279,5 milyar liraya ulaşacaktır. Bu amacın gerçekleşmesi için Gayri Safi Milli Hasılayı oluşturan tüketim harcamaları % 80.4 den 1977 yılında % 74.6 ya düşürülecektir. Bu prensip gereğince devlet harcamalarında kısıtlamalar yapılması öngörülmektedir. Bu husus gerçeklenirken kalkınma hızının plânda kabul edilen seviyelerin altında seyretmemesi için dinamik ekonomi tedbirlerinin alınacağı sanılmakta.

1973 yılı bütçesi ana kalemler itibariyle aşağıdaki gibi oluşmaktadır.

Cari Harcamalar	29.0 milyar	TL.
Yatırım Harcamaları	10.5 milyar	"
Transfer Harcamaları	19.6 milyar	"
Toplam	59.1 milyar	"

Cari ödemelerin toplamından Bütçe Kanununun 69 ncu maddesiyle öngörülen % 10 kesinti düşürüldükten sonra bulunacak miktarın azami % 8 oranında bir tavana kadar artırılması mümkündür.

Genel ve Karma bütçeli kuruluşlar, program Bütçe Sınıflandırılma modellerinde yer alan proje tutarları (Yatırım Harcamaları) nın Devlet Plânlama Teşkilâtınca verilecek rakkamları teklif edeceklerdir.

Ayrıca 1973 mali yılında konsolide transfer harcamalarına yukarıda belirtilen 19.6 milyar liralık tavanda tutulabilmesi için, kuruluşların program bütçe sınıflandırma modellerinde yer alan faaliyetleri (Transfer harcamaları) için teklif edilecek ödenekler toplamı 1972 yılı Bütçe Kanununa ekli A/3 cetvellerinde yer alan ödenekler toplamından % 10 kesinti düşüldükten sonra bulunacak miktarın en fazla % 8'i kadar fazla olabilecektir.

TAVANLAR. Tesbit edilen bazı devlet teşekkülleri ve Bakanlıkların 1973 yılı cari harcamalar tavanları şöyle tesbit edilmiştir:

	Lira
Cumhuriyet Senatosu	34.199.026
Millet Meclisi	119.631.373
Cumhurbaşkanlığı	9.118.419
Başbakanlık	156.437.727
Devlet Plânlama Teşkilâtı	33.367.729
Diyanet İşleri Bşk	460.257.859
Tapu ve Kadas. Gn. Md.	181.811.967
Adalet Bakanlığı	721.621.775
M. Savunma Bakanlığı	9.135.113.599
İçişleri Bakanlığı	274.586.954
Emniyet Genel Md.	948.684.335
Maliye Bakanlığı	1.101.067.124
M. Eğitim Bakanlığı	6.153.322.337
Tarım Bakanlığı	715.587.688
Köy İşleri Bakanlığı	250.660.864
Turizm ve Tanıtma Bak.	66.110.125

Odalar

Kararname geri alınıyor

Hükümetin, Ticaret ve Sanayi Odalarıyla Borsa Birlikleri seçimlerini bir yıl erteleme kararının iptal edilmesi düşünülüyor.

Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren kararname, ekonomik ve siyasî çevrelerde bomba tesiri yaptı. İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana Oda Başkanları, erteleme kararına karşı çıktılar.

Seçimlerin % 80'ini yapan Ticaret ve Sanayi Odaları ile Borsalar, yayınlanan kararname ile müşkül durumda kaldıklarını açıkladılar. Hükümetin her ne kadar, 1958'de çıkarılan 7060 sayılı

Kanunla, seçimleri erteleme yetkisi varsa da, seçilmiş kurulların göreve başlama sürelerinin, 1 yıl ertelemeğe yetkili olup olmadığı, hukukçular arasında tartışılmağa başlandı.

Türkiye Odalar Birliği Başkanı Sezai Dıblan, Başbakanla bizzat konuştuğunu, Odaların bu durum karşısında müşkül durumda kaldıklarını Başbakana anlattığını, Başbakan'ın anlayış göstererek verilen bilginin ışığı altında, konuyu tekrar gözden geçirmeyi vaad ettiğini açıkladı.

Reformlar-Plan

Baykara: Reformlar yozlaştırılmadı

"Ne toprak ve tarım reformunda, ne petrol konusunda ve ne de enerji alanında, planın Meclise sevkediliş şekliyle çıkış şekli arasında esasta herhangi bir değişiklik mevcut deiğildir."

CHP'nin, üçüncü beş yıllık planda reformlardan tamamen vaz geçildiği ve bunların Meclitse yozlaştırıldığı hakkındaki iddialarına Devlet Bakanı Zeyyat Baykara'nın veriği cevap bu.

Meclis müzakerelerinde Hükümet adına üçüncü beş yıllık planı savunan ve reformları kurtarmak için günlerce çetin bir mücadele veren Baykara, DEVİR dergisine verdiği özel demeçte şunları belirtti.

YANLIŞ MÜTALÂALAR. "Bunu birkaç misalle belirteyim. Örneğin: toprak ve tarım reformu diyoruz. Mecliste toprak ve tarım reformunun bazı ilkelerini esastan değiştirecek önergeler verilmişti. Fakat Hükümet bunların hiçbirine katılmamış, katılmama sebeplerini kesinlikle anlatmış ve bu yüzden bu önerilerin hepsi Millet Meclisinde reddedilmiştir. Durum böyle olduğu halde, eleştirilerde, sadece sahipleri tarafından verimli bir şekilde işletilmeyen toprakların kamulaştırılacağı, verimli işletilen toprakların ise miktarı ne kadar büyük olursa olsun sahipleri elinde bırakılacağı gibi, planda yer alan ilkelerle hiçbir ilgisi bulunmayan mütalâalar ileri sürülmektedir. Bunların tamamen yanlış olduğunu kesinlikle söyliyebilirim."

SOLUN KASİTLİ İSTİSMARI. Baykara'nın verdiği bilgiye göre, üçüncü beş yıllık planda toprak reformuyla ilgili ilkelerde, toprakların azami sınırları çizildiği gibi, bu sınırların aşağısında kalan toprak parçaları da verimsiz işletiliyorsa, büyüklükleri ne olursa olsun kamulaştırılacak prensibi konuldu. Bunu istismar eden Sol, gerçeğe tamamen aykırı olarak, "verimli topraklar ağaların elinde bırakılacak, verimsizler göstermelik olarak halka dağıtılacak" yalanını sistemli bir şekilde işliyorlar. Bunun ise gerçekle hiçbir ilgisi yok.

PETROLDE. Baykara devam ediyor, "İkinci konu petrollerle ilgilidir. Biz Meclise sevkettiğimiz planda yeni kurulucak rafinelerin ancak kamu kuruluşlarınca gerçekleştirilmesini esas almıştık. Meclis müzakerelerinde bu ilkeyi değiştirmek için birçok teklifler yapılmıştır. Özel sektör de katılsın istendi. Biz bu görüşleri kabul etmedik ve bu önergeler reddedilip rafinerilerin kamu tarafından işletileceği ilkesi aynen çıktı. Bu yönde de hiçbir değişiklik bahis konusu değildir."

Melen Hükümeti petrol faaliyetinde en pahalı işin petrol arama olduğu kanısında, bulunan petrolün çıkarılması, nakli ve özellikle tasfiyesi daha kolay ve kârlı işler; onun için petrol arama yükünü TPAO'na verip, kârlı işleri

İnsanlar

Paşa dayının göçü

A.P. Genel Başkanı Süleyman Demirel'in babası Yahya Demirel (Paşa Dayı) doğduğu, büyüdüğü ve çocuklarını büyüttüğü Isparta'nın İslâmköyünde geçen hafta 78 yaşında Hakkın Rahmetine kavuştu ve toprağa verildi. Mütevazi bir köylü olarak sonuna kadar köyündeki kerpiç evinden ayrılmayan Yahya Demirel, oğullarından birini bu Devletin en yüksek hizmet mevkilerinden birine yükselmiş görmenin huzuru ile bu dünyadan ayrılmış nadir kişilerden idi.

Baba Demirel'in sağlığında oğlundan pek talebi olmadı. Tek isteği, "Nurcularla mücadele" idi. Dini bütün bir müslüman ve bu topraklara canıyla, kanıyla bağlı bir Anadolu adamı olarak, bunu hem dini inançlarına, hem de milli menfaatlere aykırı bir akım olarak görürdü. Sağlığında "Bizim oğlan" olarak bahsettiği Süleyman Demirel'in ise Başbakanken kendisine verdiği cevap, "Hükümet hiçbir kötülüğü izlemeden bırakmaz, sen hiç merak etme baba" olmuştu.

ŞİKÂYET HAKLI. Yahya Demirel'in Nurculardan şikâyeti sebepsiz değildi. Isparta bu akımın en fazla tuttuğu illerden biri. Rahmetlinin şikâyeti ise "Pek çok müslümanın aklının bu akım tarafından çelinmiş olması idi". Müslümanlık açıklık, samimiyet ve kalbî bağlılık dini iken, Nurculuktaki gizliliği, fiskos ve sır tarafını hiç hazmedememişti.

YAHYA DEMİREL — Şimdi o da onların arasında.

Yahya Demirel'in oğlu ile anlaşmazlıklarından biri, Süleyman Demirel'in onun büyük şehire gelip yerleşmesi için yaptığı ısrardı. Baba Demirel'in ise, oğlunun Ankara'da kendisine alacağı katta, veya büyük şehrin konforunda gözü yoktu. "Şöyle ayağını uzatıp yayıla yayıla oturacak bir yer kereveti" ona yetiyordu. Kışın cacakta ateş yanmalıydı, böyle görmüş, böyle yaşamıştı. Israr üzerine Ankara'ya geldiği pek nadir hallerde ise üç günden fazla kalmıyor ve boğulur gibi olup, İslâmköy'e dönüyordu.

İSMET PAŞA'NIN ÇAVUŞU. Yahya Demirel çeşitli harpler görmüş ve her yaşlı gibi bunları çocuklarına, torunlarına anlatmasını seven bir ihtiyardı. İstiklâl savaşında aynı cephede İsmet Paşa ile birlikte çarpışmış, hatta onun çavuşluğunu yapmıştı. "Ben vatana hizmet edenleri severim. İsmet Paşanın da bu memlekete büyük hizmetleri olmuştur, İstiklâl Savaşının kazanılmasında rolü büyüktür. Bir asker olarak İsmet Paşa'yı her zaman takdir ederim" derdi.

Yahya Demirel, İnönü'nün hâlâ siyasetle uğraşmasını ise tasvip etmez ve memlekete daha genç bir kimsenin daha yararlı iş göreceği kanısını taşırdı. Bu yüzden kendisini yaşlı hissettiği an siyasetten çekilmesini oğlu Süleyman'a öğütlemişti.

özel ve yabancı sermayeye bırakmayı kabul etmiyor. Rafinajı devlet elinde tutup, oradan yapılacak kârlı petrol araştırması için kaynak yaratma amacı güdüyor. Yani bu kamulaştırmayı "şoven" bir görüşle değil, ulusal çıkarlar ve gerçekler açısından istiyor. Bunun kavgasını da Baykara Mecliste en etkili bir şekilde yaptı ve gerçekler anlaşılınca Hükümetin istediği ilkeler kabul edildi. Baykara devam ediyor, "Bu konuda ikinci bir husus daha var Asıl ilke yanında, bizim Irak'la petrol konusunda ilişki kurma görüşmelerimiz var. Bizde yeteri kadar ham petrol yok. Irak'tan sürekli ve kolay olarak ham petrol sağlamak mümkün. Bundan dolayı petrol faaliyeti sadece Devletin eliyle yürütülür desek bu ilişkileri sürdürmek mümkün olmıyacak, bundan dolayı, ismini koymadan, "memleketin ham petrol ihtiyacını zamanında ve tam olarak sağlamak ve ihracata dönük olmak şartıyla uluslararası münasebetler geliştirilecektir' prensibini de koyduk".

Yeni Hükümetin Mecliste yaptığı değişiklik, konuya açıklık getirecek şekilde bu faaliyetin TPAO tarafından yürütüleceğini belirtmek ve memleket yararına olabilecek bir dış ilişkiye kapıyı açık bırakmaktan ibaret. Bir de Hükümet Mecliste kabul ettiği bir değişiklikle, sırf ihracata dönük olmak kaydıyla özel sermayeye de rafineri konusunda müsaade etti. Yunanistan bu şekilde bir uygulama ile her yıl milyonlarca dolar kazanıyor, Türkiye için de bu kapı açık en ufak bir kayıp. "sömürü" bahis konusu değil, fakat Ecevit halâ bunu istismar ediyor ve gerçekler kendisine en açık bir şekilde anlatılıp iddiaları çürütülünce de, "bugün böyle ama, yarın değişir, içe dönük hale gelir" gibi, temelinden yanlış politik teviller yapıyor. Halbuki yarın bu prensibi değiştirecek bir hükümet, zaten planın maddesini de değiştirebilir, "Hükümet ya vardır, ya yoktur. Gelecek hükümetlerin de milli çıkarları en iyi savunacağını kabul etmemiz gerekir" diyor Baykara.

MADENLER. Üçüncü eleştiri konusu madenler. Devlet Bakanı bu konuda şu bilgiyi veriyor, "Meclise sunduğumuz plan tasarısında, enerji ham maddeleri ve stratejik madenlerin iyi bir şekilde işletilmesi için Devlet eliyle işletilme ilkesini esas tuttuk. Ayrıca, radyoaktif madenlerle bor tuzlarının sadece kamu tekelinde işletilmesi prensibini getirdik. Meclis müzakerelerinde bu tekelin tamamen kaldırılması, yani bugünkü halin devamı ve diğer enerji ham maddeleri ile stratejik madenlerin ve bor tuzlarının verimli bir şekilde işletilmesi için tedbirler alınması teklifleri ortaya çıktı. Fakat bütün bunlar, planın ve reformların bütünüyle ilgili olduğu için Hükümet olarak onlara karşı çıktık. Onları dikkat nazarına almadık. Bu suretle bu plan ilkesini muhafaza ettik. Elektrik enerjisinde kullanılması zorunlu olacak linyitlerle, yurt ekonomisine uygun olarak işletilmeyen linyitlerin verimlilik bakımından ve diğer stratejik madenlerin ve bor tuzlarının kamu tarafından işletilmesi esasını kabul ettirdik. Yani bu alanlarda devlet tekeli olacak şekilde plan kabul edildi. Yalnız Mecliste haklı bir düşünce belirdi ve biz de ona katıldık. Deniyordu ki 'stratejik madde' tabiri dinamiktir, kapsam belli değildir. Bugün stratejik olan yarın olmaz veya yarın yeni maddeler bu kategoriye girer. Bu eleştiri haklı idi. Bu ihtiyaca cevap vermek üzere, 'stratejik madenler kapsamına girecek metallerin tesbiti, ilgili kuruluşlar (Üniversiteler, MTA v.s.) ile Enerji Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, Devlet Planlama Teşkilatının yapacağı teklif ile Bakanlar Kurulu kararıyla yapılır' ilkesi getirildi. Yani biz bu reformda, olabileceği kadar bağlayıcı bir kararı getirdik ve esas ilkeyi kabul ettirdik.

ZEYYAT BAYKARA — Plânda inhiraf yok.

ENERJİ. "Bir de elektrik enerjisi konusu vardır. Hükümetin ilk tasarısında 'Elektrik enerjisi ihtiyacını sağlamakta ve kaynakların değerlendirilmesinde kamu tekeli esastır'. Mecliste bu tekelin kaldırılması istendi. Sonra iki özel elektrik işletmesinin, Kepez Santralı ile Çukurova Elektrik Santralının kamulaştırılacağı anlamı bundan çıkıyordu. Halbuki bizim kastımız bu değildi.

Onun için elektrik üretimini kamu tekeli yapan 1312 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Kanuna atıfta bulunup, 'bu kanun çerçevesinde' diye konuya açıklık getirdik. Bu konunun üstüne de zaten fazla varan olmadı."

Son olarak bu reformları Melen Hükümetinin nasıl yapabildiği konusunda da Baykara şöyle diyor, "Biz partiler üstü bir hükümet olduğumuz için bu reformları yapabildik. Tek bir parti hükümeti bunları yapamazdı. Biz Meclise, 'Ya planın bütünlüğünü ve reformları bozmadan üçüncü planı kabul edin, ya da tümünü reddedin, fakat biz prensiplerden ayrılmayacağız' tutumu ile gittik ve plan esası bozulmadan Meclisten geçti".

Yani 77 sayılı planın bütülüğünü koruma kanuna göre Mecliste istediği hükmü plana koyma olanağı yoktu. Yapılan değişikliklere Hükümet, "Planın bütünlüğünü bozuyor, kabul edemem" dediği an Meclis Hükümetin getirdiği raporu bütünüyle kabul veya reddetme durumunda kalıyordu. Mecliste, memleketi plansız bırakma sorumluluğunu yüklenmeden Baykara'nın yürüttüğü çetin müzakerelerden sonra Atatürkçü çizgide üçüncü planı kabul etmiş oldu. Ecevitçilerin "taviz, taviz" dedikleri de bazı boşlukların doldurulması, konuya açıklık getirilmesi ve milli çıkarların en iyi savunulacak şekildeki prensiplerin kabulünden ibaret.

Kalıbı ile çelişkide bir memleket
YUGOSLAVYA

Yugaslav Başbakanı, daha doğrusu tam adı ile Federal İcra Konseyi Başkanı Cemal Biyediç memleketimizi resmen ziyaret etti. Bu Süleyman Demirelin başbakan iken Yugoslavyaya yaptığı ziyareti iade içindir.

Yugoslavya ile Türkiye arasında ihtilaflı hiçbir nokta yoktur. Yugoslavyadaki Türk azınlığı da dışardaki Türk azınlıkları arasında nisbeten en rahat yaşayandır.

Asıl iki memleket arasında muhtemel müşterek hasımlara karşı gözönünde tutulması gerekli müşterek güvenlik konuları vardır. Kuvvetli bir Yugoslavya Türkiye için gereklidir. Avrupa Güvenlik Konferansında iki tarafın birçok müşterek endişeleri vardır.

Yugoslavya tarihinin güç bir döneminde bulunmaktadır. Güvenliğimizi hayati bakımdan ilgilendiren bu memleketteki son durum hususunda Dış Politika uzmanımız şunları yazıyor :

Komünist, Marksist-Leninist bir memleket fakat içinde kapitalist bir düzenin, tüketici bir toplumun hatta bir bakıma demokrasinin belli başlı bütün görüntüleri var... Yugoslavya Stalin'in yürüngesinden kurtulalı ve Stalincileri kendi rejiminden ekarte edeli, gittikçe Batıya yaklaştığı gibi memlekette karma ekonomiye, modern batı iş yönetimciliğine, pazarlama ekonomisine ve ademi-merkeziyete doğru sür'atli bir gidiş olmuş, Yugoslav Federasyonunu meydana getiren unsurların kendi kendilerini idaresinden, fabrikalarda işçilerin yönetime katılmaları ve her fabrikanın muhtar olarak işleri yürütmesine kadar bir "ademi merkeziyet" sistemi yaygınlaşmıştır.

Yugoslav vatandaşları artık kolaylıkla otomobil satın alabiliyor, kendi evlerine hatta yazlık villalara sahip olabiliyorlar, büyük mağzalardan ekserisi Yugoslavyada yapılan tüketim mallarını ehven fiatlarla satın alabiliyorlar. Basın hala devletin yönetiminde idi ama sık sık özgür sesler hatta muhalif sesler duyulabiliyor ve hatta CİK adlı gene devlet tarafından yayınlanan müstehcen dergi 475.000 tiraj yapabiliyordu.

KOMÜNİZMİN BAŞARISI DEĞİL. Bizdeki solcuların Komünizmin, Marksizmin Leninizmin başarısı olarak göstermeye çalıştıkları bu durum, aksine Marksın kehanetlerinin de metodlarının da, iflas ettiğinin ispatlanması idi. Yugoslavya Komünist kalıbına rağmen Batı kapitalizminin ve iş sevki idaresinin metodlarını kullanarak hiç de Komünist olmayan adeta kapitalist bir tüketici toplum meydana getirmişti.

Özgürlük konusunda hala kayıtlar vardı ama, Yugoslav vatandaşı memnundu, mutlu idi rahattı ve esasen de gerekli olan bu değil miydi?

ÇELİŞKİ. Ne var ki Yugoslavyanın kalıbı ile bu gelişmeler arasında çelişki gittikçe kendini göstermeye başlamıştır. Zira bir defa özgürlük sistemi bu tür açık toplumda gittikçe artmaya başlamıştır ve bu da başta Tito olduğu halde idarecileri rahatsız etmeye başlamıştır.

Ne de olsa yürekten Komünist olanlar hatta kendi yaşayış tarzları Kapitalistleşse bile (Tito ipek gömlek ve timsah derisi ayakkabı giyer ve lüks hayat yaşar) bir vicdan azabı duymaya başlamışlardı. Hele bu sistemin gereği olarak ortaya müteşebbislerin, entrepreneurlerin çıkması da içten komünistler için rahatsızlık kaynağı olmaktadır. Ne var ki tüketici toplumun tatlı meyveleri Komünist partisi kadrolarının da aklını çelmeye başlamıştır.

Fabrika yönetimindeki ademi merkeziyet, herşeyi merkezden yönetmek için isteyen Bürokrat Komünistlerin de hoşuna gitmemiştir. Bu ademi merkeziyet sisteminin bir sakıncası Federsayonu Meydana getiren 6 Cumhuriyetin ve iki muhtar belgelerin daha fazla muhtariyet, hatta tam istiklal istemlerini kırbaçlamıştı. Bugün ciddi olarak Sloven, Hırvat ve Sırp ayrılıkçılığı mevcuttur. Daha ziyade ekonomik sebeplerden beslenen bu ayrılıkçıları milliyetçilik hisleri de körüklemektedir.

Tito bu gidişin tehlikelerini görmüştür. Herşeyden evvel Yugoslav Birliğinin zayıflamasından zaten pusuda bekleyen Suvyet Rusyanın faydalanması bir ihtimal değil yakın tehlikedir.

İşte Tito, bunun için harekete geçmiş, Yugoslav Birliğini muhafaza etmek ve aşırı özgürlük heveslerini boğmak için tedbirler almaya başlamıştır. Komünist Partisi içindeki son tasfiyeler de bu tedbirlere bağlıdır.

Ekonomik, coğrafi ve etnik realiteler bir taraftan, özgürlük ve tüketici toplumun sağladığı mutluluğu tatmış olmak bir taraftan, Yugoslavya bugün Komünist kalıbı ile çelişki içindedir. Aslında iflas edip sadece bir kalıptan ibaret kalan Komünizm, polis tedbirleri, ile ne dereceye kadar muhafaza edilebilir? Yugoslav Federasyonu ne derece gerçekçidir? Sorulmaya değer.

Tito ölmeden evvel, polis ve Komünist tedbirlerden ziyade Yugoslav Birliğinin kuvvetlendirilmesi zarureti var. Yoksa Tito'dan sonra parçalanacak Yugoslavya'daki boşluğa hücuma hazır bekleyen bir Rusya var...

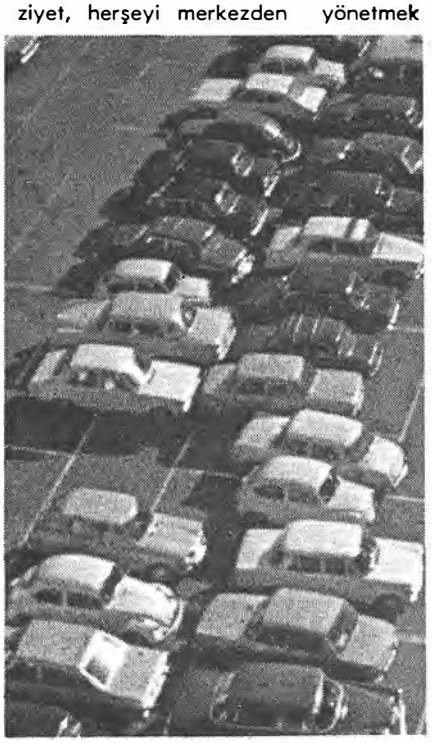

TİTO VE TÜKETİCİ TOPLUM — Kızıl Mareşalı (Sağda) kapitalist hayatın tatlılıkları (Solda) düşüdürüyor.

kıbrıs

Anlaşma'nın eli kulağında mı?

Rauf Denktaşın ve Kıbrıstaki Türk çevrelerinin bedbinliğine rağmen Ankara Temsilcimiz, Kıbrısta anlaşmanın eli kulağında olduğunu hatta, "geniş hatları ile anlaşmaya varıldığını" bildiriyor. Temsilcimize göre bundan sonraki görüşmelerde ayrıntılar ve çetinliğini muhafaza eden bazı konular ele alınacak. Henüz ilan edilmemiş olmasına rağmen imzalı bir doküman haline getirilmiş olan üzerinde mutabakata varılan hususların anahatları şunlar:

Kıbrıs bağımsız ve iki toplumdan müteşekkil bir Cumhuriyet olarak kalacak. Taksim veya Enosis yok. Kıbrıs Cumhuriyetinin yasama organında Türk ve Rum milletvekilleri bulunacak, bunlar aynı zamanda her iki toplumun kendi sorunları ile meşgul olacak Cemaat Meclislerinin de üyesi olacaklar. Yani bu görüşler Türkiye'nin uzun zamandan beri savunduğu prensiplere büyük ölçüde uyuyor. Şimdi üzerinde durulan konu, hangi alanların milli meclise, hangi alanların Cemaat Meclislerine bırakılacağı üzerinde. İsmi konmadan Türkiye'nin istediği kantonal veya federatif sisteme yakın olan bu anlaşmada mahalli muhtariyetin alanı sorunu şimdilik tam olarak tesbit edilmiş değil, fakat orada da bazı hususlarda anlaşmaya, varılmış durumda. Takıntılı bir konu kamu gelir ve giderlerinin paylaşılması sorunu.

Ankara bu gelişmeler konusunda tam bir sessizlik içerisinde. Amaç görüşmeleri, tartışmalarla güçleştirmemek. Genel olarak Atina da bu konuya biran önce çözümlemek için Ankara gibi olumlu bir tutum içerisinde, fakat iki toplumun liderleri konuşmaya devam ediyorlar. Makarios anlaşma noktalarını basına sızdırıyor. Denktaş, "Hiçbir noktada anlaşma yok" deyip kamuyu ve gazetecileri yanıltıyor, Aslında Kıbrıs'ta zeytin dalları meyve vermek üzere. Belki de 1972 Noel'i, 1963'deki kanlı noelden beri ilk defa, barış güvercinlerinin ada üzerinde uçuştuğu bir gün olacak.

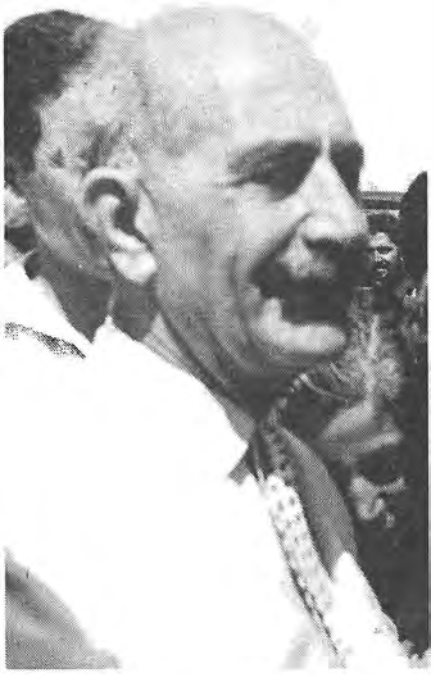

GRİVAS — Uslanmaz tethişçi.

EOKA"B"

Geçen sayımızda Grivas'ın yeni tertipleri ile ilgili bir yazı yayınlamıştık. Bu yazıda sözü edilen gizli EOKA B örgütü şimdi ortaya çıkarılmış bulunuyor.

Kıbrısta anlaşma ihtimallerinin çıktığı şu sırada çok dikkate şayan olan bu olayın ayrıntılarını Kıbrıs Temsilcimiz Ahmet Tolgay bildiriyor.

EOKA B Teşkilâtnın varlığı, 9 Kasım'ı 10 Kasım'a bağalayan gece, Başpiskopos Makarios'un sarayı çevresinde patlak veren bir olayla ortaya çıkmıştır. Sözü edilen tarihte, geceyarısına doğru, bir Rum devriyekolu, Başpiskoposluk binası çevresinde otomobille dolaşan ve şüpheli harektlerde bulunan dört kişiyi tevkif etmiştir. Üzerlerinde silâh bulunan bu şahısların ikisinin, Rum Milli Muhafız Kuvvetlerine mensup subaylar oldukları ve Başpiskoposluk Sarayı civarındaki bir evde oturdukları tesbit edilmiştir. Subayların evlerinde yapılan araştırmada çok sayıda silâh, mermi ve EOKA B adlı yeraltı örgütüne ait belgeler ele geçirilince, Rum polisinin ada çapında giriştiği harekâtın arkası çorap söküğü gibi gelmiş ve birçok kişiler tutuklanarak sorguya çekilmeye başlanmıştır. Tutuklananlar arasında eski EOKA'cılar ve öğrenciler de bulunmaktadır. Rum polisinin en büyük endişesi, Başpiskopos Makarios'a karşı yeniden bir suikast tertiplenmesidir. Nitekim Başpiskoposluk Sarayı çevresinde yakalanan Rumların böyle bir niyetleri olduğu ileri sürülmektedir. EOKA B örgütünün ortaya çıkarılmasından sonra, Makarios'un çevresinde alınan güvenlik tedbirleri daha da yoğunlaştırılmış ve Makarios'un Sarayı dolaylarına kuş uçurtulmamaya başlanmıştır.

ELDE EDİLEN BİLGİLER. Rum Polisinin eline geçen delillere göre EOKA B Teşkilâtı çok kollu büyük bir teşkilât olup, bütün adada binlerce üyesi bulunmaktadır. Kıbrıs Rum Polisinin Teşkilât hakkında şimdiye kadar elde ettiği bilgiler şöyle özetlenebilir :

1. Teşkilâtın başında General Grivas bulunmaktadır. Teşkilâtın bölge liderleri ile haberleşmesinde Grivas sahte isim kullanmaktadır.

2. Teşkilâtın amacı, Kıbrısın Yunanistanla birleştirilmesini sağlamaktır.

3. EOKA B Teşkilâtının çok sayıda silahı vardır. Son zamanlarda hariçten getirilen iki parti silâhla takviye edilmiş bulunmaktadır.

4. Teşkilât ileri gelenleri birbirleriyle irtibat görevlileri aracılığı ile temas kurmaktadırlar.

5. EOKA B Teşkilâtının Kıbrısın her tarafında kolları vardır. Teşkilâtın kurulmasına 3 yıl kadar önce, yani Grivas'ın Kıbrıs'a gelmesinden önce başlanmıştır.

Gerek zümre, gerekse kişisel çıkarları açısından Kıbrısın Yunanistanla birleşmesini istemeyen Rumlarla, bağımsızlık yanlısı Komünistlerin, EOKA B Teşkilâtının ortaya çıkarılmasından sonra huzurları iyiden iyiye kaçmış, bu çevrelerin sözcülüğünü yapan kuruluşlarla yayın organları ,Kıbrıs Rum Hükümetini sert ve ezici tedbirler almaya çağırmaya başlamışlardır. 1955-59 yılları arasında Enosis aleyhtarlarına karşı işlenen kanlı cinayetleri hatırlayanlar, bağımsızlık yanlısı Rumların bugünkü endişelerine hak vermektedirler. 1955-59 yılları arasında EOKA tarafından öldürülen Enosis aleyhtarı Rumların sayısı, öldürülen İngilizlerle Türklerin sayısının tam iki misli idi.

Ortaya çıkarılan teşkilât, herşeyi ile kan kokuyor. Hattâ Rum polisi tarafından ele geçirilen yemin metninde bile kan kokusu ve terör var. EOKA B Teşkilâtının 4 maddelik üyelik yemininde şöyle denmektedir :

1. Tek ulusal amaç olan ENOSİS için mücadele edeceğime...

2. Mücadele arkadaşlarımı ve silâhımı terk etmiyeceğime...

3. Liderlerimin emirlerine kayıtsız - şartsız itaat edeceğime...

4. Teşkilât prensiplerini ve bu yemini çiğnediğim taktirde öldürülmeyi en adil bir ceza sayacağıma and içerim.

dünyada devir

Zafer yine Brandt'ın

WİLLY BRANDT — Popüler olmanın semeresi

BATI Almanya Bundestag (Federal Millet Meclisi) seçimlerinde Willy Brandt'ın Sosyal Demokrat Partisi büyük bir zafer kazandı. İç ve dış meselelerin geniş çapta tartşıldığı seçimlerde, çekişme çetin oldu, Sosyal Demokratlar oyların % 45.9'unu aldılar.

Alınan sonuçlara göre Bundestag'da sandalyelerin partilere göre dağılımı şöyle olacak:

(SPD) Sosyal Demokratlar	% 45.9	230
(CDU) Hıristiyan Demokratlar	% 44.8	224
(FDP) Hür Demokratlar	% 6.4	42

Geçen döneme göre bu seçimlerde Hıristiyan Demokratlar 12 sandalye kaybederlerken, Sosyal Demokratlar 6, koalisyon ortakları Hür Demokratlar 6 sandalye kazandılar. Aşırı partilerden ve bu arada Komünistlerin ve Neo-Nazi (Milli Demokratların) silinmesi de enteresan oldu. Bu iki parti de geçen döneme nazaran çok düşük oranda rey aldılar.

Brandt'ın popüler şahsiyeti ve az önce sonuçlandırdığı Batı-Doğu andlaşması, seçimleri büyük ölçüde etkiledi. Sosyal Demokratların baş rakibi Hıristiyan Demokratlar (ve Münih'te Hıristiyan Sosyal Birliği) anlaşılan Brandt'ın ekonomik konulardaki başarısızlıklarını, enflâsyona yol açan ekonomik politikasını gereği şekilde işleyememişler. Bu arada Hıristiyan Demokratların lideri Rainer Barzel'in, Brandt kadar renkli bir kişi olmayışı Hıristiyan Demokratlar aleyhine önemli bir unsurdu...

Almanya'nın Avrupa'lı müttefikleri için Brandt da Barzel de şayanı kabuldü. İkisi de çok küçük nüans farklarıyla Avrupa Birliğine inanıyorlardı. Brandt sosyalist olmasına rağmen, NATO dayanışması konusunda Hıristiyan Demokratları hiç aratmamış, hatta bazı konularda onlardan cesur hareket etmişti.

BRANDT VE BİZ. Türkiye bakımından Barzel'in kazanması, Türk-Alman ilişkilerinde pek büyük değişiklik yapmazdı ama, Ankara, Brandt'ın kazanmasından duyulan memnuniyeti gizlemiyor. Ankara'ya göre Brandt, Türkiye ile ilişkilerde çok olumlu hareket etmiş, Ortak Pazar, Avrupa Güvenliği Konferansı, Karşılıklı ve dengeli kuvvet indirimi konularında Brandt Hükümeti ile Türkiye'nin görüşleri birbirine çok yakır ve bu hükümet "Bize en yardımcı Avrupa Hükümeti" olarak tanımlanıyordu.

Yabancı işçiler konusunda, tutucu Almanları memnun etmek için Barzel'in çıkışı, işçi gelmesini önleyici tedbirlerden bahsetmesi, Ankara'da endişe yaratmıştı. Brandt ise konuk işçiler politikasında oldukça radikal değişiklikler yapacağa benzer.

A.B.D.

Nixon ne yapacak

7 Kasımda yapılan Amerika Cumhurbaşkanı seçimi Richard Nixon'ın büyük bir ekseriyetle tekrar seçilmesi ile sonuçlandı. Nixon'un nadir görülen bir çoğunlukla tekrar seçilmesinin anlamı nedir? Nixon ikinci Cumhurbaşkanlığı döneminde nasıl bir politika güdecektir?

Richard Nixon'un tekrar Cumhurbaşkanı seçilişi bir bakıma Amerika ile ilgili bir inancın sona ermesi anlamına gelmektedir. Bu inancın başlangıcı 1964 senesinde, zencilerin Amerika'nın büyük şehirlerinde başlattıkları nümayişlere dayanmaktadır. O tarihten itibaren birçok kişide hakim olan kanaat, Amerika'nın, ırk problemi, Vietnam Harbi ve nesiller arasındaki görüş ayrılığı sebepleri ile tamamen bölünmüş olduğu, dolayısı ile hür dünyanın lideri olarak artık rol oynamasına imkân olmadığı merkezinde idi. Nitekim 1968 ve 1969 yıllarında Amerikanın içinden geçtiği kriz bu görüşün haklı olduğunu teyid eder mahiyette idi.

MCGOVERN'İN REDDİ. Nixon'un Demokratik Parti adayı McGovern karşısında almış olduğu ezici galibiyet, bu şekilde düşünenlerin ne kadar yanılmış olduğunu göstermektedir. McGovern'in bayraktarlığını yaptığı politika, yani Amerika'nın Güneydoğu Asya'dan her ne pahasına olursa olsun çekilmesi, Avrupa'daki askerî kuvvetlerini yarıya indirmesi ve Amerika'nın halledilmemiş ekonomik ve sosyal problemlerine radikal hal çareleri aranması gibi fikirler Amerikan seçmeninin büyük bir çoğunluğu tarafından red edilmiştir. Bu reddin en anlamlı yönü yalnız orta yaşlı değil, aynı zamanda genç Amerikalı'nın da McGovern'a cevabı olmasıdır.

Genç veya yaşlı, Amerika'nın ekseriyeti, Amerikanın dünyadan elini çekmesi gerektiğine inanmamaktadır. Yine

dünyada devir

aynı ekseriyet, ırk probleminin 1960 yıllarında yapılan reformlar esasları dahilinde hal edilmesinin mümkün olabileceğine kani gözükmektedir.

Tekrar kendine olan güvenini kazanmış görünen Amerika'yı Nixon nereye götürmek isteyecektir? Bu sualin cevabının bir kısmı Nixon'un birinci Başkanlık devresinde ,yatmaktadır. Nixon tarihteki yerini, dünyada sulhun kurucusu ve Amerika'nın dahili yaralarının sarıcısı olarak almak istemektedir. Bu cihetle, Nixon'un başlatmış olduğu Rusya ve Komünist Çin'le yaklaşma ve sorunları sulh yolu ile çözümleme politikası devam edecektir. Bu meyanda nükleer silâhların tahdid edilmesi ve doğu ile batının karşılıklı ve muvazeneli bir şekilde kuvvet indirimine başlaması için de gayret sarfedilecektir.

VİETNAM. Amerikanın halen en önemli sorunu olan Vietnam harbi büyük bir ihtimalle, önümüzdeki aylarda sona erdirilecektir. Ancak bugün Nixon, bu harbi yalnız Güney Vietnam'ın menfaatlerinden değil, bütün hür dünya'nın desteklediği prensiplerden de fedakârlık etmeden sona erdirecek kudret ve desteğe sahip gözükmektedir.

Nixon bu dönemde, Avrupa ve Japonya ile olan ittifakını daha da kuvvetlendirecektir. Bu meyanda hür dünyanın müdafaa yükünün daha büyük bir kısmının müttefikleri tarafından deruhte edilmesini de talep edecektir.

ORTA DOĞU. Nixon'un Arap-İsrail anlaşmazlığına da bir çare bulmak için yeni gayretler sarf etmesi beklenmektedir. Bu yönde ilk adım Süveyş Kanalının tekrar trafiğe açılması olacaktır.

İktisadi konularda, Amerika'nın yeni bir milletlerarası para sistemi kurulmasını ve uluslararası ticaretin gelişmesini sağlamak amacı ile bir konferans toplanmasına öncülük etmesi beklenmektedir.

YA DEMOKRATLAR. Seçimlerde ağır hezimete uğrayan Demokrat Parti karmakarışık durumda: herkes birbirini suçluyor ve Parti liderliği mücadelesi yapılmakta.

McGovern dalgasının bir hayli sola sürüklediği parti yönetimi ve programını daha ortalara çekmek için gayret sarfedenler var. Seçimlerde Amerika'nın bu tür aşırılıklara itibar etmediği anlaşıldı ve şimdi mutedil yol tutmak fikri ağır basıyor.

Tek teselli Demokratların Kongre seçimlerini kazanmaları. McGovern yü-

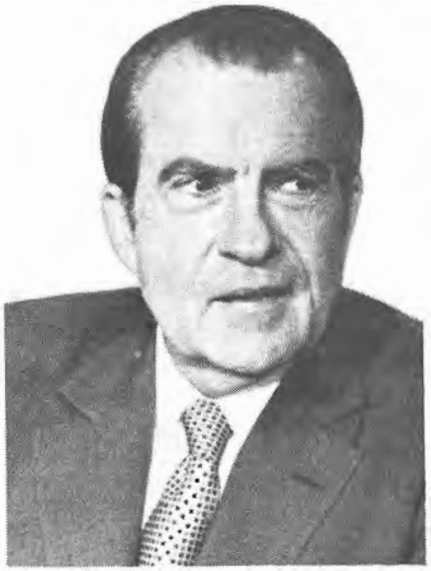

NIXON –Sorunlar sulh yolu ile çözülecek

zünden bozulan parti birliğini tekrar kurabilecek tek adam var: Edward Kennedy. Şimdi çalışmalar bu isim etrafında devam ediyor. Arkasında Kennedy ailesinin en büyük nüfuzu (ve parası) bulunan Edward Kennedy son seçim kampanyasında çok popüler olduğu görüldü. Bu genç, sempatik Kennedy, önümüzdeki dört yılda Senatodaki başarıları ile bir genç kızın ölümü ile neticelenen esrarengiz Chappaquiddick Olayının hatıralarını silebilirse 1976'da Cumhrubaşkanlığı gene Demokratlara teveccüh edebilir. ● **Engin BARAZ**

Güney Amerika

Peron döndü

Onyedi yıl, Arjantinde duvarlara "Peron Dönecektir" ibaresi yazıldı durdu. Nihayet geçen hafta, Arjantinin eski Diktatörü 77 yaşındaki "El Lider" Juan Peron onyedi yıllık sürgünden anavatanına döndü. 1955 de şimdiki Juntanın askerî darbesi ile düşürülmüş ve Arjantin'den kaçmıştı.

Güya Peron'un güvenliği için, aslında yüzbinlerce taraftarının tezahüratına mani olmak için, Buenos Aires Milletlerarası Hava Alanına adeta bir istilâ hareketini önlemeye yetecek sayıda seferî kıyafette asker yığılmıştı. Bu aradan 17 yıl geçtiği halde, Peron'a karşı Arjantinde mevcut düşmanlığın ve sevginin kuvvetinden birşey kaybetmediğini gösteriyordu.

Peron'u Arjantine davet eden veya dönmesine müsaade eden askerî Junta, eski diktatörü hava alanına inişinden itibaren taraftarlarından - ve düşmanlarından tecrit etmek için aşırı bir gayret gösteriyor. Bu arada Peron taraftarlarının ayaklanıp iktidarı ele geçirmesinden de endişe edildiği belli. Nitekim Deniz astsubaylarının bu yönde bir hareketi bir kişinin ölümü ile bastırıldı.

1955 de bir darbe ile Peron'u düşürüp idareyi ele alan Junta Martta Genel Seçimlerin yapılmasına karar vermiş ve Peron'un Arjantin'e dönmesine engel olamamıştır. Peronun gelecek seçimlerde nasıl bir rol oynayacağı ve Juntanın bu konudaki görüşleri birkaç gün içinde Juntanın lideri General Lanusse ile Peron arasında yapılacak görüşmelerde açıklığa kavuşacaktır.

O General Lanusse ki bir zamanlar Peron'u hapsetmiş ve sonra da "O bir daha Arjantine dönemez" diye meydan okumuştu.

DÖNÜŞ. Junta, Peron'un dönmesini niçin istedi veya buna niçin müsaade etti? İdarecilerin bu büyük riski göze almalarının nedenleri Arjantinin bugün içinde bulunduğu durumda yatıyor. Arjantin ekonomik ve politik bunalım içinde hasta bir adamdır. 1930 dan bu yana darbeler memleketi sarsıp durmuştur. Bu yüzden siyasî hayatta olduğu kadar ekonomik hayatta da istikrar diye birşey kalmamıştır. Peron devrinde bazılarının "altın çağ" dedikleri bir devre yaşanmış, o gittikten sonra işler kötüleşmiştir. Yalnız bu yıl zarfında fiyatlar yüzde 70 artmıştır. Dış borçlar 6 milyar doları geçmiştir. Bir milyondan fazla işsiz vardır.

Bütün bunlar bugün Arjantinde oranları yüzde 40'ı geçen Peron taraftarlarının Altın Çağ ve diktatörlerine olan özlemlerini arttırmakta, huzursuzluk sürüp gitmektedir. İşçilerden ve küçük esnaftan, orta hallilerden meydana gelen bu Peronist kitle Peron dönmeden yatışacağa benzemiyor. Bugünkü idarecilerden birisi "Başka çare yoktu, bu Peronizm çıbanını deşmemiz gerekiyordu" diyor. Açıkçası bugünkü rejim ve memleketi aşırı solculardan kurtarmak için Peron ve Peronizm bir kurtuluş simidi haline gelmiştir. Junta istemiyerek bu simide sarılmaktadır. Tabii aralarında hâlâ buna da karşı çıkanlar var.

NE OLACAK? Peron kalacak mı? Kalacaksa ne yapacak? Herhalde taraftarlarının kendisi için satın aldığı 70.000 dolarlık villada boş oturmayacak. Kendisi arkada kalıp bir taraftarının mı seçilmesine çalışacak? Yoksa General Lanusse ile birlikte Arjantin'de bir idare mi kuracak? Yani Arjantin'de yeniden huzurun geri gelmesine, anarşinin nihayet bulmasına mı çalışacak yoksa bugünkü rejimi devirmeye mi çalışacak.

Tabii hesapta karışıklıkların bir iç harbe varması, Juntanın ürküp Peron tecrübesinden vazgeçmesi veya Peron'un bir suikastçinin kurşununa kurban gitmesi de var.

4° bir profil

El Lider

PERON — Gitmek mi zor, Kalmak mı zor !

PATAGONYALI bir toprak sahibinin oğlu olan Juan Domingo Peron, 1895 yılında doğdu. Eğitimini askeri okullarda yaptı. Orduda ihtirasları ve kabiliyetleri ile kendini gösterdi. 1943'de kendisi gibi ihtiraslı subayların kurduğu bir grup ile beraber onların başında politikaya atıldı ve böylece Arjantin'de yeni bir devir başladı.

4 Haziran 1943'de Cumhurbaşkanı Ramon Castillo askerî bir darbeyle iktidardan düşürülmüş, bir diktatörlük kurulmuştu.. Bunda baş rolü oynayan Albay Juan D. Peron geniş halk kitlelerinin desteğini kazanmak amacındaydı.

Peron, 1944 yılında Albay iken Buenos Aires'teki gece kulüplerinden birinde şarkıcı olan ve aynı zamanda filmlerde oynayan Eva Duarte ile tanıştı. Yoksul bir ailenin kızı olan Eva siyasal, özellikle sosyal konularla çok ilgileniyordu. İkisi arasındaki aşk evlenme ile sonuçlandı.

Önce Çalışma Bakanı olarak işçi kitlesi ile ilişki kuran Peron, 1945'de iktidarı tek başına ele geçirdi ve 1955 e kadar memleketin tek yöneticisi "EL LİDER" olarak Arajntini yönetti.

Peron'un asıl amacı, o güne dek haklarını koruyacak bir liderleri olmayan işçi sınıfını, küçük esnafı ve köylüleri peşinden sürüklemekti. Bu amaçla devletin kontrolü altında büyük sendikalar kurdurdu, ücretleri yükseltti ve çalışma şartlarını elinden geldiğince düzeltti.

Peronizm adını alan yarı sosyalist, yarı faşist, yarı milliyetçi, yarı halkçı, adeta mistik hareket özellikle sosyal ve çalışma konularında büyük başarılar sağlamış, işveren-işçi ilişkilerindeki çok geri kalmış düzeni tamamile değiştirmişti.

İlk eşi Evita Peron da sosyal konularda, kadın haklarında birçok olumlu hareketlere öncülük etmiş ve Peron taraftarlarının kendi deyimleri ile Descamidos (Gömleksizlerin) sevgilisi haline gelmişti. Bu bir efsane halinde elan devam etmektedir. Eva halktan geldiği için halkı çok iyi tanıyordu. Bitmek tükenmek bilmeyen enerjisiyle işçi mahallelerini dolaşıyor, okulları ve hastaneleri geziyor, herkesin ve çoğunlukla yoksulların dertleri ile ilgileniyordu.

DOLAR PERDESİ-DEMİR PERDE. Peron kendi deyimi ile hem "Dolar perdesine, hem de Demir perdeye" karşı idi ve özellikle birçok Amerikan şirketini devletleştirerek Amerika'nın düşmanlığını kazanmıştı. Ancak içerde Komünizm'e karşı da amansız bir mücadele sürdürüyordu.

DARBE. 1945'de Albay Peron'un iktidarı ele geçirmesine destek olan Silâhlı Kuvvetler 1953 yılının 16 Eylülünde bir darbe düzenlediler. Bazı yerlerde üç gün süren çatışmalardan sonra Peron bir gambota binerek Paraguay'a kaçtı ve sığınma hakkı istedi. Bir süre Güney Amerika'da memleket memleket dolaştıktan sonra 1960 da Franko'nun müsaadesi ile İspanya'ya yerleşti ve burada eski eşi Evita'ya benzeyen genç İsabelle Martinez'le evlendi.

Balşangıçta İşçi kitlesine ve Kiliseye dayanan Peron son zamanlarına doğru birincisini baskı altına almış, ikincisine de sırt çevirmişti. Bu ortam içinde Askerî Juntanın darbesi kolaylaşmıştı. Darbe yapılmasa idi belki de kendinden düşecekti ama darbe, sürgün edilmesi ve asekrî idarenin taraftarlarına karşı aşırı hareketleri bir taraftan, ekonomik beceriksizlikleri diğer taraftan Peron bir martyr haline geldi, zamanı efsaneleşti ve gene işçi-köylü esnaf sınıfı için bir kurtarıcı ümit haline geldi.

EVİTA — Masal oldu.

İZABELLA — Genç kuvvet.

Kuzey İrlanda Çıkmazı...

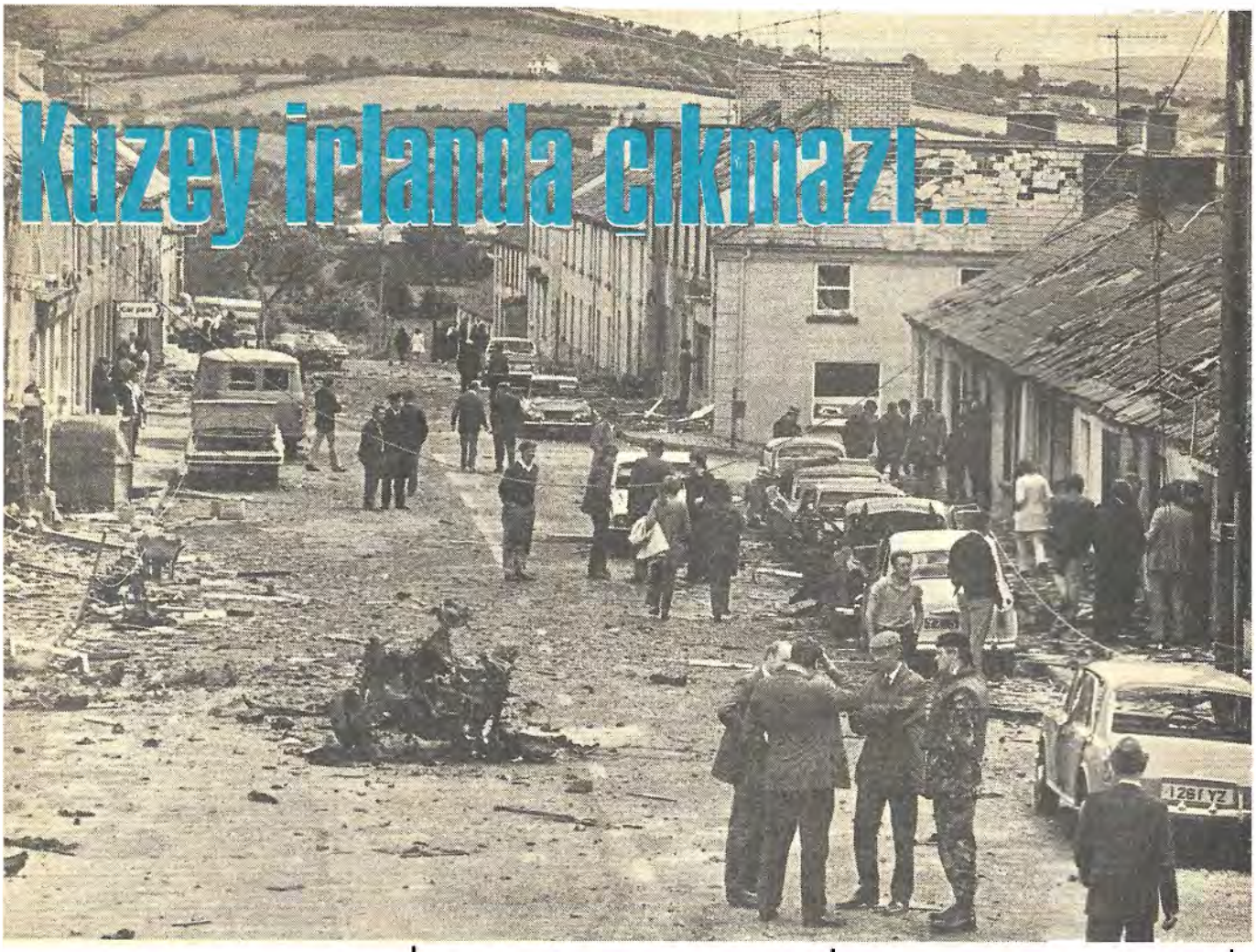

Geçtiğimiz günlerde İngiliz Hükümeti Kuzey İrlanda (ULSTER) sorununa bir çare bulmak üzere, bazı ön tedbirleri havi bir rapor yayınladı. Bu raporda Ulster'in idaresi ve İngiltere ile münasebetleri konularında, İngiliz Hükümetinin bazı düşünceleri açıklanmakta. Diğer taraftan Kuzey İrlandalılar yakında yapılacak bir referandumda, Birleşik Krallığa bağlı kalmak veya İrlanda Cumhuriyeti ile birleşmek hususunda bir tercih yapmağa davet edilecekler. Son üç yıldır Kuzey İrlanda, özellikle kanlı tedhiş olaylarıyla dünya kamuoyunun dikkatini üzerine çekiyor. Hele Katolik tarafın gizli İRA tedhiş örgütünden sonra, Protestanların militan UDA örgütünün de İngiliz kuvvetlerine karşı harekete geçmesi durumu büsbütün karıştırdı. Bu sorunla ilgili bir incelemeyi okuyacaksınız.

● **Engin BARAZ**

Ağustos 1969 salı günü Kuzey Irlanda'nın Londonderry şehrinde Protestan Meslek Teşekküllerinden birinin ananevi senelik resmi geçidi yapılmakta idi. Bu resmi geçit diğer senelere nazaran özel bir anlam taşıyordu. Ulster Protestanlarının resmi geçidi aynı zamanda politik bir gösteri mahiyetinde idi.

1968 senesinde Kuzey Iralanda'da Katoliklerin durumu bir sorun haline gelmeğe başlamıştı. Katolikler, Ulster Hükümetinin iskan ve istihdam politikasının aleyhlerine işlediğini ileri sürerek ve seçmen haklarının tehdit edildiğini iddia ederek Anayasa Haklarını elde etmek için bir hareket başlatmışlardı. 1968 senesinin Ekim ayında yine Londonderry şehrinde Katoliklerin tertipledikleri bir gösteri hadiselere yol açmış, güvenlik kuvvetleri ile çatışmalara sebep olmuş, Protestan ve Katolik camialar arasında gergin bir hava yaratmıştı.

IŞIK. 12 Ağustos günü yapılan bu resmigeçit Protestanlarn Katoliklere verdikleri cevaptı. Amacı Ulster'de Protestan hakimiyetini teberuz ettirmek ve İngiltere'ye olan bağlılığı teyid etmekti. Bu gösteri iki camia arasında yeni çatışmalara yol açtı. Barikatlar kuruldu. Londonderry'nin Katolik mahallesi olan Bogside bir harb meydanı haline geldi. Üç gün iki gece durmadan yandı.

12 Ağustos hadiseleri Ulster'da asayiş ve güvenliğin Kuzey Irlanda Hükümeti tarafından sağlanamıyacağı gereçğini ortaya çkard. İngiliz kamu oyu ise Katolik taleplerinin esas itibarı ile haklı olduğu kanısında idi. Ancak Katolikleri taleplerinin yerine getirilibelmesi için önce güvenlik ve asayişin tekrar tesisi elzemdi. Tarafların müzakere masasına oturmaları ancak bundan sonra mümkün olabilirdi. Bu durumda Wilson Hükümeti elinde mevcut yetkilere dayanarak Kuzey Irlanda'ya İngiliz askeri birlikleri sevkine ve güvenlik ve asayişin sağlanmasında Ulster Hükümetine yardımcı olmağa karar verdi. Böylelikle, İngiliz politik hayatını asırlardır etkiliyen Irlanda sorununun yeni bir safhası başlamış oldu.

TARİHİ KÖKLER. Hükümetini tekrar Irlanda sorununun içine iten ve Ulster'da asayişin teminini üzerine al-

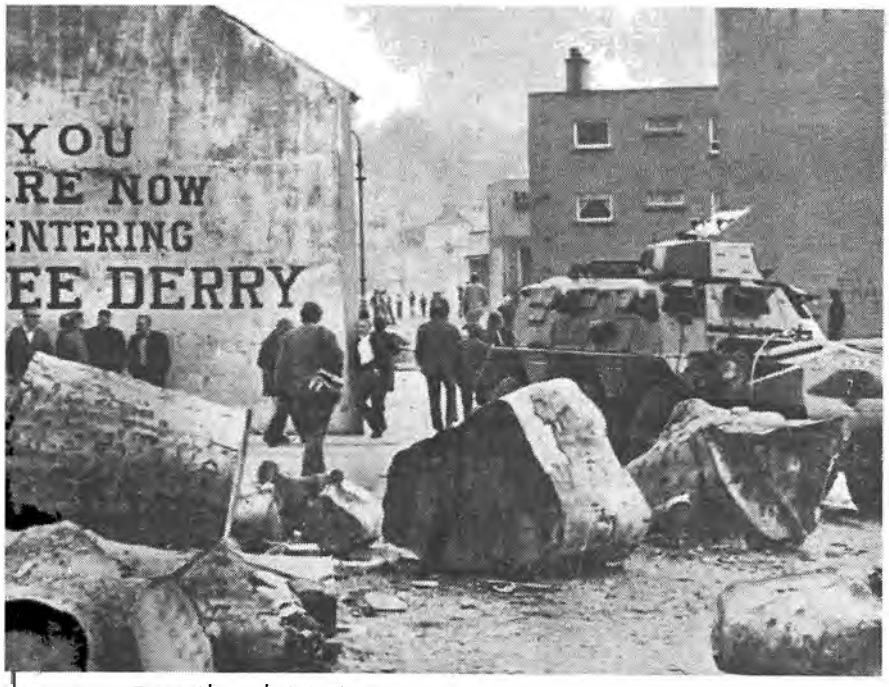

ZIRHLI OTOMOBİL — İRA barikatlarını yıkıyor.

mağa icbar eden hadiseleri ve bu hadiselerin günümüze kadar olan gelişimini anlamak için Irlanda tarihine kısaca bir göz atmak gerekir. Zira Kuzey Irlanda'nın gerek Protestan gerekse Katolik ahalisi halen geçmişlerinin esiri olmaktan kurtulamamışlardır. Bugünkü ızdırapları sömürgesel bir çevre içinde gelişmiş bir "camialar" çekişmesinden meydana gelmektedir. Kökleri asırlar öncesine kadar giden politik dini ve sosyal problemlere dayanmaktadır.

İngiltere'nin Irlanda ile ilişkileri 12 inci asra kadar gider. Bu tarihte başlayan İngiliz hakimiyeti, Irlanda üzerindeki etkisini devamlı olarak arttırmış ve Irlanda'nın politik, sosyal ve ekonomik gelişmesine yön vermeğe başlamıştır. İngiliz etkisi, öncelikle Katoliklerin ekseriyette olduğu Irlanda'da bir Protestan hakimiyeti tesis etmiştir. Bu hakimiyetin devamı maksadı ile İngilizler 16 ıncı asrın sonunda Irlanda'ya göçü teşvik ederek Ulster adı ile tanınan Kuzeydoğu Irlanda'da Protestanların ekseriyete geçmesini sağlamışlar ve zamanla Irlanda'yı güney ve kuzey olmak üzere ikiye bölecek olan oluşumun tohumlarını ekmişlerdi.

Protestan İngiliz idaresi altında Katolik Irlanda'nın gelişmesi durmuş ve Katolik Irlandalılar ikinci sınıf vatandaş durumuna düşmüşlerdir. Netice olarak Irlanda medeniyeti geriletmiş ve Irlanda Katolik ve Protestan olarak kutuplaşmağa başlamıştır. Bu kutuplaşma sonucu olarak kökü halka dayanan bir Irlanda milliyetçiliği doğmuştur. Perotestanlar ise bu milliyetçilik karşısında menfaatlerinin korunmasını İngiltereden beklemeğe başlamışlardr.

ILHAK. İngiltere'nin Irlanda üzerindeki hakimiyetinin tabii neticesine 1800 yılında varılmıştır. 18 inci asrın sonunda başlayan ve Irlanda isyanı olarak bilinen Katolik ve milliyetçi hareketin bastırılması ile Irlanda İngiltere'ye ilhak edilmiştir. Dolayısı ile Irlanda bir İngiliz vilayeti haline gelmiş ve İngiliz Parlamentosuna temsilciler yollamağa başlamıştır. Başlangıçta Irlanda Katoliklerinin ekseriyeti bu durumu kendilerine daha müsait politik, ekonomik ve sosyal şartlar sağlıyacağı inancı ile kabullenmişlerdi. Diğer taraftan zaman İngiliz Hükümeti de Irlandanın gittikçe önemli bir sorunu haline gelen din ayrılığı probleminin, Protestanların ekseriyette olduğu İngiltere'de daha kolay hal edilebileceği inancında idi. Ancak bu ümitler gerçekleşmediği gibi, Irlanda'nın politik merkezinin Londra'ya kayması ile Irlanda'nın ekonomik ve kültürel hayatı da büyük bir durgunluğa duçar olmuştu.

Ilhakın durumlarında önemli bir değişiklik yapmadığını gören Irlanda'lılar, 19 ncu asrın ikinci yarısında Birleşik Krallık içinde federal bir statüye sahip olmak için gayret göstermeğe başladılar. "Home Rule" adı ile bilinen bu cereyan, İngiliz liberallerinin de desteğini görmekteydi. Irlanda ekonomisinin perişan hali ve İngiliz idaresine karşı zaman zaman meydana gelen ayaklanmalar, "Home Rule" talebini 19 uncu asrın ikinci yarısında İngiliz politika sahnesinin en önemli sorunlarından biri haline getirdi. Ancak "Home Rule" talebinin karşısında Muhafazakâr Parti vardı ve bu formüle şiddetle muhalif olan Irlanda Protestanlarının sözcülüğünü yapıyordu Irlanda Protestanlarının "Home Rule" formülüne karşı çıkmaları ile Katoliklerin İlhaka itiraz etmelerine aynı nedenle dayanamadı. İlhak, Protestanların Irlanda'daki statülerinin devamı için bir teminattı. Buna mukabil Katolik emellerine çekilmiş bir setti. "Home Rule" ise Irlanda'da hakimiyetin ekseriyette olan Katoliklere geçmesine yol açacaktı.

1886 ve 1893 yıllarında, Gladstone Hükümeti, İngiliz Parlementosuna "Home Rule" un tahakkuku maksadı ile birer kanun tasarısı getirdi. Bunlardan ilki Avam Kamarasında red edildi. İkincisi Avam Kamarasında kabul edilmesine rağmen Muhafazakarların çoğunlukta olduğu Lordlar Kamarasında geri çevrildi.

"Home Rule" 20 nci asrın başında da İngiliz politik hayatını meşgul etmeğe devam etti. Bu devirde, İngiltere'de önemli anayasal değişiklikler olmakta idi. Lordlar Kamarası, Avam Kamarası üzerindeki mutlak veto hakkını kayıp etmişti. Dolayısı ile, 1914 yılında yine bir Liberal Parti Hükümeti tarafından öngörülen Irlanda'nın statüsü ile ilgili kanun, Muhafazakar Partinin muhalefetine rağmen Avam Kamarasında kabul edilmekte ve Lordlar Kamarası tarafından red edilememekteydi. Bu kanuna göre Irlanda Birleşik Krallık içinde federal bir statüye sahib oluyordu. Ancak 1914 yılında başlayan Birinci Dünya Harbi bu statünün fiiliyata geçmesini bir müddet için İngiliz politika hayatında ikinci plana itiyordu.

GENE "HOME RULE" Harbin sonunda "Home Rule" fikri tekrar ortaya atıldı. Ancak Lloyd George Hükümeti, 1914 yılında kabul edilen kanunu tadil etmek amacını güdüyordu. Bu Hükümet tarafından hazırlanan yeni tasarıya göre, biri Kuzey Irlanda (Ulster) diğeri ise Güney Irlanda için iki ayrı Parlamento öngörülmekteydi. Bu iki Parlamentonun yanında bir de Irlanda ile ilgili müşterek konuları görüşecekti. Irlanda'nın savunması ve dış politikası İngiltere tarafından deruhte edilecekti. Bu tasarı fiiliyatta Irlanda'yı ikiye bölmekte ve Ulster Protestanlarının menfaatlerini korumatka idi.

1921 İrlanda Kanunu olarak tarihe geçen bu kanun, Kuzey İrlandalılar tarafından hemen kabul edildi. Stor-

mont adı verilen Kuzey İrlanda Parlamentosu aynı yılın Haziran ayında İngiliz Kralı George V tarafından açıldı. Böylece Ulster Birleşik Krallığa bağlı federal bir idareye kavuşuyor, Ulster Protestanları ise kaderlerini İrlanda denizinin öteki kıyısındaki dindaşlarına bağlamış oluyorlardı.

1921 Irlanda Kanunu, Güney Irlanda'da aynı hüsnü kabulü görmedi. Güneyliler bu kanunu bir mücadeleden sonra İngilterenin işgal tehdidi altında kabul etmek zorunda kaldılar. 1922 senesinde de, Serbest Irlanda Devleti adı ile İngiliz İmparatorluğuna dahil bir dominyon statüsüne sahip oldular. Serbest İrlanda 1937 yılında yeni bir anayasa kabul ederek Cumhuriyet oldu ve adını Irlanda Cumhuriyeti (Eire) olarak değiştirdi.

TEDHİŞ. Kuzey Irlanda'da 1968 yılında, Katolik halkın Anayasa Haklarına sahip olmak için başlattığı hareketin esas gayesi Ulster'in Irlanda Cumhuriyetine ilhakını temindir. Bu hareketten icra kolu kısaca "İRA" adı ile bilinen Irlanda Cumhuriyet Ordusudur. Metodları tedhiş hareketleridir. IRA, Ulster'deki Katolik bölgeleri üs olarak kullanmakta ve Irlanda Cumhuriyetinin de desteğini görmektedir Planlar, İngiliz kamu oyunu, Kuzey Irlanda sorunundan bıktırmak ve dolayısı ile İngiliz Hükümetini Ulster Protestanlarını kaderleri ile başbaşa bırakmağa icbar etmektir. Bu durumda Protestanların muhalefetine rağmen Ulster, Irlanda Cumhuriyetine ilhak olunacaktır.

Asırlardır Katoliklerin ekseriyette olduğu ve Katolik bir hayat tarzının kendilerine empoze edileceği bir ortamın kabusu ile yaşamış olan Kuzey Irlanda Protestanları bu tehlikeyi önlemek için 50 yıl önce Birleşik Krallık ile birleşme yolunu seçmişlerdir 1969 yılında işte bu seçimdeki isabet belli olacaktı. Filhakika İngiliz Hükümeti Kuzey Irlanda'ya askeri birlikler sevketmekle Ulster'a olan vecibelerini müdrik olduğunu ortaya koyuyordu. Ancak, İngiltere'nin bu tarihteki amacı Kuzey Irlanda'da asayişin temini idi. Asayişin temininden sonra, İngiliz kamu oyu tarafından da desteklenen Katolik taleplerinin, Ulster Hükümeti tarafından kabulü, dolayısı ile taraflar arasında sulhun tekrar teessüsü bekleniyordu. Ancak asayişin teessüsü zannedildiği gibi kolay olmadı. Tedhiş hareketleri, İngiliz askeri birliklerinin mevcudiyetine rağmen şiddetlenmeğe devam etti. Diğer taraftan, Katolik hareketlerinin esas gayesinin, Ulster'in Irlanda Cumhuriyetine ilhakı olduğu da anlaşıldı. Bu durumda 1972 senesinin Mart ayında, İngiltere Kuzey Irlanda'nın idaresini üzerine alarak asayişin temini yanında tarafları uzlaştırmak ve gittikçe çıkmaza giren soruna bir hal çaresi bulmak için teşebbüse geçti.

GÜVEN SARSILIYOR. İngiltere'nin Kuzey Irlanda'da idareyi ele almasının Ulster Protestanları üzerindeki etkisi menfi olmuştur. Hernekadar, İngiltere tedhiş hareketlerinin sona erdirileceğini ve Protestanların muvaffak olmadıkça Ulsterin Irlanda Cumhuriyetine ilhak edilmesine müsaade edilmeyeceğini defalarca belirtmişsede, Ulster'in İngiltere'ye olan güveni sarsılmış gözükmektedir. Ulster Protestanların 50 yıldır bel bağladıkları politikanın kumdan bir kale gibi yıkılmakta olduğunu görmektedirler. 1970 İngilteresinin, Ulster uğruna evladlarının ölmesine daha uzun müddet tahammül ve rıza göstereceğine inanamamakta.

Bu güvensizlik hissine son üç yılın hadiseleri de eklenince, Kuzey Irlanda Protestanları, kendilerini yalnız hissetmektedirler. Bu hissin neticesi olarak asırı uçların kuvvet kazandığı ve hadiselere yön vermeğe çalıştığı görülmektedir. Nitekim Ulster Müdafa Teşkilatı (UDA) adı verilen teşkilat da tıpkı, IRA gibi gayesine arişmek için tedhiş hareketlerine başlamıştır. Bu meyanda İngiliz askerlerine ateş edilmiştir. Kuzey Irlanda'nın, Birleşik Krallıktan ayrılıp müstakil bir devlet olması söz konusu edilmektedir.

Kuzey Irlanda'da üç senedir devam eden çarpışmaların kesilmesi, dökülen kanın durması ve halkın ekseriyetinin özlemini duyduğu sulhun ve güvenliğin teessüsü için, Protestan veya Katolik, kuzey veya güneyli bütün Irlandalıların bir araya gelerek sorunlarına müştereken bir hal çaresi aramalarından başka çıkar yol görülememektedir. Ancak asırların getirdiği görüş ayrılıkları ve hadiselerin beslediği karşılıklı itimatsızlık maalesef bütün Irlandalıları hakikatlere kör etmiş gözükmektedir. Kuzey Irlanda da sorunun nihai çözümüne kadar daha bir çok masum insanın kanı dökülecege benzemektedir.

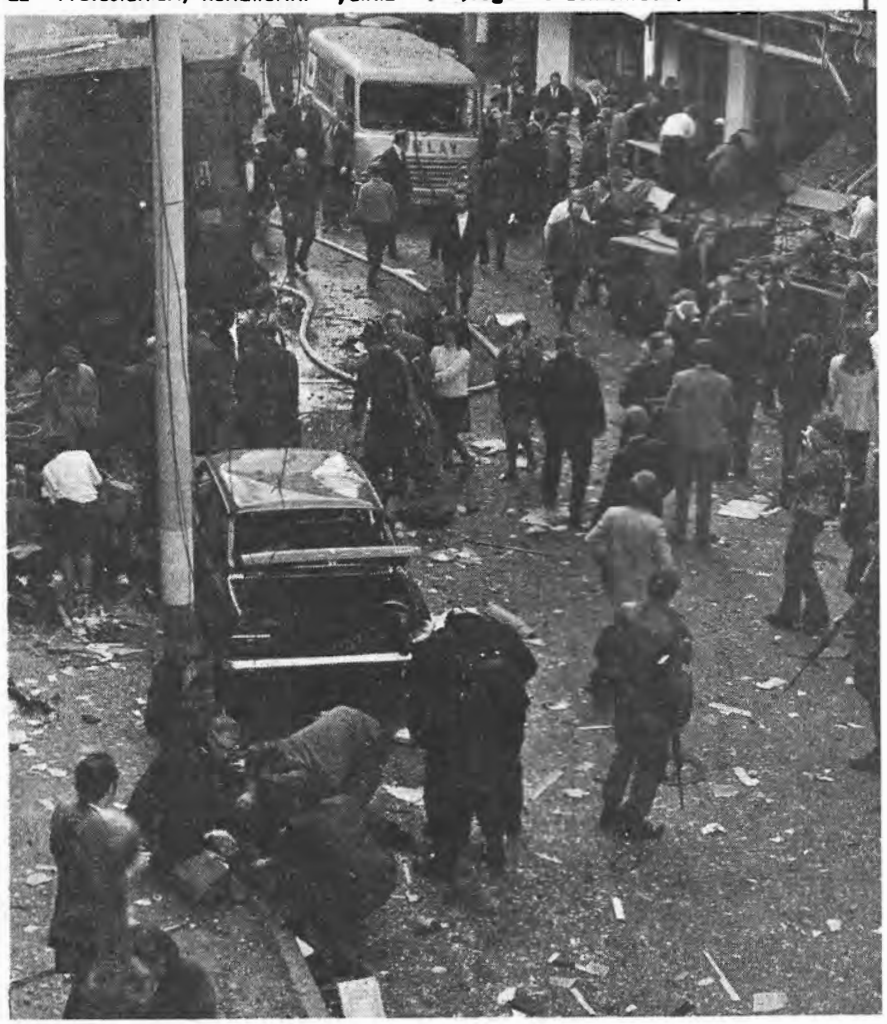

BELFAST'TA PATLAMA — 6 ölüye mal oldu. Şimdiye kadar genel toplam 631'i buldu.

BUGÜNKÜ CHP

Atatürk'ün partisi nasıl Ecevit'in partisi oldu?

ŞÜPHE götürmez bir gerçek ki bugün Bülent Ecevit'in Genel Başkanlığını yaptığı ve yönettiği CHP programı ile, felsefesi ile, sloganları ve "jargon"u ile, başta gelen kişileri ve örgütleri ile Atatürk devrindeki, Atatürk yönetimindeki CHP değil. Gene muhakkak ki Atatürk eğer dirilseydi, kurduğu Partiyi pek tanıyamazdı. Ecevit ve arkadaşları bu gerçeği inkâr etmiyorlar, ancak Yeni Tarihî Akım sloganı ile izah ediyorlar, onlara göre tarihin akışı ve günün gerçeklerine göre Partinin değişmesi, kendisini yenilemesi gerekti ve bu da olmuştur.

Bir gerçek daha var, Ecevit ve arkadaşları kararlı ve itiraf etmeli ki kendi yönlerinden tutarlı hareketleri ile aşama aşama bu değişiklikleri istedikleri şekilde gerçekleştirmişlerdir. Başarıları küçümsenecek bir iş değildir.

Bülent Ecevit bugün bir zamanlar Atatürk'ün ve İnönü'nün oturduğu koltukta, şimdiki halde görünüşteki tek lider olarak CHP'ye hakim durumdadır, bir zamanlar Türk iç politikasının elit kişilerinin ön plânda olduğu Partide bugün bambaşka kişiler iş başındadır.

Bu değişiklik nasıl olmuştur, CHP. bugününe nasıl gelmiştir. Aşağıda, Ankara Büromuzun hazırladığı yazıda hikâyesini ayrıntıları ile okuyacaksınız:

MEMLEKETTE uzun zamandan beri herkesin kafasını kurcalayan bir soruyu en iyi dile getiren Demokratik Parti Genel Başkanı Ferruh Bozbeyli oldu. Mayıs 1972'de Bülent Ecevit'in bir darbe ile CHP Genel Başkanlığını ele geçirmesinden sonra bir demeç veren Bozbeyli, "Bakalım CHP'nin sola doğru yol alan treni en son hangi durakta duracak?" dedi.

Bu sorunun cevabı için vakit henüz erken, ama aradan geçen altı aya yakın bir zaman duruma biraz daha açıklık getirdi. CHP'nin son Hükümetten çekilme kararından sonra partinin temel direği, 50 yıllık Halk Partili İnönü, CHP'den çekildi ve bunu şimdilik 23 Milletvekili ile dokuz Senatör izledi. Halen CHP ülkenin en solda partisi. Kendisinin soldaki yeri nerede olursa olsun, bugün için bütün solcu çevrelerin, aşırı Marksistlerin, hatta anarşist Marksistlerin açıkça ve el altından desteklediği bir parti. Genel Başkan Ecevit'in sözlerinin, tutumunun ve politikasının ismi ister "Ortanın Solu", ister tarihî yeni akım, ister Sosyal Demokrat olsun, Atatürk'ün ve İnönü'nün CHP'si ile hemen hemen hiçbir ilgisi yok. Şimdilik CHP yöneticileri bunu açıkça ifade etmemeğe dikkat ediyorlar ama, durumun böyle olduğuna dair deliller ve beyanlar da az değil.

NASIL OLDU? Şimdi, CHP bu noktaya nasıl geldi? Ne zaman geldi? Niçin geldi?

Birinci soru üzerinde pek fikir ayrılığı yok, ama ikincisi hakkında var. Feyzioğlu ve arkadaşlarına göre bu işin başlangıcı 1965, Solun CHP'ye tam hakimiyeti 1967. Kemal Satır ve arkadaşları için başlangıç 1968-1969. Nihat Erim için 1969 sonu ve kesin olarak 1970. Bazıları için ise İnönü'nün Genel Başkanlıktan düşürüldüğü Mayıs 1972 veya partiden istifa ettiği Kasım 1972.

DOKTRİN ÇATIŞMASI. CHP içindeki doktrin çatışması 1965 seçimlerinden kısa bir süre önce başlıyor. Parti Meclisi Beşiktaş'ta toplanıp seçim bildirgesini hazırladıktan üç gün sonra İnönü, masumane bir şekilde "Ortanın solundayız" diyor. Daha doğrusu solcular bu sözleri onun ağzından söküp alıyorlar ve sonu gelmez bir kampanya başlıyor. Bu arada İnönü ile Feyzioğlu'nun arası bozuktur. Feyzioğlu Dördüncü Koalisyon Hükümetine girmeyi İnönü'nün bütün ısrarına rağmen kabul etmemişti. Bu kırgınlık 1965 seçim arifesinde de devam ediyor ve CHP için büyük bir yenilgi ile son bulan seçimden sonra açıkça su yüzüne çıkıyor. CHP'nin oyları yüzde 42'den yüzde 27 ye düşüyor. Seçimden sonra toplanan ilk Parti Meclisinde bu konu ortaya atılıyor ve mağlûbiyetin sebebi araştırılıyor. Feyzioğlu ve arkadaşları için bunun sebebi ortaya atılan "ortanın solu [illegible] cephe alıyor. İnönü'nün sempatisi ve desteği ve tabii onunla birlikte bazı ağır topların desteği Ecevit'in safındadır. Münakaşa büyüyor ve Feyzioğlu ile arkadaşları bir anket yapıp teşkilâta soruyor. Mahallî teşkilâttan gelen cevapların büyük bir kısmı ortanın solunu suçlamaktadır. Feyzioğlu Parti Meclisinde bunu öne sürünce İnönü Küçük Kurultay'ı topluyor ve aynı il başkanlarından "Ortanın solu seçimlerde mağlûbiyetin sebebi değildir, ortanın solundayız" diye bir karar alıyor. Bir taraftan da "Ortanın solu" sloganı altında Ecevit ve arkadaşları teşkilâtlanıyorlar, hemen hemen bütün büyük basın onların arkasındadır. Tabii bir taraftan da Feyzioğlu ve arkadaşlarını yıpratma kampanyası açılıyor. ULUS gazetesi ve partinin organları da Ecevit tarafına kayıyor, yoğun bir sol kampanya ULUS'da ve Orhan Birgit'in "Ortanın Solu Dergisi" KİM'de başlıyor.

AĞIR TOPLARIN TUTUMU. Burada dikkati çeken husus, CHP'nin ağır topları Kemal Satır, Nihat Erim ve arkadaşları-

BUGÜNKÜ CHP

nın tutumu. Bunlar tutumlarını şöyle açıklıyorlar, "Biz nispeten eski kuşağız. Ecevit ile Feyzioğlu bizden on yaş daha genç. Partiyi daha genç, çalışkan ve bizi de itibarsız hale getirmiyecek yeni kuşağa teslim etmeyi düşündük ve destekledik". Her ikisi de Ecevit'in o vakit henüz hüviyetini ortaya koymadığı kanaatinde. Feyzioğlu'nun şikâyetlerinin Selâhattin Hakkı Esatoğlu ile Yurdakul Fincancıoğlu'nun birkaç yazısından ibaret olduğu kanısındalar. Bir de İnönü faktörü var. Her ikisi de İnönü'ye o vakit çok yakın. Erim gerçi 1964'e kadar yarı menkûptu ama, bundan sonra İnönü'nün teveccühü yine kendisine yöneldi. Özellikle Erim bu tutumda o kadar ileri gitti ki, Aralık 1966 Parti Meclisi toplantısında Ecevit'i savundu, "İngiliz İşçi Partisi programı ile CHP programı birçok hususta birbirine yakın" dedi. Ayrıca İnönü'ye hitaben, "Partinin geleceğine ambargo koymayalım "diye ilâve etti ve İngiliz İşçi Partisi tüzüğünün bütün üretim ve dağıtım araçlarını millileştirmeyi öngören 4. cümaddesine ek yapılarak 1967'den itibaren karma ekonomiyi benimsediğini söyledi. Diğer tüzük maddelerinin CHP programı ile aynı olduğunu dahi mukayeselerle ifade etti. Erim ve Satır'ın bu tutumlarında Ecevit'e tam teşhis koymamanın da büyük rolü oldu. Bülent Ecevit'i, Çetin Altan'ı, Altan Öymen'i ve diğer gençler iUlus'a alan Erim'di ve Erim o zaman Ecevit'te de, Çetin Altanda da aşırı sol, Marksist fikirler görmemişti. Birçok kimselere göre özellikle Ecevit'in o zaman fikirleri tavazzuh etmemişti. Ecevit'in fikrî yapısı henüz aydınlık değildi; derin fikir ayrılıkları ancak Genel Sekreter olduktan sonra yavaş yavaş belirdi.

SOLCULARIN OYUNU. Aslında dikkatli bir gözün bu gelişmeleri daha önce farketmesi için çeşitli deliller vardı. Neler mi? Önce 1967 Kurultayında CHP'deki çarşaf listede solcular Erim ile Satır ve arkadaşlarına büyük bir oyun oynadılar. Çarşaf liste şu: Parti Meclisine 40-41 kişi seçilecek, bunun için diyelim ki 140-150 aday var. Alfabetik liste ile isimler sıralanıyor. Birden 150 ye ve 40'ını seçin deniyor. 18. ci Kurultayda da böyle bir liste vardı, Parti Meclisi seçilecek. Herkes kuliste; Feyzioğlucular bir tarafta, Ecevitçiler bir tarafta ve Satır, Erim ve arkadaşları da onları destekler bir tutum içinde. Feyzioğlu grubunun divan başkanı adayı, bugünün Ecevitçisi Sırrı Atalay, Ecevitçilerin adayı ise Muammar Aksoy. Ağır toplar bu çatışan hizipler arasında ağırlıklarını koydukları tarafı seçtirerek avantaj içerisinde kendilerinden emin ama, o ne? Kulaklarına bir haber geliyor: delegeler aarsında bir "anahtar" dolaşıyor. Bir takım numaralar basılmış delegelere dağıtılıyor ve bunları seçmemeleri isteniyor. Anahtara yani listeden çizilmesi istenenlere Satır, Erim ve diğer mutedil Halk Partililerin hepsi dahil. Seçilmesi istenenler ise hep solcu: Bülent Ecevit, Yaşar Akal, Mustafa Ok, Selâhattin Hakkı Esatoğlu, İbrahim Öktem, Orhan Birgit, Muammer Aksoy, Nasuh Nazif Aslan. Bir de tabii başka figüranlar. Bütün ağır toplar ise bu "operasyon anahtar" ile tasfiye edilmekte. Tabii Ecevit her zamanki gibi bu işin içinde "yok". Her zamanki sıkılgan, saygılı Ecevit, sureti haktan görünüp ortadan kaybolmuş. Durum İnönü'ye aksettiriliyor. Paşa öfkeler içinde bağırıyor: "Daha şimdiden bunu yapan sahtekârlara parti teslim edilmez. Şimdi çıkacağım, herşeyi açıklayacağım, bunları seçmeyin diyeceğim". O vakit Ecevit ek binden Ali İhsan Göğüş başını uzatayım diyor, İnönü'nün öfkesi onun başına patlıyor. Bu arada İnönü'nün en sadık adamı Satır, Paşayı yumuşatıyor. "Biz onları kontrol ederiz. Delegenin sağduyusu vardır. Siz bakmayın, bu tertipler sökmez" diyor ve İnönü'nün gazabını tekrar Ecevit'ten Feyzioğlu'na yönetiyor. Sonunda kabahat aslında masum olan Lebit Yurdoğlu'nun üstüne atılıp işin içinden çıkılıyor. Muammer Aksoy'un başkanlığını yaptığı bu Kurultayda, sonuç olarak Ecevit ekibi ile Erim, Satır ve sekizler dahil ılımlılar arası bir karma takım Parti Meclisine giriyor. Şimdi, Erim ve Satır acaba haklı mıydılar?

MESELENİN İÇ YÜZÜ. Mesele sadece Esatoğlu ile Fincancıoğlu meselesi mi idi? Bu olay dahi durumun böyle olmadığını gösteriyor. Sonra, "isyancılar" olarak damgalanan Turhan Feyzioğlu, Ferit Melen, Fehmi Alpaslan, Süreyya Koç, Orhan Öztrak, Coşkun Kırca, Emin

FEYZİOĞLU — Ortanın soluna karşı.

ERİM — Sol o Sol değil

Paksüt ve Turan Şahin, yani sekizler "Asıl davacı biziz" adlı bir broşür yayınlayıp döndürülen manevraları açıklıyorlar. Bunda neler yok ki, "Atatürk sosyalist değildir demek, tarihî gerçeklere tamamen uygun bir görüş sayılamaz. Hele onun partisi asla sosyalist olmıyacaktır diye bir iddiada bulunmak bir kehânetten ileri geçemez" (Ulus. 18 Mart 1967). "CHP sosyal reformları yapmanın yolunu, Batı anlamında bir Sosyalist felsefe içinde görmek istemiştir" (Ulus 10 Şubat 1967). "Bilimsel bir Batı sosyalizmi inancında olanların CHP içinde yer almalarının yadırganacak yüzünü bulmak çok güçtür." (Aynı makaleden). Yani Erim'in başbakanlığı sırasında "komünizm" olarak ilân edilecek "Bilimsel sosyalizm" açıktan açığa CHP'nin resmî organı tarafından CHP'lilere tavsiye edilmekte. Ya Birgit'in "Ortanın Solu Dergisi" KİM'de yazdıkları? "Sosyalizm, Marksizmin iktisadi düzenidir" (KİM, 16 Kasım 1966) "Burjuva yutturması demokrasi" tabirleri, Doğu Berlin savunmaları. Boissei adlı bir komünistin fikirleri, Atatürk Türkiyesi için, Halk düşmanı Cumhuriyet" tâbiri, hep KİM ile ULUS kardeşlerde kolkola gezen fikirler ve Feyzioğlu ile arkadaşları bunlara karşı çetin bir mücadele açmış durumdalar. O derecede ki, gezdikleri yerlerde ve yaptıkları kongrelerde ileriyi de görüp, zamanı gelince Marksizmin, esas Marksist olmayanları tasfiye edeceğini de açıkça bildirmektedirler. Bunların Sekizler olarak verdikleri önerge ile partinin sosyalist olmadığını ve "burjuva yutturması" Cumhuriyet fikrinin reddini istemeleri Parti Meclisinde reddedilince sonuç Feyzioğlu ve arkadaşlarının tasfiyesine kadar giden çekişme oluyor.

GÖBEKÇİLER. Şimdi dönelim CHP'ye. Bir taraftan GP, sol basın tarafından devamlı kötülenirken, diğer taraftan da partinin içinde kalan "göbekçiler" için bir kampanya başlıyor. Yine Ecevit ortada yok. İlhami Soysal, İlhan Selçuk, Çetin Altan ve diğer malûm kalemler hem Ecevit ile kolkolalar, hem de verayansın ediyorlar. Satır ve arkadaşlarının "çıkar çevrelerine yönelik" tutumuna, "göbekçiliğine". Yoğun bir kampanya "göbekçileri" yıpratmakta. Bu yıpratma sonra İnönü'ye de yöneliyor. İlhan Selçuk, paşaya "Malın gözü" derken, Çetin Altan onu "Son Osmanlı Paşası" olarak tanımlıyor.

Bir taraftan da parti içerisindeki "dönüşüm" gerçekleştirilmekte. Satıra göre ilk ihtilâf 1968-1969'da Doğu mitingleri sırasında patlak verdi. Ecevitçiler bu mitinglere bir sempati telgrafı çekmeyi teklif ettiler. Satır karşı çıktı ve İnönü'nün ağırlığı ile iş suya düştü, ama Satır'a göre, Marksistlerle Atatürkçülerin arası da ilk defa olarak açıldı. Sonra NATO konusu ortaya çıktı. Ecevit ve arkadaşları NATO'dan çıkma taraftarı. Nihat Erim başkanlığında dokuz kişilik bir komisyon kuruldu ve konuyu inceleyerek, bazı ayarlamalarla NATO'da kalma yolunda bir rapor verdi. Ecevit ve arkadaşları rapora karşı çıktı ve NATO'dan çekilmeyi önerdiler. Raporu Parti Meclisinde oya koydurmadılar ve sonunda rapor bir "gizli" damgası yiyip, İnönü'nün koyduğu ağırlıkla mahzene kaldırılırdı, mesele de kapatıldı.

ÖRGÜT. Esas gürültü ise teşkilâttaki tasfiyeden çıktı. Daha henüz Ecevit "Ortanın Solu" sloganı içinde, Satır'a göre ideolojik çalışmaya başlamamış, sadece "göbekçiler" yıpratılıp duruyor, örgütte de hazırlık içinde. Partideki kongrelerini yapan kimseler, solcuların işine gelmedi mi kurul feshediliyor. Yerine kurulan solcu müteşebbis heyetler ise büyük bir ehliyetle solcu bir heyeti kongrede başa getirmeyi tezgâhlıyor. Şikâyetler ayyuka çıkıyor. Satır ve arkadaşları durumu tetkik ediyorlar, şikâyetler haklı. Konuyu Merkez Yönetim Kuruluna getiriyorlar. Bu işi yapanlar aynı zamanda hakim durumunda.

CHP'nin kilometre taşları

9 Eylül 1923'de CHP kuruldu. Kutuluş dilekçesinde Genel Başkan olarak Atatürk'ün. Genel Sekreteter olarak da Racep Peker'in imzaları var.
11 Kasım 1938'de İsmet İnönü CHP'nin ikinci Genel Başkanı olarak göreve başladı.
1946'dan sonra CHP Demokrasiye açılmaya başladı.
1950 seçimlerini CHP kaybetti ve ana muhalefet partisi oldu.
1957 seçimlerinde CHP'de bir toparlanma görüldü.
1962'de Kasım Gülek, Avni Doğan ve Nihat Erim 1 yıl süreyle partiden ihraç edildiler.
1963'de Kasım gülek ve Avni Doğan partiden çıkarıldılar.
CHP 1965 Seçimlerine "Ortanın Solu" sloganıyla katıldı. Bu slogan CHP'de gruplaşmalara yol açtı.
Bülend Ecevit 1966 kurultayında CHP Genel Sekreterliğini kazandı.
Turhan Feyzioğlu ve 52 parlamenter CHP'den 1 Mayıs 1967 de "Ortanın solu" hareketini benimsemedikleri için ayrıldılar ve Güven Partisini kurdular.
7 Mayıs 1972 tarihindeki 5. Olağanüstü kurultayı İsmet İnönü'ye rağmen Belend Ecevit ekibi kazandı.
İsmet İnönü 34 yıllık CHP Genel Başkanlığından 8 Mayıs 1972'de istifa etti.
Bülend Ecevit 14 Mayıs 1972'de CHP Genel Başkanlığına getirildi. Bülend Ecevit CHP'nin 3. Genel Başkanı oluyordu.
— 4 Eylül 1972'de Kemal Satır ve arkadaşları CHP'den ayrıldılar ve Cumhuriyetçi Partiyi kurdular.
— İsmet İnönü 4 Kasım 1972'de 49 yıllık partisi CHP'den istifa etti. İnönü'den sonra 32 parlamenter CHP'den ayrıldılar.

RECEP PEKER — İlk Genel Sekreter

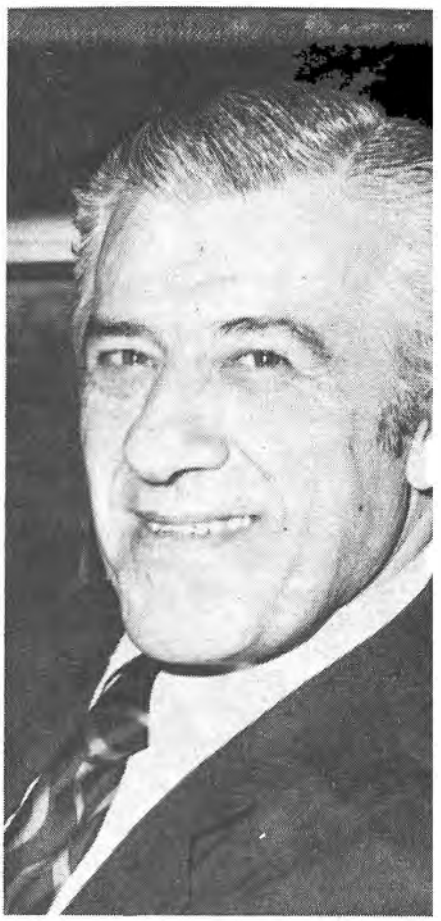

SATIR — Geç Anladı.

BUGÜNKÜ CHP

Son merci olarak İnönü'ye gidiyorlar, o da Kırıkoğlu'na havale ediyor ve Kırıkoğlu'nun verdiği uydurma raporlarla "arınma" yürütülüyor. Yüz yıldan beri oluşturulmuş bir Marksist uygulama bütün hızıyla sürdürülüyor ve bünye değişikliği her türlü haksızlık revagörülüp yapılıyor. Bunda o kadar ileri gidiliyor ki, Niğde Aksaray'da Belediye Başkanı Dalkılıç'ın 250 kişilik taraftarı, Kırıkoğlu'nun 50 kişisi önünde "azınlık" oluyor. Tabii sayımı yapan malûm kişiler. İstanbul'da altı ilçe haksız yere tepelenip, solcular getiriliyor ve sonra buna dört ilçe daha ekleniyor. Bazı yerlerde solcuların o bölgede bir yönetim kurulu kuracak kadar dahi taraftarları yok ama, vurucu bir gezi ekipleri var Fatih'e yönetim kurulu Sarıyer'den; İzmir Karşıyaka'ya da İzmir Merkez ilçeden geliyor. Sakarya'da hakim kararı sepete atılıp bilindiği gibi kongre yapılıyor.

AYNI OYUNLAR. Ordu'da aynı oyunlar. Sonuç, İnönü'nün dahi bütün ağırlığını koymasına rağmen, Atatürkçülerin 132 oyla yenilmesi oluyor ve tarihî Atatürk partisi dönüşüyor, solcu bir partiye. Tabii 67 ilden gelen gençlik ve kadın kolları ile merkez gençlik ve kadın kollarının militanları da bu işte en önemli rolü oynuyor. Bunların rolleri sadece oyları değil, aynı zamanda kongrede malûm Marksist metodlarla yıldırma, korkutma, gürültü çıkartma gibi etkili faaliyetleri de mevcut. Sonunda İnönü dahi, damadının "Ecevit şimdi kendini kapıda bulacak" yargısının aksine yenik düşüyor. Solcu basının, solcu çevrelerin de etkisiyle CHP reddi mirasını tamamlıyor.

YA FİKİRLER. Fakat bütün bunlar işin eylem tarafı. Bir de fikriyat var. Satır ve Erim ile arkadaşlarını Ecevitçilerle karşı karşıya getiren fikirler hangileri?

Esas iplerin kopması, 10 Kasım 1969'da Ecevit'in Atatürkün ölümü gününde yaptığı konuşma ve yayınlamağa başladığı kitaplar ve verdiği demeçlerdeki fikirlerin berraklığa kavuşması ile başlıyor. Atatürk düşmanlığı, sınıf partisi olma iddia ve çalışmaları, anarşik olayların "devrimci eylem" olarak nitelenip, teşviki, Erim'le Satır ve arkadaşlarını Ecevit ve arkadaşları ile kesin olarak karşı karşıya getiriyor.

Bu konuda bir ayırım yapmak gerek. Ecevit müteaddit defalar tethiş hareketlerini tasvip etmediğini açıkça ifade etmiş ve demokrasiye bağlı olduğunu

KIRIKOĞLU — İntikal Genel Sekreteri

GÖĞÜŞ — İlk

söylemiştir. Her lâfında bu iki konuyu işler O halde bu anarşik olayları teşvik iddiası nereden gelir? Durum şu: Ecevit'in Mahir Çayan, Deniz Gezmiş, THKO ve Cephesi tipi tethiş olaylarını desteklemediği, bunlara karşı çıktığı bir gerçek. Fakat başka bir gerçek daha var. Ecevit'in halktan gelen, köylüden, işçiden gelen eylemlerin, anarşinin hepsini destekleyip bunları "devrimci eylem" olarak benimsediği, hatta kışkırtmış olduğu da bir gerçek. Esasen bu çeşit tethiş olaylarını Moskova da desteklemediğini ifade ediyor. Podgorny Türkiye'yi ziyareti sırasında bunu Ankara'da açıkça ifade etti. "Biz bu münferit olaylarda yokuz" dedi. Sonra TİP de, Aybar da, hattâ Fransa ve İtalya Komünist Partileri de bu çeşit eylemlere karşı. "Halkın, yani köylü ile işçinin ayaklanmasını" ise onlar da devrimci eylem kabul ediyorlar. Satır ve arkadaşlarının iddiası şu: Ecevit'inki Mao tipi, veya Kastro tipi bir maceracı Marksizm değil, fakat "bilinçli Marksizm", Moskova'ya çok yakın.

ERİM'İN ŞİKÂYETLERİ: Erim'in 8 Aralık 1969 da CHP Parti Meclisinde yaptığı konuşma, CHP'deki fikrî sola kayışı en iyi gösteren belgelerden biri. Burada Erim, Ecevit'e karşı şikâyetlerini şu noktalarda topluyor:

1) Atatürk konusu ve Atatürk devrimciliği: Ecevit bu konuda Atatürk'ün sadece üstyapı devrimi yaptığı iddiasında. Fesi çıkarttık, şeklî bir reform yaptık da ne oldu diyor ve altyapı devrimini de kendilerinin yapacaklarını belirtiyor.Erim'in Parti Meclisinde Ecevit ve arkadaşlarının önünde dile getirdiği görüş ise şöyle: "CHP Genel Sekreteri Atatürk reformlarını eleştiremez, onları küçük göremez. Atatürk'ün şapka devrimi zamanında fesi çıkartıp şapkayı kabul ettirmek, kafayı kesip yeni bir kafa takmak kadar zordu. Alt yapı devrimi olarak siz ne yaptınız? Toplu sözleşme diyorsunuz. Toplu sözleşme bir reform dahi değil, alelade bir uygulamadır. Atatürk reformları o kadar iyi çizmiş ve gerçekleştirmiştir ki, bugüne kadar onu kimse değiştirememiştir. Sonra altyapı olarak toprak reformunu biz mi getirdik? Atatürk düşündü, ağaları, şeyhleri dahi bölgelerinden sürüp, toprağı halka dağıttı, fakat bu yürümedi. Biz Atatürk'ün kâbına varacak devrimleri getiremedik."

2) Reddi miras konusu: Ecevit Atatürk'ü inkâr ve Halk Partisinin mirasını reddedince, Erim CHP'nin şerefli hizmetlerini hatırlatıp, Genel Sekreterin bunu bir bütün olarak hatasıyla sevabıyla kabul etmesi zorunluluğunu be-

in kendisi

olmadığı iddiasına karşı da, 1946'da Atatürk'e demokrasiyi gerçekleştirmediği yolunda tenikdler yapıldığı zaman, kendi devrine ait olmayan bu uygulamaya sahip çıktığını ve bu yüzden meşhur "Şal" hikâyesini ortaya attığını hatırlattı. Atatürk, Türkiye'yi kalkındırmak, muasır medeniyet seviyesine ulaştırmak için geçici olarak bazı hürriyetlere şal örtmüş, fakat gerçek demokrasinin temellerini bu sayede atmış olduğunu Erim hatırlattı.

3) Devrim anlayışı: Ecevit Devrim kavramına yeni bir anlayış getirdikleri iddiasında. Yine altyapı, üstyapı hikâyesi ve Atatürk'le boy ölçüşme hevesi. Erim ise, "CHP'nin devrimcilik anlayışı belli. Kim diyor yeni devrimler yapılmaz diye. CHP devrimciliği dondurmuş değil. Bizim devrimciliğimiz dinamik bir devrimciliktir. Sonra Atatürk altyapı denilen devrimler de yapmıştır" diyor.

4) "Devrimci eylem" ve "Doğa yasa" ihtilâfı: Ecevit 10 Kasım 1969 Atatürk'ün ölüm yıldönümünde yaptığı konuşmada bir taraftan demokrasiye bağlılığını belirtti, bir taraftan da Ege'de bazı toprak işgallerini "köylüler devrimci eyleme geçtiler" diye destekledi. Erim bu tarihi Parti Meclisi konuşmasında buna da değindi, "toprak işgallerini devrimci eylem diye metheder, desteklersek bu olayları nasıl durdurabiliriz? Ben tabii hukuk taraftarıyım ve doktora tezim de bu, fakat "Doğa yasa var yürüyün sokağa" diye halkı, köylüyü, işçiyi sokağa dökemeyiz. Kanunlar bir bütündür. İşimize gelince yüce Parlâmento, gelmeyince tutucu kanun deyip, doğa yasa var diye halkı ayaklandıramayız."

Bir zamanlar Ecevit'in batı anlamında bir sosyal demokrat olduğu kanısında bulunanların çoğu artık kanılarını değiştirmişler. "Batılı sosyal demokrat partiler artık sosyal adalet ile uğraşıyor, mülkiyetle değil. Ecevit ise hâlâ mülkiyet kimin elinde olsun davasında" diyorlar. Erim'in Parti Meclisi toplantısında karşı çıktığı bir husus da Ecevit'in, adamlarını kendisini "üçüncü adam" olarak tanıttırmak için kullanması. Erim Samsun'da "Üçüncü Adam Ecevit" pankartları hazırlanırken bazılarını yakalamış. Sonra Ecevitçilerden Halûk Ülman, Deniz Baykal ve bizzat Ecevit'in CHP'yi sınıf partisi yapmasına da karşı çıkıyor. Bunların iddiası, "Bürokrat, burjuva aydın, subay karması bir zümreye dayanan CHP'yi işçi, köylü sınıfına dayandırmak". Erim ise, "Biz buna katılamayız. Böyle bir karar vermedik. Biz halkçıyız. Tüm halka dayanırız. Alman Sosyal Demokrat Partisi bile sınıfa dayanmayı bıraktı, tüm halkın partisiyiz dedi" diyordu.

Bu Erim - Ecevit tartışması aşağı yukarı Ecevit'in gerçek Atatürkçülerle mücadelesinin doktriner niteliğini ortaya çıkarıyor.

YENİ UNSUR. Geçen hafta Ecevit, 16 Kasımda yayınladığı bir bildiri ile buna yeni bir unsur daha ilâve etti. Feyzioğlu'nun, "fikir hürriyetinden kastın Marksist-Leninist fikirlerin ve Komünist partisinin tamamen serbest bırakılması mıdır, açık konuş" davetine Ecevit'in verdiği cevap, "Biz sınırsız fikir özgürlüğü istiyoruz. Üyesi olduğumuz Avrupa Konseyi üyelerinde, Ortak Pazarda ne kadar özgürlük varsa bizde de olsun" diye cevap verdi. Yani Anayasa Mahkemesinin kapattığı TİP'in bölücü, ayırıcı ve Türkiye'yi parçalayıcı fikirleri yine aynı mahkemenin kapattığı Millî Nizam Partisinin, yeşil bayraklı, namazlı, tekbirli, peçeli siyasal toplantıları Ecevit'in "fikir özgürlüğü çerçevesi içerisinde". Erim'in ise "lüks" bulduğu işte bu. Türkiye'nin coğrafi durumu, sosyo-ekonomik yapısı bunlara cevaz vermemiş. Atatürk bu iki akımı dışta bırakan iki duvar çizmiş. Marksistler ise bu akımların alabildiğine gelişmesi ve çatışması fikri üzerine siyasi geleceklerini bina etmişler. Durum bu olunca, Orhan Kabibay'ın dediği gibi, "Ya biz, ya onlar bizi parti içinde ortadan kaldıracaktı" durumu hasıl oldu. "Co-existance Pacifique" imkânı yoktu ve CHP'den Atatürk milliyetçileri üç partide elenip, teşkilâtlı azınlık bu partiyi ele geçirdi. Trenin nerede duracağını ise Bozbeyli ile birlikte bütün bir ulus görecek...

Eski bir Genel Sekretere göre CHP

Eski Genel Sekreterlerinden İsmail Rüştü Aksal, DEVİR muhabirine CHP hakkında şunları söyledi: "CHP içinde çeşitli safhalardan geçerek, bugüne kadar gelen ihtilâf ve çözülmelerin temelinde, son 10 yıldaki ekonomik, sosyal ve siyasal alanlardaki hızlı değişmenin önemli etkisi olduğu inkâr edilemez. Ancak lider kadrosunun tutum ve davranışlarıyla, basiretsizliklerin rolü çok fazladır.

Parti içinde başgösteren, ihtilâf ve bunalımların nedenlerini ve bunların nereye varacağını, zamanında ve isabetle değerlendirebilen bir lider kadrosu elinde, parti temel ilkelerini, ilerici hüviyetini değişen ekonomik, sosyal ve siyasal şartlarla tutarlı bir şekilde geliştirebilir, bütünlüğü ve tesanüdü bazı önemsiz fireler verse bile büyük ölçüde koruyabilirdi. Böyle bir sonucun sağlanmamasında lider kadronun vebali büyüktür."

soru ? ¿ cevap

Genel Yayın Müdürümüz Altemur Kılıç Ankara'da TBMM'deki CHP grubu salonlarındaki bürosunda Bülent Ecevit ile 2 saate yakın süren bir konuşma yaptı. Bülent Ecevit'in görüşlerini ve CHP'nin yeni felsefesini (veya yeni CHP'nin felsefesini) ortaya koyan bu cevapları aynen yayınlamakta fayda görüyoruz. Ancak uzunluğu nedeniyle bunu ikiye ayırmak zorunluluğu doğdu. Gelecek haftaki bölümde Ecevit'in, Türkiye'de ve dünyada tedhişçilik, özgürlüklerle ilgili sorularımıza verdiği cevapları yayınlamağa devam edeceğiz.

BÜLENT ECEVİT GÖRÜŞLERİNİ VE YENİ CHP'NİN FELSEFESİNİ AÇIKLIYOR

- Hiç çekinmeden konuşuyorum
- Bugünkü bunalım demokrasiye ara vermeyi gerektirecek ölçüde değil...
- Seçimlerde hiç bir şansımız olmasa bile seçimlerin zamanında yapılmasını, demokrasinin bütün kurallarıyla işlemesini isteriz...
- Gelecek seçimlerde "Açık Toplumlarda" CHP'nin şansı artıyor.
- Sürprizli bir sonuç beklenebilir.
- Toprak işliyenindir sloganımız yanlış anlaşılmıştır.
- İnönü'nün ayrılmasıyla başka kişilerin ayrılmalarını bir arada düşünmek doğru değildir.
- AP'nin 12 Mart'tan sonra mağdur duruma düşürülmesi işine yaramıştır.

Soru: CHP'de büyük bir değişiklik oldu ve siz ne istediğinizi bilen bir insan olarak, bazı aşamalardan geçerek, partiyi, parti yönetimini ele aldınız. Partiyi kendi istediğiniz bir biçime soktunuz. Bu tamamlandı mı? Artık partinin içinde monolitik bir birlik var mıdır?

Cevap : Toplum, Türk Toplumu devamlı şekilde değişiyor. Bu değişme Türkiye'yi nereye getirecektir, insanlığı nereye getirecektir bilmiyorum. Fakat benim Türk Toplumu için düşündüğüm, Türk Toplumunun sorunlarının çözümü için düşündüğüm ne varsa, bunların hepsini çekinmeden çekinmek için bir sebep görmeden açıkça söylüyorum. Ben belli bir aşamaya varmadan önce, bazı düşüncelerimi saklamak ihtiyacını duymuyorum. Demokratik rejim için de bunu doğru buluyorum. Toplum sorunlarıyla ilgili olarak ne düşünüyorsam, bunları bütün açıklığıyla söylüyorum.

Soru : **Şimdi biraz hadiselere girelim. Bu bunalımdan nasıl çıkılacağını tahmin ediyorsunuz? Derhal koalisyon taraftarı mısınız? Yoksa, seçimlere kadar beklenmesi mi gerektiğine inanıyorsunuz?**

Cevap : Bunalımdan çıkabilmek için bence herşeyden önce, bunalımı gerçekte olduğundan daha büyük görmemek, daha büyük göstermemek veya gerçekte olduğundan daha büyük hale getirecek şekilde körüklememek gerekir. Başından beri de bunu yapmak istiyorum. Arkadaşlarım da bunu yapmak istiyorlar.

Türkiye'nin 12 Mart öncesi olaylar sonunda, belli bir bunalım noktasına geldiğine şüphe yoktur. Fakat ben, hiç bir zaman vardığımız o bunalım düzeyini demokrasiye ara vermeyi gerektirecek ölçüde olduğunu kabul etmedim. Bunu böyle düşünenlerin birçoğunun iyi niyetinden de şüphe etmiyorum. Fakat bizde tedhişçi olaylar yeni olduğu için, siyasal amaçla yaygın tedhişçilik, Türkiye'de yeni bir gelişme olduğu için, bazı çevreler bundan çabuk paniğe kapılmışlardır.

12 Mart öncesi iktidarın, Anayasa ve

Yasa sınırları içinde alınması mümkün olan tedbirleri almaması, buna mukabil bir aşırı hareketin, başka bir aşırı hareketle dengelenerek sınırlanmaya kalkışılması da Türkiye'deki bunalımı, sunî olarak artırmıştır. Aslında, bizdekinden daha geniş ölçüde tedhişçi hareketler, siyasal amaçlı tedhişçi hareketler, geçen yüzyılın ilk yarısından itibaren, bir çok batı ülkelerinde de ortaya çıkmıştı, birçok can kaybına mal olmuştu. Fakat o ülkelerden hiç biri bu akımlar karşısında paniğe kapılarak, demokratik gelişmelerine ara vermek, bu gelişmeyi yavaşlatmak zorunluğunu duymadılar. Tersine, demokrasiye daha çok sarılmak suretiyle, o akımları aştılar, geride bıraktılar, etkisiz hale getirdiler.

Çağımızda evrensel bir hareket olarak, siyasal amaçlı tedhişçilik, türlü nedenlerle ortaya çıktı ve Türkiye'nin kendine özgü koşulları içinde, fakat kısmen özenti olarak, kısmen de tahrik edilerek, çeşitli şekillerde tahrik edilerek, bu tedhişçi hareketler bizde de ilk defa ciddi boyutlara vardı. Fakat devlet otoritesi, yürürlükteki Anayasa ve yasaların elverdiği ölçülerde, adaletli ve dengeli biçimde kullanıldığı takdirde, normal demokratik rejimde bir değişiklik, bir duraklama yapmaksızın da bunların frenlenebileceği ve zaman içinde sona erdirilebileceği kanısındayım. Bu kanımı şimdi de koruyorum.

Bunalımdan kurtuluşun birinci çaresinin, bunalımı gözde fazla büyütmemek ve körüklememek olduğunu söylemiştim. İkinci çaresi de, bence bunalımdan çıkmak, normale ve normal rejime dönüş demek olduğuna göre, bunalımdan çıkış için, normal rejimin usullerine en yakın usuller benimsemek gerekir. Fakat 12 Mart'tan bu yana, benim görüşüme göre, özellikle hükümet kuruluşu bakımından normalden çok uzaklaşılmıştır. Bunalım zamanlarında bile herhangi bir memlekette kurulması adet olmamış, düşünülmemiş bir usul denemesine girişilmiştir. O günlerden bugüne kadar geçen 20 ay içinde böyle bir hükümet biçiminin başarısızlığı, etkisizliği görüldüğü halde, bu hükümet biçiminde halâ direnilmektedir.

Ben hükümet biçimi bakımından olsun, kullanılan başka usuller bakımından olsun, normale ne kadar yaklaşılırsa, bunalımdan çıkışın o kadar hızlanabileceği, kolaylaşabileceği kanısındayım. Herhalde, seçimler bence zamanında yapılmalıdır. Bu benim kişisel görüşüm değil, partimin görüşü. Ve tabii seçimler herşeyin serbestçe tartışılabileceği bir ortamda yapılmalıdır.

Türk halkının sağduyusuna güveniyorum. Türk halkının hiçbir aşırı akıma, ne aşırı sol ne aşırı sağ akıma kapılmıyacağına kaniim. Nitekim 12 Mart öncesi birkaç yılda bu akımlar Türkiye'de serbestçe dolaştığı halde yüzeyde kalmış, halkı etkiliyememiştir. Normal demokratik rejimin bütün koşullarıyla işlemeye başladığı ortamda, Türk halkının kendiliğinden memleketteki havayı yatıştıracağına inanıyorum.

Soru : Seçimde kazanma şansınız?

Cevap: Evvelâ şunu söyliyeyim, bu sorunuza cevap verirken biz seçimlerin zamanında yapılmasını, seçimlerdeki şansımızı düşünmeksizin istiyoruz. Seçimlerde hiç bir şansımız olmasa bile, seçimlerin zamanında yapılmasını, serbestçe yapılmasını demokrasinin bütün kurallarıyla işlemesini isteriz. 12 Mart öncesi birkaç yılda, CHP'nin önünde yeni ufuklar ve gelişme olanakları açılmıştı. Ortanın solu benimsendikten ve parti içinde kadrolaşmağa başladıktan sonra, ilginç bazı gelişmeler oldu. Feodal veya yarı feodal baskıların ağır olduğu bölgelerde, eskiden kuvvetli olduğumuz halde oy yitirmeğe başladık. Köylü bizi çok iyi anladığı, bizim anlatabildiğimiz kadar çok iyi anladığı halde oy yitirmeğe başladık. Çünkü o bölgelerde büyük toprak adaletsizliği olduğu için, fakir halk üzerinde maddî manevî ağır baskılar olduğu için halk oylarını serbestçe kullanamamaktadır. Türkiye'nin başka yoksul bölgelerinde de iktidar yer yer en büyük ağa gibi hareket etme olanağını bulduğu için, örneğin fakir olmayan köylerinde, dağ köylerinde, oralarda yaşayan vatandaşlarımızın oyları da bir ölçüde baskı altında kalmıştır ve oralarda da CHP oy yitirmiştir. Buna karşılık oyların daha serbestçe kullanılabileceği, bir ekonomik ve sosyal gelişme düzeyine erişmiş olan, açık toplum durumuna her bakımdan gelmiş olan bölgelerde, CHP büyük ölçüde oy kazanmağa başlamıştır. Örneğin Ege Bölgesinde, Ege'nin de merkezi sayılan İzmir'de CHP'nin oylarında büyük bir sıçrama görülmüştür.

AP'nin oylarında ise aşağı yukarı buna apralel ölçüde, bununla ters orantılı düşme görülmüştür. Aynı şekilde CHP'nin 1968 Genel Mahalli Seçimlerinde 1969 Milletvekili seçimlerinde, oylarının çok büyük artışlar gösterdiği yerler arasında İzmir'den başka İstanbul, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Samsun, Ankara gibi Türkiye'nin en hızlı gelişen bölgeleri yer almaktadır.

Bu bölgeler için de bir çözümlemeğe, tahlile girdiğimizde şunu görüyoruz; Bu bölgelerde, özellikle işçiler arasında, pazar ekonomisiyle yüz yüze gelen köylüler arasında, CHP'nin oylarında sıçramanın olduğu ortaya çıkıyor. İlginç olan ve bize umut veren şudur ki; çok partili demokratik hayat sürecine girdiğimizden itibaren bu saydığımız bölgelerde güçlenen partiler, kısa zamanda iktidara gelebilmişlerdir. Eğer araya bir kesinti girmiş olmasaydı hiç şüphem yok ki, aynı gelişme daha hızlanarak devam edecekti. AP'de büyük ölçüde bir çözülme ve güçsüzlenme başlamıştı. AP 1965 seçimlerinde yaklaşık olarak % 52 oy aldığı halde oy oranı dört yılda % 46'ya düşmüştü ve ondan sonra da grubunda ve örgütünde büyük bölünme başlamıştı. Hatta Meclisteki çoğunluğunu yitirmişti. Eğer müdahale olmasaydı, belki birkaç gün, belki birkaç hafta sonra, AP'si Parlâmentonun oylarıyla hükümetten düşecekti.

Şimdi 12 Mart sonrası dönemdeyiz. 12 Mart muhtırası, bir bakıma AP iktidarına karşı verilmiş sayılmakla beraber, 12 Mart'tan sonra izlenen tutum, AP'sini güçlendirecek ve bize göre haksız olarak, sun'î olarak, haklı gibi gösterecek yönde cereyan etmiştir. AP si ayrıca mağdur duruma sokulmuştur ve bu sayede kendi kendini toparlama olanağını bulmuştur. Ama buna rağmen CHP'si de arada geçen zaman zarfında demokrasiye bağlılığını, yeni fikir hareketine bağlılığını, bağlılığındaki içtenliği, halka eskisinden daha çok anlatabilme olanağını bulmuştur. Ayrıca son ayrılmalar partinin ve toplumun iç yüzünü bilmiyenler gözünde, CHP'nin zayıfladığı izlenimini yaratsa bile, bence gerçek bunun tam tersidir.

Şimdi CHP halkın gözünde daha tutarlı ve inandırıcı bir parti olabilme olanağına kavuşmuştur. O bakımdan bir süre bocalamakla beraber, CHP seçime kadar geçecek zaman içinde, kendini derleyip toparlıyacak ve belki 12 Mart öncesinden çok daha güçlü olabilecek imkâna kavuşmuştur, öyle bir düzeye çıkmıştır.

Bugün kimse toplumun nabzını yeterince elinde tuttuğunu iddia edemez. Çünkü halkla siyasi faaliyetler arasına

DEVAMI 27. DE

Altemur KILIÇ

28 YIL SONRA ECEVİT'İ ZİYARET

ECEVİT VE KILIÇ — 28 yıl sonra iki eski dost..

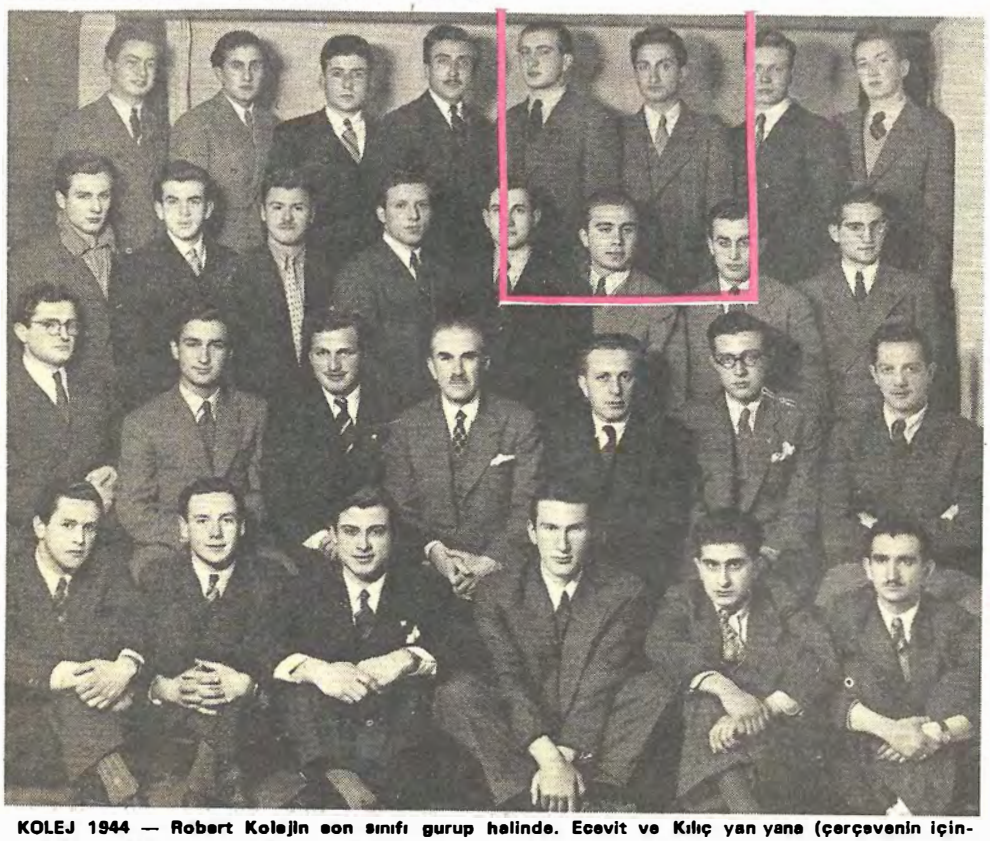

KOLEJ 1944 — Robert Kolejin son sınıfı gurup halinde. Ecevit ve Kılıç yan yana (çerçevenin içinde) Okul yıllığında Ecevit'in gayesi "Şair olmak,,

GEÇEN hafta Ankara'da ziyaret edip konuştuğum Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, yirmisekiz yıl evvel, 1944 Haziranında İstanbul'da Robert College'den birlikte diploma aldığım, sınıf arkadaşım Bülent Ecevit'ten başka bir Bülent Ecevit'ti. Yirmisekiz yılda bizim hassas, romantik, mahcup ve şair "Eco" değişmiş, yerine Türkiye'nin en eski ve gelenekli partisinin yönetimini de, örgütünü de ele geçirip, bir zamanlar "herşeyi borçlu olduğunu" söylediği İsmet İnönü'yü bile bertaraf eden, hesaplı politikacı, Bülent Ecevit gelmişti.

Bugün Bülent Ecevit partisinin de karyerinin de zirvesinde. Bu zirveyi topun tekrar düşmeden önce vardığı en yüksek noktaya benzetenler de var ama bu, gene de zirve!

Bülent Ecevit bu zirveye nasıl geldi: asıl bizim ECO nasıl oldu da bazılarına göre haris ve insafsız politikacı olabildi? Bu benim de, diğer okul arkadaşlarımızın da çözemediği bir muamma. Bülent Ecevit daima içine kapalı, bazılarına göre kapalı kutu bir insandı. Onlara göre mahcubiyet ve nezaket şeklindeki dış görünüşleri, aslında içindeki büyük fırtınaları, ihtirasları ve kuvvetleri saklıyordu; bugün hadiselerin itişi ile bunları ifade etmek fırsatını bulmuştur. Doğrusu bilemiyorum, karar veremiyorum!...

YAKIN ARKADAŞ. Okulda, sınıfta aramızdaki arkadaşlık öyle sıradan bir arkadaşlık değildi. Dayanışması kuvvetli bir sınıfın içinde daha küçük bir grup olarak altı kişi, üç yıl hemen hemen gece gündüz beraber olmuştuk. Bütün hayat boyunca da beraber olmayı tasarlar, hatta zaman zaman ıssız bir adada birlikte kuracağımız utopik bir cemiyetin projelerini bile yapardık. Hayat insanları ayırıyor, ben hâlâ ne Bülent'e ne diğerlerine karşı dostluğumdan ve sevgimden birşey kaybetmedim. Gene onlar için yapmıyacağım şey yoktur ama, bakın o bir politikacı; ben bir gazeteci. O bildiği yoldan, hatır, gönül tanımadan hedefine yürüyor, ben de bir derginin sütunlarında onu tahlil etmek, zaman zaman da vicdanımın sesine uyarak eleştirmek durumuna düşüyorum. Hayalimizdeki ada, gerçeklerin hışmına uğradı!.

Bülent'le dostluğumuz Fransızca

RAHŞAN VE BÜLENT ECEVİT — Mutlu çift sevgilerini kedilere verdiler. (FOTO ARA GÜLER)

ders kitabını kaybetmemle başlamıştı. Özür dilemeye gittiğimde, adeta o benden özür dilemişti. O kadar nazik ve mahcuptu. Vasat bir öğrenci idi, muntazam çalışıyor fakat zamanının çoğunu şiire, edebiyata ve özellikle Hind Edebiyatına veriyordu. Bunların bardak, bardak koyu demli çay içmenin dışında (o zaman sigara da içmezdi) pek az eğlencesi vardı. Ne kadar zorlasak kızların iştirak ettiği çay partilerine götüremezdik. Israrımız karşısında başını hafif yana eğer, gülümseyerek bakışları ile diretirdi Genel olarak ta inatçı idi. Bir fikre, bir görüşe sahip çıktı mı, bunu değiştirmezdi fakat nezaketle, mahcubiyetle diretirdi. Kızdığını, bağırdığını hiç hatırlamıyorum. Sordum, gene kızmıyor, bağırmıyormuş; politikada mümkün mü?

POLİTİKA DIŞINDA. Ne okul ne sınıf politikası ile ilgisi yoktu. Bizim politika münakaşalarımıza olsa olsa "felsefi" seviyede katılır, aşırılıklardan kaçınır, bir taraf lutması gerekse, itidalden ve orta yoldan yana olurdu. O zaman da sağ-sol çatışmamız vardı ama Bülent bunların da dışında idi. Okul yıllığında fotoğrafının altında yazılı olan en fazla kullandığı cümle (Sana modern bir şiir okuyayım mı?) ve hayat felsefesi (En Büyük Fayda Güzellik) o günlerin Bülent Ecevit'ini en gerçek yansıtan sözler.

Eğer o günlerde sınıfta, "Hayatta politikaya kim atılmıyacak?" diye bir anket yapılsa idi, muhakkak Bülent Ecevit en başa konurdu. Okulu bitirdikten sonra Sanskirt ve Hind Edebiyatı tahsil etmek için Londra'ya giden Bülent Ecevit'in içinde bazı ihtirasları varsa bile herhalde politikaya atılmayı ve hatta gazetecilik yapmayı düşünmüyordu.

EVLİLİĞİ. Okul bittikten sonra da Bülent'i sık sık gördüm. Son yılımızda, hem de benim yazdığım piyesin provaları esnasında Kız Kolejindeki sınıf arkadaşımız Rahşan Aral ile evlenmişti. İkisi de içlerine dönük, nazik ve mahcub idiler ve ikisinin de sanat tarafları kuvvetli idi; Bülentin deyimi ile ikisi de tencere ile kapaktan da ileri, iki tencere kapağı kadarbirbirlerine benzeyen ve uyan insanlardı; mutlu bir evlilik kurdular. Çocukları olmadı, sevgilerini kedilere verdiler. Eğer teşhisimde yanılmıyorsam Rahşan Bülent'e biraz ihtiras ve kızgınlık aşılamıştır. Ne de olsa kadınlarda bu vasıflar daha üstün ve onlar biraz daha "af etmez" olabiliyorlar!

Londra'da, sanırsam 1949 yılında onları küçük apartmanlarında ziyaret ettiğim zaman Bülent, Basın Ataşesi Nuri Eren'in muavini olarak zorla politikanın bir türünün ilk kademelerine girmişti. Bunda yabancılık çekiyor ve acemiliklerini de kendisi anlatıyordu. Yaptığı tercümelerde Birleşmiş Milletlerden ve Anayasasından pek haberdar olmayışına, New Yorkta BM Muvakkat Merkezi Flushing Meadows'u bir bültende aynen "Kızaran Meralar" diye tercüme edişine kendisi de gülüyordu. O hâlâ Tagore'un tutkusunda idi. Fakat çark dönmeye başlamıştı bir kere!

ULUS'TA. Londra'dan yapamadığı için değil, diplomaya inanmadığı için diplomasız döndü ve Basın-Yayın Genel Müdürlüğünde çalışmaya başladı. Babası Fahri Ecevit'in eski öğrencisi Nihat Erim'den ricası üzerine ona sekreter ve mütercim olarak ULUS'ta göreve başladı (1950). Yazı kabiliyetini politikanın emrine vermesi kolay

Ecevit in yılları

1925'de İstanbulda doğdu.

1944 de Robert Kolej'in Edebiyat bölümünü bitirdi.

1950'de Ulus gazetesine girdi, gazetede günlük yazılar yazmağa başladı.

1957 seçimlerinde CHP Ankara Milletvekili seçildi.

1961-1965 koalisyon döneminde, İnönü Hükümetlerinde Çalışma Bakanı olarak çalıştı.

CHP 18. Kurultayında Genel Sekreterliğe getirildi.

21 Mart 1971'de Genel Sekreterlikten istifa etti.

14 Mayıs 1972'de CHP Genel Başkanlığına getirildi.

oldu; güzel cümle yapmak ve şiir yazmakla güzel slogan yapmak ve fıkra yazmak arasındaki mesafe kolay kapatıldı. 1957'de Amerika'da beni ziyaret ettiği vakit CHP politikasına artık tamamile angaje olmuştu. Nitekim o seyahatin sonunda CHP adayı olarak seçimlere girecek ve politikacı ECEVİT artık tümü ile gerçekleşmiş olacaktı.

Bülent Ecevit'in politikacı olmasını izah etmek nisbeten kolay da, politikacı olarak yaptıklarını izah etmek güç, nasıl lider olduğunu kestirmek güç!

LİDERLİK. Anahtar kişileri ve kitleyi kendisinin peşinden sürükleyebilmesine ne demeli? Bu, dışa dönük, renkli ve cazip bir şahsiyet, bazı liderlik vasıfları ister. İçine dönük Bülent'de bu vasıflar var mı? Kendisine liderliği nasıl yapıyorsun diye sorduğumda hafif tebessümü ile "Oldum; yapıyorum işte" diyor. Kendisi kişiliğinden de pek fedakârlık etmediğine inanıyor.

Kanımca, başarısının bir sebebi Türkiye'de mevcut birikimi, bir şeyler arayan bir takım insanları, bir mantık silsilesi içinde tutarlı olan "jargonu" ile tatmin edebilmesi. Sonra güzel konuşuyor. Kolejde iken de güzel konuşurdu, hatta benim piyesimde Mehmet Akif'in Çanakkale Şiirini bir arkadaşımızın tarifi ile "titrete titrete "o okumuştu. Şimdi de, kendi mantık silsilesi içinde insicamlı ve özellikle yarı-aydınları ikna ederek konuşuyor.

Bülent Ecevit bir bakıma "fosilleşmiş" ve alışagelmiş kalıpların partisi olmuş CHP'ye yeni bir hava, yeni bir "jargon" getirmiş ve böylelikle özellikle gençleri arkasından sürüklemeyi bilmiştir. Buna dayanarak, birkaç yıldır Partinin alt yapı, militan örgütünü kendisine bağlamıştır.

Fakat tabii iki tehlike var. Oniki Marttan sonra ve TİP kapanalıberi Marksist birikimin CHP'ye sızması Ecevit'in "Ben bunları kullanırım" derken kendi "kullanılması".

Bir şair olarak, bir martyr olmak tutkusu da buna katılırsa ne olur bilemem.

Ecevit'in güzel konuşmasının, sloganlar "döktürüvermesinin" de tehlikesi büyük: kendisi bunun cezbesine kapılarak slogan yapmak uğruna slogan yapıyor. Kendisi Marksist olmadığını söylüyor ama sloganları, jargonu (tekerlemeleri) Marksist dialektikle çağrışım yapabiliyor.

ECEVİT KEDİSİ İLE — Kedi, çay ve kitaplarına pek az zamanı kalıyor. (Foto Ara GÜLER)

SON GÖRÜŞME. Son görüşmemizde Bülent halâ o nazik Bülent'ti. Mahcubiyetini biraz yenmiş, kendisine güven ve otorite gelmiş. Telefonda talimat verirken, maiyeti ile konuşurken bu açıkça hissediliyor. Ayrılırken sanırsam ikimiz de okul çağlarındaki dostluğumuzun nostaljisini hissettik. Ben bazıları gibi "Politika gayeleri uğrunda en yakın dostunu bile ekarte eder, sonra arkasından şiirini yazar" diyemiyeceğim ama herhalde vefa, nezaket ve mahcubiyet artık Bülent'i yolundan alıkoyacak şeyler olmaktan çıkmış.

Bülent Ecevit'i yirmisekiz yıl sonra bugünkü kişiliği ve görevinde ziyaret, eski fakat şimdi değişip örneğin devlet dairesi olmuş bir evi ziyaret gibi geldi bana. Aşina olan çok şey var ama artık bizim ev değil, bizim Bülent Ecevit değil?

Buradan nereye gidecek? Kanımca Bülent, şimdi büyük bir dalganın üzerinde, dalgaya hakim olduğunu, nereye gittiğini bildiğini sanıyor? Eski dostum olarak, ona hesapta bu dalganın altına düşüp, sürüklenmenin de olduğunu ihtar edebilir miyim?

EN

Deliler gibi koştum durmuş ırmak boyunca
Ayrılsın diye benden sudaki kızıl yaprak
Ve karşıda başlamış yangın birden durarak
Benzedi bir tablonun dekorundaki tunca.
Bir Japon resmi gibi göklere işlendi kuş
Nefesi mi tükendi ortamızdaki raksın?
Bir ilkbahar düşün ki goncalarda yaşlansın!
Açılan avuçlardan bütün dilekler uçmuş.
Yol yok burdan öteye
Olgun meyva kendini anla neden verirmiş!
Bir fazla adım için katlanırım ölmeye..
Erenler ki delirmiş..
Erimeyen kanatlarla bir düşün İkarı
Artık nereye
Daha yükseliş
Gökten yukarı?

Bülent Ecevit, 1944

soru-cevap

12 Mart'tan sonra nisbî bir ayrılık gelmiştir. Onun için bir kehanette bulunmayı doğru bulmuyorum ve kimsenin de sıhhatli bir kehanette bulunacağını sanmıyorum. Ama CHP'si önümüzdeki seçimlerde, bazıları için sürpriz sayılacak bir sonuç alırsa, bu benim için sürpriz olmayacaktır.

Soru : 12 Mart müdahalesinin size karşı yapıldığını iddia etmiştiniz, hâlâ ısrar ediyor musunuz? İkinci sorumu da sorayım; sayın İnönü'nün ayrılmasıyla da "kiremit uçtu" demiştiniz. Bu bir nevi "Dam uçması" olmuyor mu? Benim bir teorim var, ben zannediyorum ki, sen ve arkadaşların bu ayrılmalardan memnunsunuz. Daha kolay yönetilebileceğiniz bir parti meydana geldi.

Cevap : Ben şimdi 21 Mart günkü basın konferansımdaki sözlerimi kelimesi kelimesine hatırlamıyorum. Ama anlatmağa çalıştığım şu idi; 12 Mart müdahalesini CHP'sine karşı göstermemiştim, bulmamıştım. 12 Mart müdahalesinin Komutanlara rağmen, bence Komutanlara rağmen saptırılmak suretiyle CHP'ye, CHP'deki yeni harekete karşı dönüştürüldüğünü söylemiştim Yoksa 12 Mart müdahalesini yapmak mecburiyetini, haklı veya haksız duyan Komutanların, böyle bir niyet besledikleri hiçbir vakit tahmin etmedim, düşünmedim ve söylemedim. Ama 12 Mart'tan sonra izlenen tutum, uygulanan yol belki kasıtlı, belki kasıtsız, kasıtlıysa kimin kastıdır onu da bilmiyorum, daha çok CHP aleyhine dönüşmüştür.

CHP'si ancak kendi tutarlılığıyla, kendi inancından ve halktan aldığı güçle bu aleyhine gelişen olayları bir noktada durdurabilme olanağına kavuşmuştur. Ayrıca ordunun demokrasiyi yaşatma konusundaki iyi niyeti de şüphesiz birtakım tertiplerin, bir ölçünün ötesinde etkili olabilmesini önlemektedir.

Son ayrılmalara gelince; bence sayın İnönü'nün ayrılmasıyla başka kişilerin ayrılmalarını bir arada düşünmek, mütalâa etmek doğru değildir. Sayın İnönü'nün gerek CHP içinde, gerek Türk Tarihi içinde yaşayan hiçbir kimseyle, politikacıyla ölçülemiyecek ayrı bir yeri vardır. Sayın İnönü'nün hangi nedenle olursa olsun, CHP'den ayrılması hepimizi üzer. Ve O'nun CHP tarihindeki yerini değiştirmez. Odamı görüyorsunuz, benim resmim yoktur, İnönü'nün resmi vardır. Genel Merkezimizde de aynı durum vardır, Atatürk ve İnönü'nün resimleri vardır. Ve daima öyle olacaktır.

Elbette "Kiremit uçması" teşbihimi sayın İnönü'nün ayrılmasına uygulamak benim haddim olmadığı gibi, aklımdan da geçmez. Diğer arakdaşlarımızın ayrılmalarına gelince; bence onları da bir torbaya koymak doğru değildir. Bazıları kişisel kırgınlıkları yüzünden, kırgınlıklarını fazla büyüttükleri için, bazıları belki seçim şanslarını yitirdikleri veya parti hakkında bence yanlış olan telkinlere kapıldıkları için ayrılmışlardır. Bildiğiniz gibi ilk ayrılanlar bir ölçüde İnönü'ye rağmen ayrılmışlardır. Son ayrılanların da sayın İnönü ayrıldı diye ayrıldıklarını sanmıyorum. En azından şunu söyleyebilirim; ancak birkaç kişisi belki o nedenle ayrılmıştır, diğerleri için başka nedenler bulunduğunu tahmin ediyorum.

Grup konuşmamda da belirttiğim gibi, Parti Meclisimizin hükümetten ayrılma kararını aldığı günü izleyen günlerde, Meclis kulislerinde çok müessif birtakım havalar estirilmişti. Bunun kaynağını bilmiyor ve bilmek de istemiyorum. Artık CHP'nin şöyle olacağı, böyle olacağı, CHP'de kalanların başına bilmem nelerin geleceği yolunda tehditler kulaktan kulağa, hatta açıktan açığa yayılırken, bir yandan da Kurucu Meclis hayalleri kurulmuş ve kurucu meclis üyelikleri dağıtılmağa başlanmıştır. Bu siyasal tarihimizin çok acı ve üzücü birkaç günü olarak belki hatırlarda kalacaktır. Bu vesile ile bir sözümü de açıklamak isterim. Bir başka gazeteci arkadaşın "Bu gelişmeleri umuyor muydunuz?" sorusuna karşı "Ummuyordum" cevabını vermiştim. O sırada söz konusu olan özellikle sayın İnönü'nün ayrılmasıydı. Yoksa O'nun ötesindeki gelişmeler benim tahminlerimi fazla aşmış değildi. Bir de söylediğim gibi onu hemen izliyen günlerde Parlâmento kulislerinde yayılmak istenen, kaynağını bilmediğimiz söylentiler, gerçekten benim için rejimimiz bakımından ızdırap konusu olmuştur. Ayrılanların hepsi için aynı şeyi söyliyemem, fakat bir kısmı CHP'nin yeni düşünce doğrultusunu içlerine, kafalarına sindirememiş kimselerdi. O bakımdan bazılarının arkasından fazla gözyaşı dökmüyoruz.

Soru: Bu yeni tarihi akım, partinin yeni şeklini, Atatürk eğer hayata gelseydi tasvip eder miydi? O kadar değişti ki Atatürk'ün Partisi...

Cevap : Bir kere şu tarihî akım nedir? Sayın Kemal Satır bunu hep diline dolamıştır. Benim hep anlatmağa çalıştığım şu; Şimdi söyliyeceğim çerçeve içinde ve anlamda kullanmışımdır daima bu sözü. Benim görüşüme göre insanlık sürekli olarak özgürlük ve sosyal adalet yönünde ilerlemektedir. İnsanlık bakımından tarihin akışı, benim görüşüme göre bu yöndedir. Özgürlük ve sosyal adalet içinde kalkınmayı bugün Türkiye'de savunan, bu fikri temsil eden tek parti CHP'dir. O bakımdandır ki, CHP'nin yönünü tarihin akışı, insanlığın gelişme çizgisi yönü olarak görüyorum. Tarihi akımı ve tarihin akışı gibi sözleri bu amaçla kullanıyorum.

Atatürk sağ olsaydı nasıl olurdu? Bu gidişi tasvip eder miydi, etmez miydi? Bence bu konulardaki varsayımlarda, tahminlerde ölçüyü kaçırmamak gerekir. Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki, herkes kendi düşüncesini, Atatürk'ün kalkanı ardında, Atatürk adını kullanarak savunmağa çalışıyor. Herkes Atatürkçü kesildi. Fakat bakıyorsunuz, tamamen birbirine karşıt birtakım düşünceler de Atatürkçülük adı altında ortaya sürülüyor. Bu ortamda ben fazla iddialı konuşmayı adeta Atatürk'e saygısızlık görüyorum. Fakat içimden inancım şu; Atatürk'ün en az hayatı sırasında başarmış olduğu devrimler kadar önemli bir emaneti, hatta o devrimlerden daha önemli bir emaneti Atatürk ilkeleridir. Bu ilkeler CHP'sinin de temel ilkeleridir. Bu ilkeler arasında bildiğiniz gibi halkçılık ilkesi de yer alıyor. Türkiye'nin son yıllarda varmış olduğu ekonomik ve sosyal gelişme düzeyinde, halkçılık ilkesi özel bir önem kazanmıştır, özel bir ilgi bekler hale gelmiştir. Eğer biz son yıllardaki hızlı sayılacak gelişme ve değişim ortamında, Atatürk'ün halkçılık ilkesini gereği gibi değerlendiremezsek, Türkiye'de büyük sosyal bunalımlara, hat-

ta sosyal hastalıklara yol açmış oluruz. Bu sözlerimle Atatürk'ün geçmişteki devrimlerini yetersiz buluyor veya daha başka devrimleri bunlara eklemdiği için O'nu kınamayı aklımdan geçiriyor değilim. Atatürk tarihte hiç, belki hiç bir insanın hayatına sığdırılamıyacak kadar büyük işleri, çok işleri başarıyla kısa bir ömre sığdırmış olan bir insandır. Fakat Atatürk'ün dahi, koşullar henüz elvermediği için yapmak istemesine rağmen yapamadığı, sonuçlandıramadığı işler olmuştur. Buna en belirgin örnek toprak reformudur.

Atatürk birkaç kez, Meclis konuşmalarında ve başka vesilelerle, gerçek bir toprak reformu yapmak istediğini açıklamıştır. Fakat bu isteğini açıkladığı günlerde, geçerli olan koşullar, Türkiye'nin o günlerdeki yapısı, Atatürk'ün toprak reformu ülküsünü gerçekleştirmesine imkân bırakmamıştır. Fakat Atatürk, gerçekçi bir insan olarak yapmak istediği reformların, devrimlerin önce koşullarını hazırlamağa, sosyal ve psikolojik koşullarını hazırlamağa çalışırdı ve koşullar hazırlandıkça, ortam olgunlaştıkça devrimlerini, atılımlarını yapardı. Bence Atatürk, yapmak istediği bütün devrimleri hayatında yapmıştır, Atatürk başka devrim yapmak istemezdi diye düşünmek, Atatürk'ün devrimciliğini inkâr etmek olur. Türkiye'nin muhtaç bulunduğu devrimleri veya zaman içinde ihtiyaç duyabileceği devrimleri Atatürk zamanında yapılmış devrimlerden ibaret saymak ise yalnız Atatürk'ü inkâr etmek değil, dünyadaki gelişme ve gelişme gerçeğini de inkâr etmek olur.

Soru : Bazı kimseler sizin sloganlarınızı sizin ve arkadaşlarınızın cümle tekerlemelerinizi diyeceğim Marksist benzerlerine yahut da sloganlara ve tekerlemelere benzetiyorlar. Hatta Allende ile aranızda, yahut da Yugoslav Sosyalizmi ile aranızda bazı ilişkiler kurmağa çalışıyorlar. Bu hususta diyeceğiniz var mı? Sizin sosyalizminiz, yahut da sizin solculuğunuz bunlardan ayrılıyor mu?

Cevap : Bizim kullandığımız sloganlar, bizi kendi düşüneclerimizi ifade etmek için kullanılmış sloganlardır. Fakat herhalde herkes teslim eder ki, sosyal ve ekonomik düşüncelerin, akımların geniş bir serbesti içinde, ilk defa tartışıldığı 1961-1971 arası dönemde, Türkiye'de bir slogan enflâsyonu ve kavram kargaşalığı olmuştur. Ve bu slogan enflâsyonu bolluğu ve kavram kargaşalığı içinde, sloganları gerçek anlamlarına göre o sloganları kullananların niyetlerine göre ayırmak gittikçe zorlaşmıştır. O kadar ki, Atatürk'ün ismini şu veya bu şekilde kullanmak bile değişik anlamlar taşır, değişik ekonomik, sosyal, siyasal görüşleri yansıtır hale gelmiştir. Mustafa Kemal, diyen başka türlü bir ekonomik düşünceyi ifade etmiş oluyordu, Atatürk diyen başka türlü bir düşünceyi ifade etmiş oluyordu. Başına Gazi'yi ekliyen başka bir düşünceyi ifade etmiş oluyordu. Ama bu arada hiçbir art niyet beslemeksizin, zaman zaman Atatürk, zaman zaman Mustafa Kemal diyenler de, birtakım yanlış yorumlara ellerinde olmaksızın uğruyorlardı.

Bir başka örnek vereyim; Mao'nun bütün adının yazılış tarzı bile Türkiye'de değişik siyasal sosyal görüşleri yansıtır hale gelmişti. Böyle karışık bir ortamda kimi Mao Çe Tung diyordu, kimi Mao Ze Dung, diyordu, bu iki şekli söyleyenlerin de ayrı ayrı sosyal, siyasal doktrinlere bağlı olduğu kabul ediliyordu. Halbuki bunu düşünmeden dilinin ucuna geldiği gibi söyliyenler de çıkıyordu. Bu arada, biz bu kavram karışıklığı içinde kendi sloganlarımızı, kendi düşüncelerimize uygun biçimde ileri sürmeğe başladık. Fakat bu kargaşalık içinde yanlış yorumlara uğramamak için de elimizden gelen gayreti gösterdik. En çok yanlış yorumlara uğrayan, kasıtlı veya kasıtsız yanlış yorumlara uğrayan sloganlarımızdan biri "TOPRAK İŞLEYENİN" sloganıdır. Halbuki toprak reformunu ciddi olarak benimseyen ve uygulayan hemen her memleket, "Toprak işleyenindir" ilkesini temel ilke olarak benimsemiştir. Örneğin, Milliyetçi Çin'de, Formoza'da, hem de Amerika'nın teşvikiyle yapılan toprak reformunun adı "Toprak İşleyenindir" şeklinde ifade edilmektedir. Toprak işleyenindir sloganına bizim verdiğimiz anlam şudur: Biz toprağın başında durarak, emek vererek onu işleyene ait olmasını istiyoruz.

Şehirde oturacak, başka işler görecek, toprağını kiracılıkla, ortakçılıkla işletecek, bunu kabul etmiyoruz. Yalnız sosyal adalete aykırı olduğu için değil, verimli tarım işletmeciliğine de aykırı olduğu için doğru bulmuyoruz Çünkü kiracı toprağa başka türlü bakar, gerçek sahibi başında durup işlerse başka türlü bakar. Bunun içindir ki, toprak reformunu ciddi olarak benimseyen bütün ülkeler, toprak işleyenindir ilkesini benimsemişlerdir. Uygulamada toprak işleyenindir ilkesini reddetmiş ülkelerin başında, komünist ülkeler gelir. Çünkü komünist ülkelerde, toprağın büyük bir kısmı onu işleyen çiftçinin değildir, doğrudan doğruya devletindir. Habluki biz bunu istemiyoruz. Toprakta mülkiyetin yaygınlaşmasını istiyoruz.

Soru : Marksist misiniz açıkça? Yoksa Allende'nin türü bir demokrasiyle, oyla gelip Marksist mi yapmak istiyorsunuz?

Cevap : Şimdi burada bu sloganlar konusunu bitirmeden, birşey daha söyliyeyim. Amerika kendi rejimine demokrasi der, İngiltere demokrasi der, Türkiye demokrasi der, Rusya demokrasi der. Ama hepsinin demokrasiden anlayışı başka başka şeylerdir. Yani bu kavram kargaşalığı yalnız Türkiye'de değil, bir ölçüde bütün dünyada vardır. CHP'nin ortanın solu politikası, hiçbir Marksist temele dayanmamaktadır, hiçbir şekilde Marksizmden esinlenmiş değildir. Zaten bizim görüşümüze göre, benim muhtelif vesilelerle ifade ettiğim gibi, Marksist doktrin dünyanın bir hayli gerisinde kalmıştır. Ve daha Marx'ın kendi hayatının sonlarından itibaren, hiç değilse bazı noktalarda, giderek birçok noktalarda, kendi kehanetleri yanlış çıkmağa başlamıştır, beklendiğinden ters sonuçlar vermeğe başlamıştır. Onun için CHP'si zaten Marksist fikir kaynağından doğmamış bir parti olarak, daha sonra Marksist kaynağa gitmeğe kalkışacak olsaydı çağ dışı bir parti haline gelmiş olurdu.

Bizim dünyadaki çeşitli Marksist yorumlara göre uygulama yapan ülkelerden büyük farklarımız vardır. Bunların başında biz topyekûn devletçiliği reddeden bir partiyiz. Bütün üretim araçlarının devletleştirilmesini reddeden bir partiyiz. Devlet ekonomide etkin bir rol oynamalı, ekonomiye, toplum yararına yön verebilecek olanaklara sahip olmalıdır. Bu olanaklara sahip olabilmek için, ekonomideki bazı kilit noktaların, devlet elinde bulunması gerekir. Fakat biz buna asla doktriner açıdan bakmıyoruz ve devletin üretim

soru-cevap

araçlarına sahip olduğu alanlar bir ölçünün üzerinde gelişirse, devletin çok aşırı, siyasal güç kazanacağını ve devletin bu kadar aşırı siyasal güç kazandığı ortamda da bizim anladığımız biçimde, demokrasinin ve özgürlüklerin işlemiyeceği kanısındayız. O bakımdan bizim devletçiliğimiz, bizim üretim araçlarıyla ilgili düşüncemiz Marksizmden temelde ayrılmaktadır.

Biz ekonomiye devletin yön verebilecek durumda olmasını fakat bunun yanı sıra ekonomideki en büyük gücün doğrudan doğruya çalışan halk olmasını istiyoruz. Buna göre kendimize özgü bir model oluşturmağa çalışıyoruz, bunu geniş ölçüde oluşturduğumuzu da söyleyebilirim. Bizim öngördüğümüz modelde, Türk ekonomisi üç kesimde oluşacaktır. Devlet kesimi, klâsik anlamda özel kesim ve halk kesimi. Halk kesimi, derken, bundan halka açık anonim ortaklıkları kasdetmiyoruz. Halka açık anonim ortaklıklar, aslında klâsik anlamda özel sektörün modern bir biçimidir. Çalışan halk topluluklarının, özellikle işçi ve üretici köylülerin ortak yatırımından oluşacak bir geniş sektörü düşünüyoruz. Bu sektörün güçlendirilmesi olanaklarını sağlayacak bir düzeni, Anayasamız yürürlükteki Anayasamız çerçevesinde geliştirmek istiyoruz.

Kılıç: (Yugoslav modeli)

Ecevit: Hayır, Yugoslavya'da bütün üretimaraçlarının büyük kısmı kamu mülkiyetindedir. Gerçi diğer komünist ülkelerden çok farklı bir kamu mülkiyeti anlayışı vardır Yugoslavya'nın.

Kılıç : (İdareye katılma)

Ecevit: İdareye katılma da ayrı birşey. Orada kamu mülkiyeti, diğer birçok komünist ülkedeki devlet mülkiyetinden ayrılır. Fakat bizim düşündüğümüz Yugoslav modelinden de ayrılıyor. Biz doğrudan doğruya çalışan halkın, yani sendikaların yatırımlarından üretici kooperatiflerinin ve kooperatif birliklerinin yatırımlarından oluşacak geniş bir sektör düşünüyoruz. İşçilerin yönetime ve kâra etkin biçimde katılmasını devlet kesimi için öngörüyoruz. Devlet kesimini daha verimli çalışır bir hale getirmek için, devlet kesiminde sahipsiz olan işletmelere, onları benimsiyecek sahip bulabilmek için düşünüyoruz.

Kılıç: Özel teşebbüse yer veriyorsu-

Ecevit : Tabii. Bu üçlü modelde, bizim öngördüğümüz üçlü modelde özel sektör, devlet sektörü ve halk sektörü birbirleriyle serbestçe rekabet edebileceklerdir. Ve devletin bir çeşit önderliği, demokratik önderliği altında bu rekabet, Türk ekonomisini hızlı ve adaletli bir şekilde geliştirecek yönde olacaktır.

Soru : Peki, reformların yozlaştırıldığından, plânın yozlaştırıldığından şikâyet ediyorsunuz. Bu sizin tam kafanızdaki yahut da parti programınızdaki gibi mi olması lâzımdır? Yoksa demokraside, bu hakikaten kamu oyunda, parlâmentoda tartışılarak bir neticeye varır .Bizde de bu plân böyle olmuştur. Bu yozlaştırma değil, demokrasinin gereğidir. Aksi takdirde bir tepeden inme reform ve tepeden inme plân olur bu.

Cevap: Ben tepeden inme reformculuğa herkesten çok karşı çıktım. 1. Erim Hükümetinden itibaren karşı çıktım ve kamu oyunun serbestçe oluşturulmadığı bir ortamda reformcu girişimlerin doğru olmıyacağını, hem iyi sonuçlar vermiyeceğini, hem de demokrasiye uygun olmıyacağın söyledim. Bu Parlâmento Türkiye'nin muhtaç bulunduğu reformları gerçekleştirecek bir Parlâmento olmayabilir. Fakat bu parlâmenter sistemden ümit kesmeği asla gerektirmez. Bu parlâmento ihtiyaç duyulan, bize göre ihtiyaç duyulan reformları yapamayabilir, ama bundan sonraki parlâmentolar yapabilir. Yeter ki, kamu oyunun serbestçe, tam bir özgürlük, tartışma ortamı içinde gelişmesine olanak verilsin.

Son plân görüşmeleri biterken ve bizim tasvip etmediğimiz değişiklikler yapıldıktan sonra Meclis kürsüsündeki konuşmalarmda da şunu belirttim. Ben Melen Hükümetinin, AP'nin daha doğrusu Meclis çoğunluğunun isteklerine göre plânda değişiklik yapmasını kınamıyorum. Parlâmento çoğunluğunun görüşlerine uygun d[illegible]ılmış olmasını saygıyla karşılıyorum. Ama kendi görüş açımızdan bir gerçeği ifade ettim, bunun yanı sıra. Bizim görüşümüze göre artık reformları ciddi, gerçek bir ölçüde yapmak olanağı kalmamıştır. Bunu tescil ettim. Ve [illegible] kalmadıktan sonra, buna hükümet seyirci kaldıktan sonra, bizim artık bu hükümette yerimiz kalmazdı. Konuşmamda özellikle şunu belirttim, şimdi kelime kelime aklımda değil, fakat mealen size söyleyebilirim; Artık reformların yapılması büsbütün güçleştiriyor, normal demokrasiye geçişi geciktirme eğilimleri ortaya çıkacak olursa, buna herkesten önce biz karşı çıkarız. Aksine ortaya çıkan bu durum karşısında, normal demokrasiye dönüşü çabuklaştırmak lâzımdır. Çünkü biz ancak demokrasinin serbest tartışma ortamı içinde, halk oyunun etkinlik kazanacağını ve siyaset adamlarına ve partilere gerçek reformları yaptıracağını düşünüyoruz, dedim. Bu kanaatteyim.

Soru : Fakat bir çelişki yok mu? Siz ve bütün aydınlar, uzun süredir bir reform teması işliyorsunuz. Şu reformlar yapılmalı gibi. Bazı kimseler de bu reformlara Ayetülkürsi gibi reform diyorlar ve bundan en ufak bir inhiraf bahis konusu oldu mu yozlaştırma değil de reformlar elden gitti, bu memlekette birşey yapılamaz havası uyandırıyorlar.

Cevap : Biz hiçbir zaman bu memlekette birşey yapılamaz demedik.

Kılıç : Demokrasiyle birşey yapılamaz mı demek?

Ecevit : Hayır, biz onu da hiçbir zaman söylemedik, onu söyleyenlerin en çok biz karşısına çıktık. Biz herşeyin Türkiye'de halk yararına, toplum yararına, her şeyin ancak demokrasiyle ve halkın oylarıyla, desteğiyle yapılabileceğine inanıyoruz. Her türlü reformcu zorlamanın karşısındayız. Ama reform adı altında bir takım yutturmacaların da karşısındayız. Kendi görüşümüze göre yutturmaca olabilir, yozlaştırma olabilir. Ama biz nasıl herkesin görüşüne saygı duyuyorsak, herkesin de bizim reform anlayışımıza saygı göstermesini bekleriz. Ve bize göre reform olmayan, bize göre toplum ihtiyaçlarını karşılamayan birtakım girişimi, reform gibi gösterebilmek için CHP'yi bir örtü, paravana olarak kullandırtmayız.

GELECEK HAFTA :

- **Tedhişçilik Normal bir Demokratik Rejimde Frenlenebilir.**
- **CHP'nin özgürlük anlayışı tek yanlı değildir.**
- **Batı demokrasilerinde ne ölçüde düşünce ve yayın özgürlüğü varsa Türkiye için de bunu istiyorum.**

basın

Akşam Gazetesi yine sahip değiştiriyor

TÜRKİYE'de kadersiz bir yayın organı var. 55 yıllık bir geçmişe sahip Akşam Gazetesi. Kadersizliği, iki yılda 250 binden fazla tiraj kaybetmesi. Hepsinden önemlisi, yeniden sahip değiştiriyor. Basın-İş Sendikasının yönetiminde bulunan , 3 aydır da çalışanların ücretlerinin ödenmediği gazetenin bir şirket olacağı söyleniyor.

NEREDEN NEREYE. Akşam gazetesinin maceralı günleri 1970'de başlar. Nur Ökten'in sahipliğini yaptığı gazete, büyük ekonomik bunalıma sürüklenmişti. İşçi ücrteleri ödenmemekte, gazete devamlı traj kaybetmekteydi. Perde arkası sahip Malik Yolaç, TGS'nin olaya müdahalesi üzerine Akşam'ı kendilerine devretmeyi teklif eder. TGS teklifi olumlu karşılar. Türk-İş ikna edilir. Sonunda, milyonlarca liralık borcu kabullenen Türk-İş, Akşam'ı devralır.

İlk günlerde TGS, Türk-İş adına gazeteyi yönetmektedir. Durumun kötüye gittiğini gören Türk-İş, TGS'yi gazeteden uzaklaştırır. O güne kadar düzene girmemiş işçi ücretlerinde, ümit verici kımıldamalar başlar. Bir iki ay ücretler zamanında ödenir, bazı tazminatlar kapatılır.

İŞLER ÇIKMAZA GİRİYOR. Türk-İş zamanında da bir süre sonra işler yeniden çıkmaza girer. Müessese Müdürü olarak atanan Türkİş birinci bölge temsilcisi, gazeteye uğramamakta, işçi ücretleri yeniden geç ödenmeye başlar. Sendikacı müessese müdürü ile görüşmek meseledir. Kendisi sık sık "Gazeteciler de anasının nikâhını istiyorlar" demektedir. Yeni bunalım, çalışanlar arasında hoşnutsuzluk doğurur. Türk-İş'in büyük vaadler ve "İşçi hakları" sloganı ile giriştiği çaba da sonuç vermez. Gıda-İş Sendikasının 10 milyon liralık lokalinde Türk-İş Yönetim Kurulu kapatma kararını alacağı sırada, Basın-iş temsilcisi gazeteyi herşeyiyle almayı teklif eder ve Akşam Basın-İş'e devredilir.

SON DÖNEM. Gazetenin devralındığı ikinci gün Basın-İş Başkanı çalışanlara "Burada çalışanların bütün haklarını koruyacağız. Şeref sözü veriyorum" der.

Günler geçtikçe, gazetenin politikası değişir, tasfiyeler başlar, çıkanlara tazminatlar peşin ödenir. Üç aylık altın çağından sonra yeniden çökme... Ücretler verilmez, gazete günlük kâğıt parasını zor bulur, iç huzursuzluk yeniden başlar. İşveren durumdaki sendikanın başkanı, kötü gidişin bütün suçunu çalışanlara yüklemektedir. Bu süre içinde Akşam tesislerini, binasını ve elemanlarını yitirmiştir. Son çare kapatmak, ya da şirket haline getirmektir. Ancak "bu gazeteyi kendi kucağımızda öldürmiyeceğiz" diye başyazı yazan sendikacılar, şirket fikrine cankurtaran simidi gibi sarılırlar. Toplantılar devam ediyor. Önümüzdeki günler Akşam'ın durumu aydınlanacak...

TGS de buhran

Türkiye Gazeteciler Sendikası (TGS) nin Ankara'da yapılan Genel Kurul toplantısı, örgütün büyük ölçüde sarsılmasına yol açacak olaylar meydana getirdi. İdeooljik ve politik mücadelenin hakim olduğu kongreden sonra, İstanbul teşkilâtı ayaklandı. İstanbul delegesi Ömer Günaydın, kongrenin iptali için dava açtı.

İSTANBUL BAŞKANI İSTİFA ETTİ. Kongreden sonra TGS İstanbul Şube Başkanı Nail Güreli, önce başkanlıktan istifa etti. Güreli'nin istifası önce şaşkınlık yaratmıştı. Güreli, Sendikacılık çalışmalarında uzlaştırıcı ve birleştirici bir kişi olarak görülüyordu. Güreli istifa gerekçesinde "Genel Merkez tarafından izlenen tutum ve yöntem, benim anlayışımla bağdaşmadığı için istifa ediyorum. Böylece Sendika içinde anlayış ve yöntem birliği sağlanacağını umuyorum.

Şunu özellikle belirtmek isterim ki, TGS hergün daha güçlü ve daha kuvvetli olacaktır. Bir TGS üyesi olarak, bunun için elimden geldiğince çalışacağım" demektedir.

GENEL SEKRETERLİK MÜCADELESİ. Anadolu ve İstanbul basınını temsil eden delegeler denk bir kuvvet görünümü içinde toplandılar Ankara'da. Başkanlık ve Genel Sekreterlik için iki ayrı grup çekişiyordu. Birinci grubu

GÜRELİ — İstifa çare değil...

Sadullah Usumi, Oktay Kurtböke, ikinci grubu ise İhsan Ada, Ayhan Yetkiner sürüklüyordu. İlk etabı Usumi-Kurtböke grubu aldı, kongre başkanlığına Ankara delegesi Dodanlı getirildi. Kongreyle birlikte yoğun bir kulis başladı. Ankara şube başkanı Gürtuna, Anadolu basınını güç birliğine çağırıyordu.

Genel Sekreterlik seçimi çekişmeli geçti. Kurtböke ancak üçüncü turda seçimi aldı, rakibi Ayhan Yetkiner'den beş rey farkla Genel Sekreter oldu. Cumhuriyet'te Yazı İşleri Müdürü olan Cumhuriyet Matbacalık A.Ş. Genel Kurul toplantısına Nadir Nadi'nin verdiği 6 hisse ile işveren vekili olarak katılan Kurtböke'nin ilk turda çoğunluğu sağlayamayışı havayı gerginleştirdi. Ankara şube başkanı (Cumhuriyet Ankara bürosu mensubudur) nın sık sık "Ayhan Yetkiner'e oy verenlerden hesap soracağım" dediği duyuluyordu.

SEÇİM SONRASI. Seçimler bitti, Sadullah Usumi Genel Başkanlığa, Kurtböke de Genel Sekreterliğe getirildiler. Kongreden sonra İstanbul'a dönen delegeler, toplanıp son durumu görüştüler. Toplantıda delegeler seçim sonuçlarına itiraz ediyorlardı. Birbirlerini suçlayanlar da vardı. Genel Başkanın tutumu tenkit ediliyor, Genel Sekreterin işveren vekili olarak çalışmalara gölge düşüreceği söyleniyordu.

Ankara'da da bazı delegelerin, şube başkanı hakkında bir karar almak için çalışmalara giriştikleri gözden kaçmıyordu.

NE OLACAK? Olayların nasıl gelişeceğini şimdilik kestirmek güç. İki tarafı uzlaştırmaya çalışanlar da var, sendikadan kopmak isteyenler de.

TGS içinde bulunan teknisyenler de kararsız gibi görünüyorlar. TGS'de olaylar gelişiyor. Huzursuzluk ne kadar gizlenmek istenirse istensin, açık-seçik ortada... Bir grubun TGS'den kopup, başka bir sendika çatısı altında toplanmayı teklif ettikleri bile iddia ediliyor.

TGS içindeki bu bunalımın ne yolda gelişeceğini, önümüzdeki günler gösterecek...

sağlık

● Dr. Yürük İYRİBOZ

Yaşlılık

ÇOCUKLUK ve gençliğin gerçek yaş sınırları ve nitelikleri kişilerde kolaylıkla belirlendiği halde, yaşlılık kavramı kişilere ve toplumlara göre oldukça değişir. Değişen toplum ve yaşantı koşulları kimi insanı ellisinde, kimi insanı yetmişinde yaşlandırır.

İleri toplumlarda genel nüfusa göre yaşlı birey sayısı çocuk sayısına yakındır ve nüfusun büyük kesimini orta yaşlılar meydana getirir. Geri toplumlarda ise nüfusun büyük çoğunluğu çocuk ve gençtir ve birçok birey daha yaşlanmadan hayata veda eder. İleri ve geri toplumlar arasında görülen bu demografik farklar yaşlılık gibi birçok biyolojik kavramın anlamını değiştirir. Nitekim ileri toplumlarda yaşlı bireyleri inceleyen tıp dalı, geriatri ve yaşlılara sağlanan güvence, geri toplumlarda hiç ilgi görmez ve yaşlı bireyler işgüçlerini kaybettikten sonra kaderlerine terkedilir.

Ülkemizde bütün bir hayat boyunca didinen ve evlâtlarının yetişmesi için çabalayan birçok birey yaşlandıktan sonra evlâtları tarafından dahi istenmiyen bir kişi olmakta ve tamamen güvencesiz kalmaktadır. Türkiye'de herhangi bir maddi olanaktan yoksun yaşlıların varsa evlâtlarına sığınarak evlâtları tarafından evde hizmetçilik yapmağa zorlandığı, yoksa sokakta kaldığı, dilendiği veya düşkünler evinde süründüğü acı bir gerçektir. Böylece yaşlılığa karşı olan evrensel insanlık korkusu, bütün ümitlerin kaybolduğu ve kişiliğin yitirildiği bir doruğa varır geri kalmış toplumlarda. Hali vakti yerinde olan yaşlılar pek küçük bir azınlıktır Türkiye'de. Bunların önemli bir kısmı dar gelirli emeklilerdir. Geriye kalan tek tük yaşlı da ülkemizin yaşlılık kavramına özgü ve adeta içgüdüsel bir biçimde sahip oldukları koltukları gençlere kaptırmamakla uğraşır durur. Devlet sektörü, özellikle Üniversiteler ve hattâ siyasi partiler dahi bu tür örneklerle doludur. Türk toplumu demografik olarak gençtir, fakat yaşlıların yönetimine terkedilmiştir, tıpkı ilkel pederşahi aileler gibi.

Endüstrileşme sürecini tamamlamış ve değişim ekonomisine dayalı koşullarda yaşayan tarımsal toplumlarda babalar ve evlâtlar birbirlerinden çok şey bekler Belli yaşlarda kopması gereken bazı ilişkiler bir türlü kopamaz, arada bir tarla vardır, bir başlık parası vardır. Zamanla, kişilikler birbirine kaynar, kendilerini birbirleriyle tanımlar. bireysel nitelik ve özgürlük kazanamaz bir türlü.

Yaşlılık, acı bir gerçek olmasının yanısıra önemli bir toplumsal sorundur ve bu sorunun sorumluları da yaşlıdır Türkiye'de. Bu sorun zaman zaman göğsünde ışıl ışıl bir İstiklâl Madalyası taşıyan yorgun savaşçının eskimiş giysilerinde, zaman zaman köşebaşında avuç açmış bir dedenin mutsuz yüzünde yansır. Bu yansıma bizden sorumlulara ulaşmalı.

Tarımsal üretimin ön plânda olduğu toplumlarda bireylere sağlanması gereken yaşlılık güvencesi nasıl verilebilir. Bunun için en elverişli yol mevcut genel vergilendirme ve sağlık sistemlerinden yararlanmaktır.

Türkiye'de bireyler ancak hasta oldukları zaman sağlık kuruluşlarına veya doktora başvururlar. Bu başvurmada kentsel bölgeden köysel bölgeye doğru gittikçe hastalığın cinsi değişir ve ağırlığı artar. Hayatın belli sürelerinde yapılacak sağlık kontrollerinin ileri yaşlarda görülebilecek hastalıkları ortaya çıkardığı ve bunları önleme fırsatı sağladığı şüphesizdir. Buna rağmen ülkemiz sağlık sorumluları ve kuruluşları toplumda kontrol muayenelerini yerleştirmek üzere bir çaba göstermemekte ve bu tür alışkanlığın gelişmesine karşı çekimser davranmakta. Öte yandan işçilerin emek karşılığı biriktirdikleri dövizlerle sık sık yurt dışına çıkarı ve yerleşmiş sağlık ölçütlerini yalnızca kongrelerde ve ancak bir temenni biçiminde yansıtan sağlık sorumluları söz konusu kontrol muayenelerinin kazandıracağı iş-gücünü, tedavi harcamalarını belirli bir şekilde azaltacağını ve nihayet koruyucu hekimliğin ne olduğunu pekâlâ bilirler. Belki de sorumlular bu sorunun da çözümünü özel sektörden bekliyor. Gerçekte özel sektör büyük kârlar getiren sağlık endüstrisine çoktan el atmıştır, fakat malesef yeni ve özel sağlık kuruluşları gereken standartlardan çok uzaktadır ve yine malesef sorumlular bu kuruluşları tamamen kontrolsuz bırakmıştır. Bu konuda özel sektörün ne yapması gerektiği açık fakat ne düşündüğü bilinmemekte.

Grip ve antibiyotikler

Türkiye'de diğer birçok ilâç gibi antibiyotikler de reçetesiz satılmaktadır. Hasta veya hasta sahiplerinin eski bir reçeteyi göstererek veya birisinden duyduğu veya eczacının tavsiyesine göre ambalajı üzerinde "reçetesiz satılmaz" yazılı herhangi bir ilâcı alabilmesi adeta bir alışkanlık haline gelmiştir.

Bu alışkanlığa sağlık sorumluları dahi hastayı görmeden, tanımadan veya muayene etmeden telefonla ilâç tavsiye ederek iştirak eder ve alışkanlığın topluma iyice yerleşmesine katkıda bulunurlar. Öyle ki bu davranışa alışan hastalar telefonla ilâç tavsiye etmeyen doktorlara kızarlar. Diğer taraftan bazı hayati önemi olan ilâçların bulunmadığı ülkemizde her köşede bir eczane, binbir çeşit antibiyotik ve vitamin dikkati çekmekte. Bütün bunlar ilâç tüketiminin gereksiz bir şekilde ve yalnızca ticari amaçlara göre artırılmaya çalışıldığını ve söz konusu zararlı alışkanlığın nedenlerini ima eder. Böylece grip salgınının alıp yürüdüğü bugünlerde artan antibiyotik ve gamma globulin satışlarına şaşmamak gerekir.

Antibiyotikler uygar toplumlarda kesin olarak reçetesiz satılmaz. Her ateşli hastalıkta, özellikle salgınlar yapan gripal enfeksiyonlarda antibiyotiklerin yeri yoktur. Gripal enfeksiyonlar virüslerin sebep olduğu hastalıklardır ve virüslere karşı henüz bir antibiyotik bulunmamıştır.

Gereksiz olarak kullanılan antibiyotikler vücutta vitamin üreten bakterilerin işlevini bozar, diğer mikropların direncini artırarak bunlara hastalık yapma niteliği kazandırır ve nihayet gripal enfeksiyonu ağırlaştırır. Grip salgınlarında toplu ve kapalı yerlere gitmemek, bol vitamin almak ve hastalanınca bir doktora başvurmak, rastgele antibiyotik almak veya korur diye gamma globulin yaptırmağa göre çok daha gerçek tedbirlerdir.

ekonomi

● Figen İYRİBOZ

Ekonomimizde umutlar ve tehlikeler

EKONOMİK ve Sosyal Etüdler Konferans Heyetinin düzenlediği, 1972 Sonbaharında Türkiye'nin Ekonomik Durumu konulu seminer, önemli gerçekleri ortaya koydu. Konuşmacılar 1972 yılının ihracat rekorlarını gözler önüne sererken, bu gerçeklerin tatlı birer hayal olarak kalmaması için bizleri bekleyen tehlikeleri de yansıtmaktan geri kalmadılar.

Türk ekonomisi canlı ve yükselen bir talep devresine girdi. Altın ve döviz rezervlerindeki artış bu taleplerle ilgili ithalâtı teşvik etti. Bu arada 9 aylık ihracat artışı da yüzde 48 gibi bir düzeye ulaştı, dendi. Ne var ki, ülkemizdeki fiat artışları OECD ülkelerinin ortalaması olan yüzde 4.75 ya da Avrupa ülkelerinin ortalaması olan yüzde 6'ya inmediği takdirde, ihraç kabiliyeti olan malların iç fiatlarının yükselmesi nedeni ile, bu kabiliyetlerini süratle kaybederek oflaya poflaya tırmandığımız tepelerden top gibi aşağılara yuvarlanabileceğimiz açıkça gözler önüne serildi.

NEJAT ÖLÇEN: Plan Hedefleri Aşılıyor. Türkiye'nin Makroekonomik durumunu ele alan konuşmacı **Nejat Ölçen,** Gayri Safi Millî Hasıla'nın 1968 yılı sabit fiatları ile yüzde 7.7 oranında bir gelişme göstererek, plan hedeflerinin gerilerde bırakılacağını söyledi. Yatırımlar konusunda özel kesimin bir yıl öncesine oranla yüzde 10 bir gelişme göstermesine karşılık Haziran sonu itibarı ile kamu kesimindeki yatırımların önceki yıllara oranla geri kalmasına değinerek, "Bu konuda 1972 programının gerçekçiliğini incelemek gerekir. Plânlı dönemde genellikle kamu yatırımları yılda 11,7 oranında artmıştır. Oysa, kamu toplam yatırımlarının 1972 de 1971 yılına nazaran yüzde 34 bir artışla plânlandığı görülür. Bu denli yüksek oranda yatırım artışı plânlı dönemin hiçbir kesiminde söz konusu olup, gerçekleşmemiştir. Ön tedbirler alınmadan teorik olarak aşırı yatırım hedefleri saptamak gerçekçi olmamaktadır. Nitekim 1970 de yüzde 24.7 oranında bir artış plânlanmış fakat ancak yüzde 11.7 oranında gerçekleştirilmiştir."

Üretimde ise genel olarak tarım ürünleri ile bazı tüketim maddeleri üretiminde azalma olmasına karşılık 1972 nin ilk 6 ayında geçen yıl ayni devreye kıyasla sınaî üretimde artış olduğuna işaret edildi. Örneğin, ham demir ve çelik ingot üretimi 1971 de 1970'e nazaran yüzde 15 azalmasına rağmen 1972 nin ilk altı ayında yüzde 41.7 ve yüzde 46.2 artış göstermiş.

DR. ZAFER BAŞAK: Konsolide Gelirler Arttı. Türkiye'de Kamu maliyesi, parakredi ve fiyatlar konusunda Dr. Zafer Başak konuştu ve 1972 yılının ilk 9 ayı itibarı ile konsolide bütçe toplam gelirlerinin 1971'e oranla yüzde 27, toplam vergi gelirlerinin de yüzde 26 arttığını açıkladı .1972 Eylül ayında konsolide bütçe gelirleri toplamının, harcamaların üstünde gerçekleştiğini ve gelirler lehinde 300 milyon liralık bir fazlalık gösterdiğini belirten Dr. Başak, bu farkın kamu yatırım harcamalarının kısılmasıyla elde edilmiş olduğunu da ifade etti. 1971 Eylülünde Konsolide bütçe yatırım harcamalarının ödeneğe oranı yüzde 54 iken, 1972 yılında bu oranın yüzde 40'ta kalması da bu görüşleri doğrulayan belgeler arasında sayılmakta. Yatırım harcamalarının azalması, ileride, arz-talep dengesinde meydana gelebilecek bazı olumsuz gelişmelerin öncüsü olarak görenlerin arasında Dr. Zafer Başak da yer alıyor.

Para arzındaki artışın 1972'nin ilk 9 aylık döneminde, bir önceki yılın eş süresinde gerçekleşen yüzde 11 oranındaki artıştan farksız olduğunu belirten Dr. Başak, Emisyondaki artışın önceki yıla göre yüksek olmasında başlıca rolü döviz rezervlerindeki büyüme ile Merkez Bankası kredilerindeki gelişmeden ileri geldiğini açıkladı. Emisyon artışını aksi yönde etkileyen ithalât depozitoları ile pasifte muhtelif hesabında görülen artışlar gibi unsurların içinde altın ve döviz durumunun emisyon hacmini genişletici yöndeki ağırlığının geçen yıla oranla arttığını (yüzde 90) söyleyen Başak, "Mevduat ve kredi alanındaki gelişmelerin de artış yönünde olduğu anlaşılmaktadır Kredilerdeki artış yüzde 10-12 civarında yani geçen yılın yüzde 8'lik düzeyine göre hızlanmış olmakla beraber, kredi mevduat oranı önceki yıla kıyasla 0.95 oranından daha küçük görülmektedir." dedi.

FİYATLAR YÜKSELİYOR. Fiyatlara gelince, toptan eşya fiyatları genel endeksindeki artışın 9 ayda yüzde 19.5 nisbetinde olduğu ortaya kondu. 1971 in ayni döneminde gerçekleşen değişim ise yüzde 15. Bu farklı artışlar, gerçekte sanayi ham maddeleri ve yarı mamulleri endekslerinde meydana gelen yüzde 24'lük bir yükselmenin sonucudur.

Toptan eşya fiyatları endekslerindeki artışa paralel olarak Ankara ve İstanbul geçim endekslerinde de, sürekli artışlar gerçekleşti. Ankara, geçim endeksi yüzde 16,5 bir tırmanma gösterirken, İstanbul bir önceki yıldan yüzde 10.4 bir fazlalıkla yüzde 17.1 oranında yükseldi Dr. Zafer Başak, bu yükselmelerde, başta gıda maddeleri olmak üzere alt gurup endekslerinin hepsinde meydana gelen artışların sonucu olduğunu açıkladı.

PROF. D. DEMİRGİL : Dış Ödemeler Dengesi. 1972 yılının dış ödemeler dengesini etkileyen olaylar, Prof. Demirgil'e göre 1972 yılının dışında cereyan etti. Bu olaylardan biri 1970'in 10 Ağustosunda yapılan devalüasyon ikincisi ise, yurt dışındaki işçilerin sayılarında meydana gelen artış.

Seminerin son konuşmacısı Prof. Demirgil, Türk ekonomisinin 1972'nin son ayları ile 1973'ün ilk aylarında karşılaşacağı en önemli problemin fiyat istikrarı olduğunu söyledi. Ödemeler dengesinde olumlu gelişmelerin devamını sağlamak, fiyat artışlarına süratle engel olmaya bağlı.

Prof. Demirgil, Fiyat artışları erozyonunun görülmediği veya tehlikeli seviyeyi aşmadığı 1972'de plân ve programların en azından birkaç yıl ötesine gidilmiştir. İhracat 1975'in hedefi olan bir milyar dolara yaklaşırken ithalât da 1974 yılı için belkenen bir buçuk milyar dolara ulaşmak üzeredir.

Dış ticaret açığı da umulduğu kadar büyük olmıyacaktır. Açık ancak yarım milyar dolar civarında gerçekleşecektir. İşçi gelirlerindeki artışla 616 milyon dolara yükselen görünmeyen kalemlerdeki gelirler dış ticaret açığı olan yarım milyar doları karşıladıktan sonra, enfrastrüktür için tahmin edilen 7 milyon dolar ilâvesi ile cari işlemler dengesinde 123 milyon dolarlık bir fazlalık yaratacaktır. Fakat bunlar birkaç veya münhasır geçici olaylar da olabilir. İhracatımızın yöneldiği ülkelerin fiyat

artışları yılda yüzde 5 civarında seyrederken, ülkemizde fiyat artışlarının 2 yıldan beri çok süratli olarak bu oranın 3-5 misli artması, ihracat artışını ve işçi dövizleri artışını tehlikeye atacak mahiyettedir.

Prof. Demirgil, iyimser bir tahminle, 1969'dan bu yana süratle artan dış ticaret açığının ayni kalacağını, kötümser bir tahminle ise yüzde 5 artacağını söyliyerek konuşmasına son verdi.

Seminerin tartışmalı geçen panelinde ise yurt dışında çalışan elemanların durumu ele alındı. Ücret vermekten kıskanılan elemanlardan rakiplerimizin yararlandığı ve kamu ile özel sektörün bu yönden tam bir adam harcama makinesi olduğu ileri sürüldü.

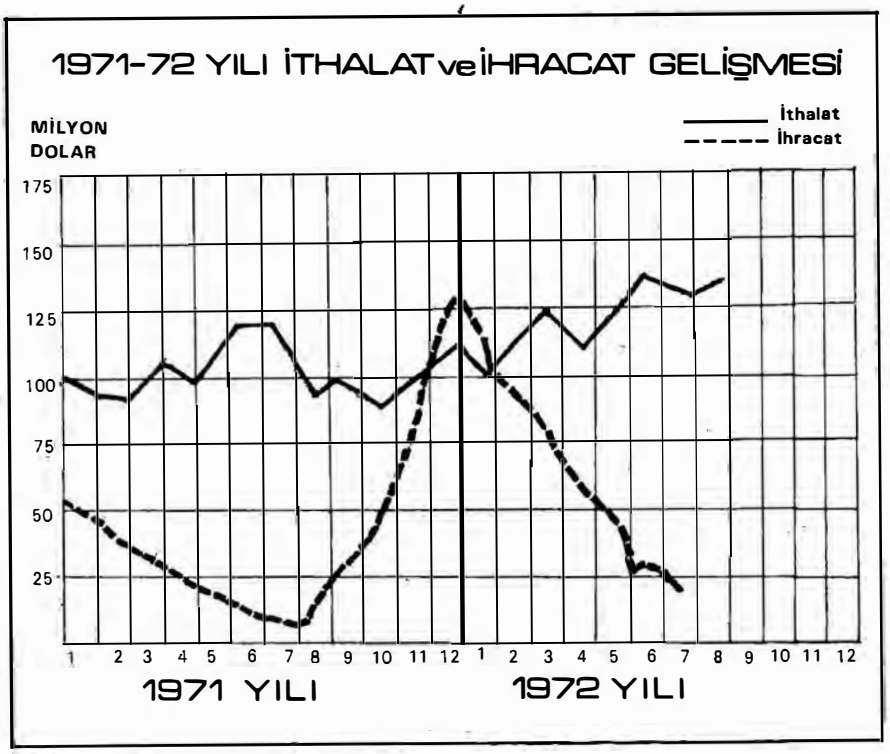

Türk ekonomisinin görünüşü

Birleşmiş Milletler ve diğer yetkili kuruluşlar 1972 Türk ekonomisini incelediler. Aşağıda çeşitli yabancı kuruluşların, Türkiye'nin ekonomik durumuyla ilgili raporlarından hazırlanmış bir yazı sunuyoruz.

Türkiye'nin ekonomik durumu ile ilgili olarak yapılan ön tahminlerde, 1972'de plân hedeflerine yakın bir düzeye varılacağı görülüyor. Gayrisafi Millî Hasıla'da % 6.5 oranında bir artış beklenmekte, hatta işçi gelirleri artışıyla GSMH'nin % 7.3 gibi, hedeflerin üzerinde bir rakkama ulaşması bile umulmakta.

Genel olarak ele alındığında, Türkiye'de 1972 yılı içinde endüstriyel üretim, Dış ticaret ve ödemeler dengesi, iç yatırımlar, tüketim harcamaları, para-kredi hacimleri ile istihdam sorunlarında belli aşamaların yapıldığı ve gelişmeler kaydedildiği görülüyor.

SINAİ ÜRETİM HEDEFE VARAMIYOR. İlk tahminleri 1972 yılı içinde endüstriyel üretimin % 10'luk bir artış göstermesine rağmen, yılın ikinci yarısındaki gelişmeler daha yüksek rakkamlara ulaşılacağı ümidini veriyor Özellikle dayanıklı tüketim mallarındaki artışın, ön tahminleri aşması bekleniyor. Gene de bu gelişmeler yıllık programda gösterilen % 13'lük hedefe varılması için yeterli değil. Dış ticaret konusundaki gelişmeler de hayli farklı. Rakkam olarak ele alınırsa ithalât 1 milyar 117 milyon, ihracat ise 588 milyon lira olarak (İlk on aylık sonuçlar) görünmesine rağmen, geçen yıla göre yapılan kıyaslamalar, ithalâtta % 24, ihracatta ise % 48 bir artışın gerçekleştiğini ortaya koyuyor. Ayrıca işçi dövizlerindeki gelişmeler, turizm gelirleri ve görünmeyen kalemlerdeki artışlar nedeni ile, cari işlemler açığının da 44 milyon dolara ineceği hesaplanmaktadır.

Yatırımlar konusunda ise toplam kaynakların kullanılmasında 1972'nin en olumlu gelişmesi, bir yıl önceki duraklamaların geçiştirilerek, yatırımlara yeniden hız verilmesi olmuştur.

İMALÂT SANAYİİ GELİŞİYOR. Yatırımlar yönünden en önemli gelişme, imalât sanayii dalında gerçekleşmiştir. Kemerleri sıkma politikası ile tüketim harcamalarında 1971'de % 15.2 oranındaki yükselmenin, 1792'de % 8.6 düzeyinde tutulacağı ümit ediliyor.

Birçok sektörde üretim hedeflerinin aşılması, ön tahminlerle 220 bin dolayında olacağı hesaplanan istihdam artışının da yükselmesine yol açmıştır. Yıl sonuna kadar 250 bin kişilik istihdam artışının gerçekleşmesi umulmaktadır.

PLÂN HEDEFLERİ GERÇEKLEŞECEK Mİ? Maliye Bakanlığının Türk ekonomisi ve kalkınma plânı ile ilgili olumlu tahminlerine rağmen, Birleşmiş Milletler ekonomi uzmanlarının Türkiye ile ilgili olarak yaptığı incelemeler yer yer çelişmeler göstermekte, Birleşmiş Milletler ekonomistleri, plânda öngörülen bazı hedeflerin gerçekleşmesine imkân görememekte, bu hedefler gerçekleşmediği takdirde de piyasalar üzerinde ağırlığını hissettirmekte olan enflâsyonist baskının akut bir hal alacağını ifade etmektedirler.

SERMAYE TERAKÜMÜ YAVAŞLADI. Gayri safi sabit sermaye birikimi ise hızını kaybederek ancak % 3.4 oranında bir gelişme kaydedebildi. Bu durum otomatik olarak kamu yatırımlarının düşmesine, özel sektör yatırımlarının da ancak bir yıl öncesinin düzeyini koruyabilmesine sebep oldu.

Aynı yıl icinde özel sektör yatırımlarının muntazam olarak artmatka olduğuna işaret eden Birleşmiş Milletler ekonomistleri inşaat sektörünün % 40 la gene aslan payını kopardığını bildirmekteler.

ENFLASYON TEHLİKESİ VAR. 1971 yılında enflâsyon çok ciddi bir şekilde Türkiye'yi tehdit etmeğe başlamıştı. 1970 devalüasyonunun, beraberinde fiat artışlarını da getirmiş olmasına rağmen, enflâsyonun gerçek nedeninin bütçe açığı olduğu bilinmektedir. Ankara geçim endeksi 1970-71 dönemi içinde % 27, İstanbul geçim endeksi ise aynı sürede % 25 oranında bir artış göstermiştir. Geçen yıl ihracatın % 8.8 bir gelişme kaydetmesine rağmen, ithalâtta % 15 bir büyüme ortaya çıkmıştır. 1972 yılı kalkınma programına göre, Türkiye'de gayri safi milli hasıla % 7 oranında artacaktır.

Programda özel ve kamu sektörü harcamalarının kısıtlanması, fakat sabit yatırımların % 23 oranında arttırılması öngörülmektedir. İç tasarrufların da % 13 oranında artacağı, mevcut ödemeler dengesi açığının 1971 yılına kıyasal üç misli olacağı hesaplanmaktadır.

tv-radyo

20 dakikalık bir filmin hikayesi

SARIŞIN, uzun boylu delikanlı bir süreden beri düşündüklerini aktardığı kâğıdı bir kez daha gözden geçirdi. Notlarına bir kere daha baktı ve "Tamam" dedi. "Artık teklifimi yapabilirim."

Delikanlı, Spor Bölümünden, Kültür Bölümüne henüz transfer etmiş Uğur Dündar'dı. Yeni görevinde ilk çalışmasını yapmak üzere günlerden beri hazırlanıyor ve teklif edeceği programı tasarı haline getiriyordu.

Dündar, düşündüklerini şube müdürü Ünlen Demiralp'e anlattı. Demiralp televizyona program hazırlayan 5 şube müdüründen biriydi ve bu göreve reorganizasyon çalışmaları sonunda gelmişti. Almanya'da televizyon eğitimi görmüşolan Demiralp askere gitmeden önce Eğitim ve Kültür bölümlerini yönetiyordu. Dönüşte bir süre kızakta beklemiş ve sonunda gene eski görevine getirilmişti.

ŞUBE MÜDÜRLERİ. Demiralp'e paralel olarak program hazırlayan diğer şubelerde görevliler ise şunlardı:

Müzik ve Eğlence: Meral Savcı.. Daha önce bu bölümü Bülent Varol yönetiyordu. Reorganizasyon ile birlikte daha önce Eğitim, Araştırma ve Plânlama Bölümü Müdürlüğü yapan, bu arada Bildiklerimiz, Gördüklerimiz, Duyduklarımız adlı yarışma programını hazırlayan Savcı, Müzik ve Eğlence Bölümü Müdürlüğüne getirilmiş, Bülent Varol Müzik, Yıleri Atamer de Eğlence Bölümü Şefi olmuşlardı. Ancak Kasım başında Bülent Varol askere gidince müzik bölümü şefliği boşaldı.

Eğitim Bölümü Müdürlüğünü Teoman Ertan yapıyordu. Ertan daha önce "Spor ve Gayri Siyasi Olaylar Şube Müdürü" idi. Tecrübeli bir televizyoncuydu.

Çocuk Bölümü Şube Müdürü Erol Aksoy, çok yönlü bir kişiydi. Siyasal Bilgiler Fakültesinden sonra Devlet Konservatuarını da bitirmiş, tiyatro oyunculuğu yanında yazarlığı da yapmıştı. Uzun yıllar da gazeteci olarak çalışmıştı. Daha önce Tiyatro ve Çocuk bölümlerini yönetiyordu. Reorganizasyoncular, onun bir tek görevde daha başarılı olacağını düşünmüşler ve çocuk programlarını ona bırakmışlardı. Aksoy halen konusu ile ilgili seminerler izlemek üzere İngiltere'de bulunuyordu.

Aksoy'un boşalttığı Tiyatro Bölümünü ise şimdi Fatoş Sevengil yönetiyordu. Devlet Tiyatrolarında yıllarca genel Sekreterlik yapan Fatoş Sevengil özellikle Devlet Tiyatrosu ile işbirliğini gerçekleştirmek üzere bu görevin başına getirilmiş ve başarılı olmuştu.

TRT İLKELERİ. Kültür Yayınları Şube Müdürü Ünlen Demiralp, programcı Uğur Dündar'ın teklifini benimsedi. Bu konudaki çalışmalarını geliştirmesini istedi. Bu arada TRT ilkelerini genç programcıya bir kere daha hatırlattı. TRT ilkeleri programların en önemli unsurlarıydı. Meselâ bir Kültür Programı Millî Kültür ve Eğitimi göz önüne almalı, halkı karamsarlığa götürmemeli, gerçekleri yansıtmalı ama bu gerçeklere müspet çözüm yolları getirmeliydi. Müzik ve Eğlence programlarında ise ilkeler esprilerin kişi ve zümreleri kırıcı olmaması, açık saçık yapılmaması, müziklerin denetimden, müzisyenlerin "Onay"dan geçmiş olması ve benzerleriydi. Programcılar bu ilkelere sıkı sıkıya bağlıydılar ve bunların dışında en ufak şey yapamazlardı.

ÇARK DÖNÜYOR. Uğur Dündar bu ilkeler içinde tasarladığı programla ilgili teklifi matbu teklif formuna geçirdi ve bir kere daha, bu kez resmen şube müdürünün önüne koydu. Ünlen Demiralp teklifi inceledi. Parafe etti ve ön denetim kuruluna gönderdi. Ön Denetim Şube Müdürü Alpaslan Ömer yetkili arkadaşları ile teklifi inceledi. TRT ilkelerine uygunluğunu kontrol etti ve Program Müdürlüğü'ne havale etti. Televizyon Program Müdürü Kenan Değer (ki o da TRT'nin tecrübeli televizyoncularındandı. Daha önce gazetecilik yapmış, televizyonun çalışmaya başladığı günden beri de çeşitli bölüm ve kademelerde sorumluluk taşımıştı.) tasarıyı onayladı ve Televizyon Müdürü Cevdet Karahan'a gönderdi. Karahan Genel Müdür Musa Öğün gibi bir Muhabere Subayı idi. Aslında tamamen bir idari görev olan Televizyon Müdürlüğüne, disiplin ve organizasyon gayesi ile getirilmiş ve başarı sağlamıştı. Karahan tasarıyı onayladı ve Yayın ve Plânlama Müdürlüğüne gönderdi. Bu-

FİLM GÖSTERME — TV de film bu makinadan gösterilir.

rada yıllarca Amerika'da radyoculuk ve televizyonculuk çalışmaları yapmış Erhan İmset vardı. Erhan İmset Türkiye'ye dönüşünde Ankara Televizyonunda Program Müdürlüğü yapmış, reorganizasyonla birlikte bu yeni göreve getirilmişti. Bu arada Televizyon Dairesi Başkanı Güntekin Orkut da tasarıyı inecledi. Orkut da, İmset gibi televizyonu, Amerika'da yıllarca içinde çalışarak öğrenmişti.

Bütün bu safhalardan sonra, artık Uğur Dündar programını hazırlamağa başlayabilirdi.

İŞ ŞİMDİ BAŞLIYOR. Uğur Dündar **"Yapılabilir"** onayını aldıktan sonra, şube sorumlularının katıldığı aylık yapım toplantısına girdi ve bu programı hazırlamak için kendisine gerekli olan şeyleri istedi. Dündar'a programı için gerekli kameramanı Teknik Müdür Sadi Karaelmas tahsis etti. Dündar, bu arada programın tahmini bütçesini hazırladı. Program metnini yazdı ve bir kere daha denetime sundu. Denetim gerekli rötuşları yaptıktan sonra çekim başladı. Dündar, çekimden sonra Teknik Müdürlükte Kaya Sürden ile işbirliği yaparak, banyo, montaj ve seslendirme için lâboratuar ve stüdyo günleri aldı Bu arada programı sırasındaki, stüdyoda geçen bölüm için dekorlarını dekor şubesinden istedi. Artık programı yayına hazırdı. Yayın için son şeklini almış bu program, Genel Müdürlük'teki Ziya Arıkan başkanlığındaki nihai denetim kuruluna gitti. Burada da "olur" aldıktan sonra, artık Dündar'ın yapacakları bitmişti. Filmini Yayın Yönetim Şube Müdürü Yılmaz Tekin Onay'a teslim etti.

Yılmaz Tekin Onay, bir zamanların şöhretli basketbolcusu idi. Yıllarca Harbokulu ve Ordu Basketbol takımlarını yönetmişti. Askerlikten istifa ettikten sonra spor yazarlığına başlamış, televizyonun kuruluşu ile birlikte spor bölümü şefliğine getirilmişti. Bir süre spor bölümünde çalışan ve gerçekten çok başarılı spor programları hazırlayan Tekin Onay, daha sonra çalışmalarını Eğlence Bölümü'nde devam ettirmiş ve Bil-Bul ve Sil Baştan adlı yarışma programlarını hazırlamıştı. Disiplinli ve intizamlı çalışması ile dikkati çeken Tekin Onay reorganizasyon sırasında Yayın Yönetim Müdürlüğü'ne getirilmişti. Günlük Programların aksamadan yayınlanmasının sorumluluğu ona bırakılmıştı.

Artık Uğur Dündar'ın hazırladığı film programı Yayın Yönetim Şubesi'nin sorumluluğu altında programdaki yayın gün ve saatini bekliyecekti.

FİLM SESLENDİRME — On dakikalık filmin önemli işlemi

tv de bu hafta

28 KASIM 1972 SALI :

Sahnelerimizden (21.05) : Her 15 günde bir yayınlanan bu programda bu kez de İstanbul, Ankara ve Bursa illerimizdeki çeşitli tiyatro çalışmaları hakkında bilgi verilecek. Örneğin, İstanbul'da Üsküdar "Sunar Oyuncuları"nın oynadıkları "Ramazan Geldi Hoş Geldi" adlı oyunu ile Bursa Devlet Tiyatrosunda oynanan Sheakespeare'in "Hırçın Kız" adlı komedisinden bölümler gösterilecek.

Yaşadığımız Günler : Her 15 günde bir TV severlere sunulan bu programın bu seferki konuk sanatçısı Türk film artisti Cüneyt Arkın. Ayrıca geçtiğimiz haftalarda İstanbul'da yapılan makyaj yarışmasından izlenimler ve İstanbul'un trafik sorunu ile ilgili bir röportaj, programın konuları arasında.

TV'de Sinema : Filmin adı "Sana Tapıyorum". Oynayanlar: Farley Granger, Dana Andrews ve Dorothy McGuire.

29 KASIM 1972 ÇARŞAMBA:

Çocukların TV'si (19.20) : Şahinler.

Tarm Sohbeti (19.30) : Cemalettin Şenocak, Merinos tipi koyun cinsinin ıslahını konu alan bir sohbet konuşması yapacak .

Kadın ve Ev (20.00) : (Dikiş Öğreniyoruz) Geçen haftalarda başlayan ve ilgiyle izlenen bu programa bu hafta da devam edilecek.

Uzay Yolu (21.05) : (Hayvanlar Alemi II) Birinci kısmını geçen hafta izlediğimiz bu meraklı maceranın ikinci ve son kısmı bu hafta.

Stüdyo Konseri (22.35) : Güneybatı Alman Oda Orkestrası'nın konseri. Çalınacak parçalar: 1— Johan Sebastian Bach: Füg sanatından 3 kontrpuan, 2— Mozart: Divertimento (Köchel dizisi 136) 3— Mozart: Addagio ve Füg (Köchel sayısı 546)

30 KASIM 1972 PERŞEMBE :

Çocukların TV'si (19.20) : Pilli Bebek

Kütüphaneler (19.33) : TRT ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın işbirliği ile hazırlanmış bu programda kütüphane ve kütüphanecilik konusunda bilgi verilecek.

Caz Dünyası (20.00) : Bu haftaki programın konusu Caz müziğinin günümüz pop müziğine etkisi. Erol Pekcan'ın sunacağı bu programda her iki müzik türünden örnekler verilecek.

Görevimiz Tehlike (21.05) : Bu haftaki dizi casusluk filminin adı "Elena".

Bir Solist (21.59) : İstanbul Radyosu Türk Müziği sanatçılarından Selma Ersöz'ün konseri.

2 ARALIK 1972 CUMARTESİ :

Çocukların TV'si (19.20) : (Gelin Yarışalım) Oktay Tem'in sunduğu bir yarışma programı.

Toulouse Lautrec (19.45) : Fransız ressamı Lautrec'in hayatını ve eserlerini konu olan bir dökümanter film.

3 ARALIK 1972 PAZAR

Biz Uyurken. (Bir gazetenin 24 saati) : Bu programda günlük bir gazetenin hazırlanışı ve yayınlanışı hakkında özlü bilgi sunulacak.

Türk Sanat Müziği Korosu (21.05) : Muzaffer İlkar yönetiminde Türk Müziği Korosunun konseri.

Kış geceleri için

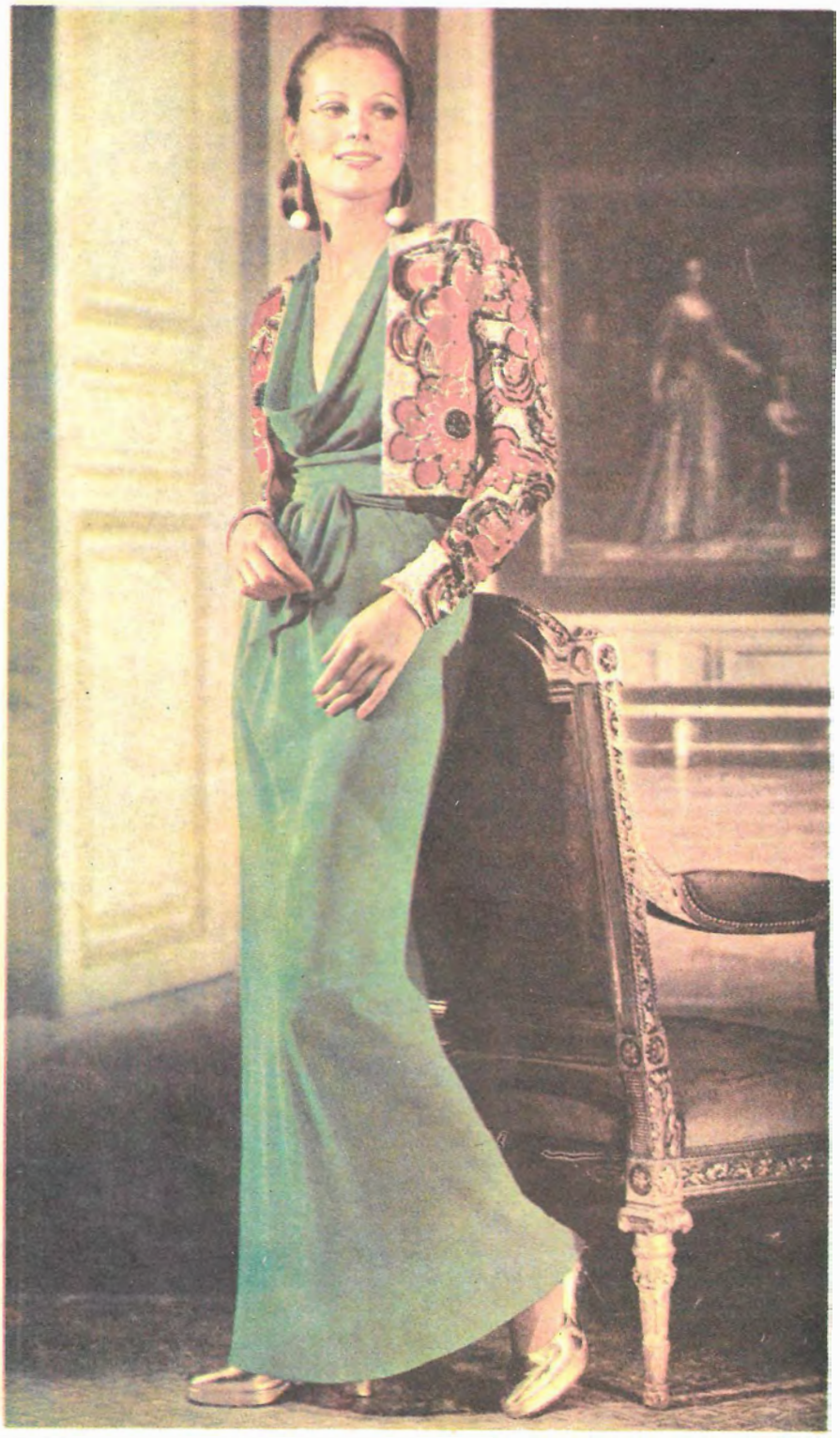

İPEK VE SATEN — Yeşil İpek krep elbise Saten üzerine işli bolero

KIŞ geceleri henüz yeni başlamışken, hanımlar otel salonlarında, davetlerde, gece elbiselerini göstermek fırsatını bulamadan Paris baharı karşıladı... Pariste terziler geçen hafta, baharlık gece elbiselerini teşhire başladılar. İmkânlarınız ne olursa olsun, modayı ne kadar yakından izlerseniz izleyin, aldıklarınız ve diktirdikleriniz daha dolapta asılı mevsimini ve fırsatını beklerken, yenileri, değişikleri çıkıveriyor artık.

Bir yıl zarfında, ne zaman giyileceği pek belli olmayan gece elbiselerindeki değişiklik, insanı hakikaten şaşkına çeviriyor. Maksilerden sonra uzun elbiseler dolaplarımıza iyice yerleşti. Evlerde verilen akşam yemeklerinde, erkekler smokin giymedikleri halde, uzun elbiseli hanımların sayısı oldukça fazla.

YVES ST LAURENT. Geçenlerde bahar için uzun elbiselerini gösterdi. Hemen hepsi emprime vual üzerine. Kazak biçimi köylü elbiseleri "Turquerie"ler (şalvarlı Türk biçimi) hep emprime vualden. Bunların içinde en enteresanı, Paris'te de büyük sükse yapıp alkış toplayanı gene emprime vualden yapılmış, köylü elbisesi biçimindeki gelinlik oldu. Elbisenin yakası büyük bir kare; bol etek, uzun, bol ve büzgülü kollar. Yalnız gelinlik değil, duvak yerine başak ve kır çiçekleriyle süslenmiş gelin tâcı da dikkati çekti. Baharda evlenmeyi düşünen genç kızlarımıza bir fikir verebilir. Gelinin elinde de büyük bir papatya demeti olacak.

RAHAT, SADE VE ZARİF. Gelelim daha yakın geleceğe; önümüzdeki kış gecelerine... Kabul etmek lâzım ki, bu yıl gece elbiseleri de gündüz elbiseleri kadar rahat, zarif ve sade. Tafta kadife organize ipek krep, yünlü krep ve geçen yıl olduğu gibi emprime lame şifon. Siyah başta olmak üzere kahverengi, yeşil, sarı, kırmızı, acı pembe moda renkler...

Altın ve gümüş lame triko gece pantolonları, tween setleri, uzun etekleri gece kıyafetleri arasında büyük yer alıyor.

Bu kış gece kıyafetlerinde en büyük değişiklik ceket ve bolerolar. Bolerların ekserisi elbise ile aynı kumaştan yapılmış. Üstleri büyük desenlerle boncuk payet işlenmiş. Diğer bir şekli de uzunca şanel ceketlerin muhtelif renkte mat ve parlak boncuklarla ve taşlarla işlenmişi. Ama en değişiği muhakkak ki, mantoluk kumaştan yapılanı. Bel boyunu biraz daha geçen bu ceketlerin kumaşlarında hiçbir hususiyet yok. Bildiğimiz kalın mantoluk kumaştan. Yalnız renkler mümkün olduğu kadar açık ve parlak.

JAD VE MERCAN — Gecenin taşları

Şanel ve manto kumaş tipi ceketlerle uzun veya kısa etek giymek mümkün olduğu gibi, bunlar pantolonla da gayet şık oluyor. Meselâ uzun plisoley bir krep eteği ve beyaz saten ipek bluzu, işlemeli bir ceketle giyebileceğiniz gibi, kalın ceketle de, başka bir akşam, değişik kıyafette çıkabilirsiniz.

Ayakkabılar. Gündüz giymeyi kabul ettiklerimizin, çok parlak renkli lameleri.

Gece Çantaları. Küçüle küçüle elde gözükemez oldu.

Çoraplar. Renkli çoraplar hâlâ ortalıkta ve çok rağbet görüyor. Gündüz giyildiği kadar gece de elbise ve ayakkabının rengini tutan kalınca çoraplar, elbiseleri ve gecenin kıyafetini tamamlıyor.

Mücevherlerde bilezik, uzun küpe ve uzun inciler başta geliyor. Pırlantanın moda olmadığı zaman olmamıştır, ama şimdi ilâve mercan ve "Jad" var. Bu iki renkli taş, mevsimin bütün mücevherlerinde bolca kullanılmış. Evde kullanmadığınız bir mercan kolyeniz varsa, inci ile karıştırarak veya ikisini bir arada takarak mücevher modasına öncülük edebilirsiniz. Hele evde güzel bir mercan tesbih varsa...

GECEDE DEĞİŞİKLİK — Yeni ve muhafazakar.

Ve erkekler cephesi...

SON zamanlarda bütün kadın-moda mecmualarını açtığınızda şunu görüyorsunuz; yıllardır kadınları giydirmek ve süslemek için uğraşan, onlar için kokular yaratan moda evleri artık erkeklere de ellerini uzattılar. Erkekler için de moda evlerinin yeni çalışmalarına şahit oluyoruz. Bu işte Yves St. Laurent, Pierre Cardin ve Dior başta geliyor.

Yakın zamanda, aynı tip elbiseleri giymekten bıkmış erkeklerin çok değişik kıyafetlere rağbet edeceklerini göreceğiz. Değişiklikten kasit, egzantrik olmak değil. Ceketleri sadece kruaze, üç düğme, iki düğme, tek düğme, yan yırtmaç, arka yırtmaç küçük çerçevesinden kurtarmaktan bahsediyoruz. Meselâ smokinlerdeki değişiklik kimseyi ürkütecek cinsten değil. İçine giyilen gömlek de keza. Bu şekil ceketin daha uzun ve zayıf göstereceği de muhakkak. Hanımların modayı bu kadar yakından takip ettiği bir devirde erkekler de küçük değişiklikleri göze alabilirler.

GENÇ KIZLARIMIZA — Kahverengi ve fildişi satenden yapılmış etek bluz.

turizm

Acenteler Kanunu: Celişkilerle dolu

TÜRKİYE'de hep böyle, hep böyle olmuştur. Çok iyi niyetle başlanan bir iş veya çaba başlanıldığı gibi devam etmemiş ve bitmemiştir.

Türkiye'de zamanın çok yerlerde önemi hiç yoktur ama; bazı yerlerde, bilhassa teknik sahalarda alınacak kararların teknisyenlerden başkalarının da karışmalarına fırsat verecek kadar uzun sürdüğü hallerde önemi artmaktadır. Çünkü bu zaman fazlalığı ana fikrin değişik yönlere saptanmasına yol açmaktadır.

İşte Turizm Bakanlığının çok, çok uzun süren çalışmalarından sonra çıkartmış olduğu 1618 sayılı "Seyahat Acentaları Kanunu" da bunlardan biridir. İki yıldan daha çok bir süredenberi hazırlanan bu kanunun değişik bilgi, formasyon, görüş, görgü ve anlayış seviyesinde, ekseriyeti de meslekten olmayan kişilerin didikleye, didikleye meydana getirdikleri bu kanun taslağı gayesinden uzak bir espri içerisinde ortaya Kanun olarak çıkagelmiştir.

28 Eylül 1972 denberi yürürlüğe girmiş olan bu kanun maddelerine şöylece bir göz atıldığında görülen hazırlanma gerekçesi ile çelişik halidir.

ASIL GEREKEN. Bu kanunun Türkiye'de mevcut seyahat acentalarına önce bir disiplin, çalıştıkları konularda ciddiyet, medeni ülkelerinkine benzer bir çalışma düzeni getirmek ve bir birlik esprisi içerisinde çalışmalarını sağlamak amacı ile çıkarılması öngörülmüştü. Halbuki çıkmış olan kanun Acentaları maddî manevî yeni yükümlülükler altına itmekte, ticari hayat haklarını kısıtlayıcı maddelere bile yer vermektedir. Tabiidir ki böyle sert bir kanun tatbikatta çelişkilere sebebiyet verecek, Acentaları kaçamak madde ve yollar aratmaya zorlayacak ve ana gayesinin aksine Turizm Bakanlığı ile koordinasyon yerine karşı karşıya getirecektir. Tabii bu kanunla ortaya garip bir durum da çıkmaktadır. Turizm Bakanlığı Türkiye'ye turist getiren ve turiste hizmet veren müesseseyi; acenteyi sımsıkı iplerle bağlamayı öngörürken, öbür yandan o acentenin getirdiği turistin içerisinde günlerini geçireceği otel, motel gibi konaklama tesisi ile olan problemlerini düzenleyici bir tedbirden Türk turizmini yoksun bırakmaktadır. Türkiye'nin aslında turistlerle problemi namuslu çalışmayı şiar edinmiş acentelerle değildir. Acente hayatiyeti bakımından turiste muhtaçtır, ona tabiî ki iyi bakacaktır. Türkiye'nin turizmdeki şikâyetlerinin çoğunluğu yatak mevcudunun azlığı nedenile odalarını ve de uluslararası grup fiatları indirimi ile turiste kapattığını düşünen otel patronu iledir.

YA BİZİM TURİSTLER. Bu yeni Kanunun en çok dikkati çeken bir başka yönü de; üçbeş kuruş arttırıp lisan bilmediği nedenile Avrupa'yı, dünyayı bir grupla beraber göreyim diyen Türk vatandaşına acentelere grup gezilerinde zorluk çıkartma yoluyla gezme hakkını çok görmektir. Zaten bir anayasal hak olan gezme, seyahat hürriyeti döviz tasarrufu nedenile kısıtlanmış, bu sefer de o vatandaşa bırakılan yılda bir defa dışarıya çıkabilme hakkı da bu kanunla dolaylı olarak zorlaştırılmaktadır.

Şöyleki; bundan böyle ancak yılda 40 000 dolar gelir sağlayan seyahat acentesi bu getirdiği paranın dörtte biri ile dış gezi tertipliyebilecektir (madde 3). Türkiye'de bu şartlara uyabilecek ve dış gezi tertipleyecek acente sayısı ise bu yeni kanundan sonra en çok 15 olabilecektir. Ancak acenteye gezi için tahsis edilen bu dörtte birin içerisine yeni kanun, alınacak uçak ve vapur biletlerinin de ücretini, vatandaşın dövizinden ödeyeceği kısmı da dahil etmekte böylece yukarıdaki şartları taşıyan bir acenteye yılda en çok 15-20 Türk vatandaşını Avrupa'ya gezmeye götürme hakkı tanımaktadır. Özetle şu demektir ki bundan böyle 20x15 Türkiye'den grup halinde Avrupa'ya geziye gidebilecek, ancak lisan bilmemesi nedenile grup halinde dünyayı görebilecek Türk vatandaşının sayısı bütün memlekette yılda 300-500 kişiyi geçemiyecektir. Böylece zaten kısıtlanmış olan anayasal bir hak bu kanunla dolaylı olarak bir defa daha kısıntıya uğramaktadır.

Halbuki dış dünyayı tanıma, gezme fırsatı Türkiye gibi geri kalmış bir ülkenin vatandaşları için birlikte yaşama kurallarını öğrenme, kültür kazanma şansıdır.

HAZİNE MENFAATI. 1618 sayılı Acenteler Kanunu ile Türkiye'nin dünya insanları ile kurulması gereken ve turizm adile tanımlanan münasebetleri çok azalacaktır. Öğrenci, öğretmen ve orta sınıf halk turları tertiplenemiyecek, bu insanlar başka milletlerin kendi seviyelerindeki neler yapıyorlar, nasıl yaşıyorlar, nasıl çalışıyorlar ve nasıl düşünüyorlar bunları tek başlarına gitmedikleri takdirde asla göremiyecekler, birlikte bundan böyle daha çok yaşamaya mecbur olduğumuz dünyamıza yabancı kalacaklardır.

Tabii ki bunun tüm vebali de 1618 sayılı kanunu "memlekete hizmet getiriyor, döviz tasarruf ettiriyorum" diyen zihniyete ait olacaktır. **Halûk DURUKAL**

Havacılık

Turizme yardım edecek alanlar

Yeşilköy Hava Alanının genişletilmesi için sürdürülen çalışmalar nedeni ile bir açıklama yapan Bayındırlık Bakanı, İzmir Çiğli hava alanına da ikinci bir pist ilâvesi işinin ilk plânda ele alınacağını müjdeledi. Tarifeli ve Çarter uçaklarının seferler yapmayı plânladıkları İzmir Çiğli hava alanı, büyük jetlerin rahatlıkla inebilecekleri ikinci pistine kavuşunca, artması beklenen turist grafiği için de ulaşım imkânları bakımından gerekli zemin hazırlanmış olacak.İstanbul, İzmir va Muğla hava alanlarını ilgilendiren çalışmaların yanısıra. Antalya'nın da gerek ekonomik, gerekse turizm potansiyeli yönünden yeni bir hava alanına kavuşması için Bayındırlık Bakanlığında yapılan ön çalışmaların tamamlanması ile 121.650.000 liralık bir maliyet hesabı çıkarılmıştı. Bu maliyetin içine 3.333.000 dolarlık bir dış para ihtiyacı da dahil olduğundan proje 1971 yılı içinde Konsorsiyum proje kredilerine empoze edilmişti.

Takriben 300 milyon lira kadar bir yatırımı gerektiren Antalya havaalanının pist bağlantı taksrutları ve apronu ilgili makamlarca ihaleye çıkarılmıştır.

Kurulması gerçekleşmek üzere olan Antalya hava alanına 747 Jumbo jetler de rahatlıkla iniş yapabileceklerdir.

Öte yandan ulaşım imkânlarının kısıtlı olmasına rağmen 1971 yılı içinde turist grafiğinin 200 bin civarında bir artış gösterdiği ve 1971 yılı içinde Türkiye'ye 903.049 turist geldiği tesbit edilmiştir. Buna mukabil takriben 500 bin kişinin de yurt dışına çıktığı hesaplanmaktadır.

sinema

● Biltin TOKER

Ben de reklam filmleri kullanıyorum

UZAKTAN gelen bir kamyonet kameranın önünde durur. Birkaç saniyelik bir gerilimden sonra arka kapısı açılır. Dışarı mayolu bir genç kız atlar. Ses kuşağındaki konuşmacı - Aaa o da ne? Bir kız... Birinci kızı, dokuz güzel daha izlerken, ses kuşağındaki konuşmacı - Aaa bir kız daha... vs. Kızlar kamyonetten dikiş makinası, elektrik süpürgesi gibi araç-gereçler çıkarıp önlerine sıralarlar. Sonra ellerindeki kartonların arkasını çevirirler. Kartonlardaki harfler birleşince "Rıdvan Umay" adı ortaya çıkar. İşaret parmakları açılmış sağ kollarını aşağı-yukarı indirip-kaldırırken, Ses kuşağındaki kızlar korosu- Rıdvan Umay, Rıdvan Umay, Rıdvan Umay.

BİR SENARYONUN ORTAMI. Bu, ilk önemli reklâm filminin senaryosu. Tıpatıp değilse bile benzeri. 1950'lerin ilk yarışında çevrildi, İstanbul'da gösterildi. O yıllarda **İhap Hulûsi** reklâmcılığın önderiydi. Kulüp Rakısı etiketi ile Millî Piyango biletlerinden tanıdığımız bu sanatçıdan esinlenilirdi. **Rıdvan Umay** filmi bu ortamın dışına çıktı. O nedenle de etkili oldu. Bazı seyircilerin cinsel duygularını bile ayaklandırdı. Perdeye açık-saçık lâflar atıldı. Üretici-tüketici ilişkisinin öndiyaloğu bilinçsizce kurulmuş oldu. Ama bu ilginç çabayı başkaları izlemedi. Tüketim mallarının kısıtlı olduğu bir dönemdi. Reklâm filmciliği 1960'lara kadar kavruk kaldı. Çünkü yeni yeni mallar ancak o yıllarda piyasalandı. Bunları tanıtma gereği arttı. Yeşilçam gelişti. Film teknikerleri yeni çalışma alanları aradılar. Türkiye'nin tüm sinemaları reklâm filmleriyle bezeniverdi.

REKLÂM FİLMİ NEDİR? Reklâm filmi ulusun alış gücünün yansımasıdır. Belediyelerin sürekli bir gelir kaynağıdır. Sinemacıların en sağlam kazanç yoludur. Makaraların sonları bir deterjan tanıtımı uğruna atlatılabilir. Uzunca filmler gösteri saatlerine sığdırılmak için kesilebilir. Bilinçli sinema seyircisi onun için asıl filmin başlamasını salonun dışında bekler. Zaman zaman kitle de sabırsızlanır, ağız sulandıran bir makarnayı yuhalar. Oysa ki tüketim toplumunda reklâmdan kaçış yoktur. Reklâm yaşamımızın ayrılmaz bir parçasıdır. Ya bir sokak duvarında ya da bir gazete köşesinde yakalayıverir insanı. En kulak asmayanı bile etkiler. Buna rağmen reklâm filmciliği ciddiye alınmaz. Film açısından incelenmez. Bu tutum kolay bir kaçamaktır. Çünkü reklâm filmciliği önemli sinema sorunlarımızdan biridir.

Mal reklâm filminden iki açıdan işlenir. **Dolaylı** filmlerde gerilim yaratılıp sonunda ortaya çıkarılır. **Dolaysız**'larda ise doğrudan doğruya sunulur. Bir reklâm filminin süresi kısıtlıdır. Ne eksik ne de fazla bir kareye yer vardır. Reklâm kampanyasının ya da malın "imaj"ı en kestirme yoldan vermelidir. Görüntülerin anlamları kesin olmalıdır. Yönetmen, yalın bir anlatım seçmek zorundadır. Sanat yönetmeni ayrıntıları titizlikle düzenlemelidir. Müzik ve ışıklandırma malın havasını yansıtmalıdır. Ses kuşağındaki konuşma, görüntüler ve yazılar birbirlerini bütünlemelidir. Kurgucu, bir sahneyi kesip öbürüne geçeceği noktayı ayarlayabilmelidir. Seyirci sonuca düzenli bir akış ve gerilimle sürüklenmelidir. Ritmik gelişim bittiği anda film de bitmelidir. Bu öğeleri gerçekleştirmek güç değildir. Uygulama somut kurallarla, örneklerle tanımlanabilir. Sinema diline ve tekniğine yatkınlık yeterlidir. İşin ustaları böyle çalışıp başarıya ulaşırlar. Yurdumuzda ise bu bilimsel yöntemlerden yararlanılmıyor. Türün, kusurları büyülten doğal niteliği dikkate alınmıyor. Bu nedenle reklâm filmleri Türk sinemasının bir eksiklikler belgesidir. Teknik yetersizliklerin özeti biçiminde karşımıza çıkmaktadır.

İLK ADIMLAR. Reklâm filmlerinin ilk yılları yapımcıların teknik güçlerini zorlamadı. Metre başına para ödeniyordu. Zaman sınırlaması yoktu. Uzun-film büyük-kazanç ile eş anlamdaydı. Zengin

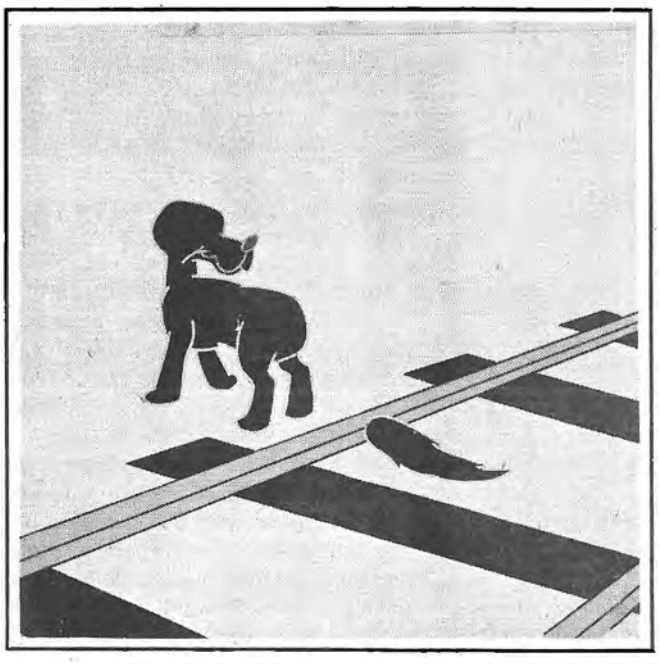

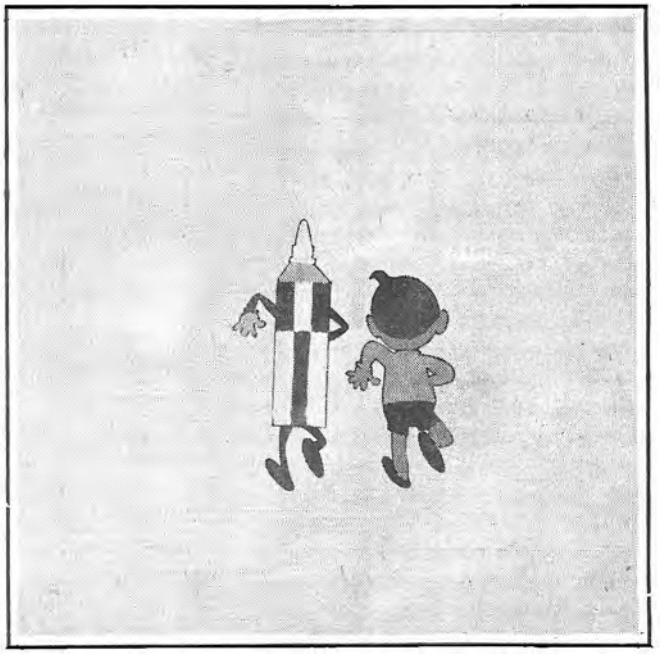

PELİGOM REKLÂM FİLMİ — Kuyruğunu tren çiğneyen köpek ağlıyor (solda) yapıştırıcı tüpüyle arkadaşı, köpeğin yardımına gidiyorlar.

BÜCÜR VE KLEOPATRA — Mimarüe, Hokus, Pokus, Bücür ve Hop Dedik sarayın yapılışını seyrediyor (Solda) Sezar Kleopatra'nın önünde saygıyla eğiliyor (Sağda)

kuruluşlar uzun-siparişler veriyordu. Fakat söz konusu malların tanıtılacak yanları sınırlıydı. Filmi doldurmuyordu. Bu baskı günümüze kadar süregelen gelenekleri doğurdu. **Dolaysız (direkt)** türlerde tekrar etme alışkanlığı oluştu. Malı üreten fabrika gösterilip özellikleri açıklandı. Bittiğini sandığımız anda satış yerine geçilip orası anlatıldı. Ardından malı kullananlara atlandı. **Dolaylı (endirekt)** reklâm filmlerinde ise "şişirme" yolu yerleşti. Ege'nin çeşitli kentleri dakikalarca gösterildi. Perdede bir çağlayan gözüktü. Oradan paraya, paradan da bir bankaya geçildi. Bir filmin içinde üç-beş filme yetecek çekimler vardı. Seyirciyi sıkıyor, "mesaj" iletilemiyordu. Bir yumruk gücü taşıması gereken sahneler filmin uzunluğunda yitiyordu. Dönemin "kralı" **İstanbul Reklâm** kendine özgü bir reçete buldu. Grafik - animasyon - film karışımlarını radyo reklâmı havasında yüzlerce sinemada birden sundu.

AKSAYAN YANLAR. Reklâm ajansları radyoda eğitici bir deneme alanı buldular. Zaman sınırı çalışma disiplini sağladı. Yabancı örnekler reklâm filmlerinde kısalığın daha etkili olduğunu kanıtladı. Bu arada, sinemaların reklâma ayırdıkları süre doldu. Tek bir filme verilebilecek zaman daraldı. Yapımcılar daha özlü anlatımlara zorlandılar. Fakat radyodaki zaman ayarlaması bu alana uyarlanamadı. Ses-görüntü birleşiminde uyum sağlanamadı. Örneğin, **Stüdyo Çizgi**'nin **İzocam, As Ajans**'ın **Tat Meyva Suları** filmlerinde fazlalık yok. Fakat sahneler uzun. Hareket üstüne kesiş olmadığından hantal bir hava yaratıyor. **Fruko, Tuborg, Efes Pilsen Meysu** gibi alkollü-alkolsüz içkilerin tanıtımında fabrikalar ön plânda. İçkilere ayrılan zaman ise çok kısa. Seyircinin tanıdığı malı tanınmaz hale sokuyor. **Tacer Film**'in **İdaş Yatakları** "... bir deniz kadar serin... rüyalar kadar uçarı..." gibi gereksiz sözcüklerle dolu. **Şe-Ma Reklâm**'ın **Tursil** için yaptığı **Pamukkale'de Defile**'sinde, **Saner Film**'in **Küçük Hanım Mağazası**'nda bir Hollywood parlaklığı verilmek isteniyor. Başarısızlık, kameraman ve ışıkçıların yeteneğini aşmasından geliyor. Tempo yavaş olduğundan yavanlaşıyor. **Ar Film Vog-Bali** filmlerinin başına gerilim yaratmayan bir animasyon bölümü koyuyor. Sonunda güzel bacaklardaki çoraplar gösterilince bunca metre filmin niçin harcandığını anlayamıyoruz. **ADS**'nin **Anahtarlar**'ında gösterilen Topkapı Sarayı'nı **Garanti Bankası**'na bağlamakta güçlük çekiyoruz. **Bender Reklâm,** animasyon olarak sunduğu **Peligom**'un sonunda bir dikkatsizlik örneğini sergiliyor. Filmin kahramanı çocuk, ağzını açtığında biraz önce işittiğimiz yetişkin sesin aynısını duyuyoruz. Tümünün tutarsızlığı aynı. Gösterilenlerle işlenen fikirler dokusal bir gelişimle birbirine bağlanamıyor.

ÇIKIŞ YOLU. Coca Cola'nın yurt dışında yapılıp sinemalarımızda gösterilen bütün filmlerine bakın. Kısacık bir sürede bu meşrubatı kimlerin içtiğini, tadının niteliklerini görüp işiteceksiniz. Hareketli kurgu, yakın plânlı şişe görüntüleriyle ağzınızın suyunu akıtacak. Siz de perdedekilere katılmak istiyeceksiniz. Sonra karşılaştırın bunu aynı konulu yerli bir filmle. İçinizde satın alma isteğini uyandıran gene Coca Cola olacaktır.

Türkiye'de tek bir iyi reklâm filmi yapılmıyor demek istemiyorum. Dansöz Birsen Ayda'nın oynadığı **Pe-re-ja** ile **Grafika**'nın **Omo** filmleri sıradan olmakla birlikte etkili reklâmların başında sayılabilir. Ancak bunun benzeri tek tük örnekler ortamın geliştiğini göstermez. **Çıkış yolunu, televizyonun yetiştireceği genç bir tekniker kuşağı bulacaktır.** Yeni araç-gereçler, televizyonun teknik koşulları beklenen dönüşümü sağlayacaktır. Azalan sinema seyircisi nedeniyle sinema reklâm filmleri zaten önemini yitirmektedir. Sinema reklâm filmlerinin kurtuluşu belki de sinemanın bittiği güne rastlayacaktır.

Diğer filmler

★ ★ ★ ★

BÜCÜR VE KLEOPATRA (Asterix et Cleopatre). Ünlü Fransız resimli roman kahramanının eski Mısır'daki serüvenlerini yansıtan uzun-metrajlı bir canlandırma (animasyon) filmi. Bücür, Hop Dedik, Hokus Pokus, İdefiks, Kleopatra, Sezar, Aksilik, Mimarüs'ün yaratıcıları: René Goscinny ve Albert Uderzo. Müzik: Gerard Calvi. Türkçe konuşanlar: Erol Günaydın, Agâh Hün, Suna Pekuysal. Türkçe sözleri: Mehmet Soyarslan. Solistler: Sadık Bütünley, Valâ Önengül, Selva Canyoran. Filmi yöneten: Lee Payant

★ ★

ATEŞ ÇEMBERİ (Le Cercle Rouge). Kanunsuzlarla polisin eylemlerinde ve toplumsal çatışmasında gelişen bir olay. Oynayanlar: Alain Delon, André Bourvil, Gian Maria Volonte, François Perier, Yves Montand. Yöneten Jean-Pierre Melville.

★

AŞK PERİLERİ (The Touchables). Teknolojik olanakların genişliği nedeniyle bunalımlar geçiren dört kızın kendi kendilerine yarattıkları serüven. Oynayanlar: Judy Huxtable, Esther Anderson, Marilyn Richard, Kathy Simmonds, David Anthony. Yöneten: Robert Freeman.

Devlet Tiyatrosunda: ANDORRA

Yazan: MAX FRISCH. Sahneye Koyan: Cüneyt Gökçer. Dekor: Refik Eren. Kostüm: Hale Eren. Işık: Nuri Özakyol.

Oynayanlar: Çetin Tekindor, Deniz Gökçer, Kerim Afşar, Handan Uran, Nermin Sarova, Zafer Ergin, Savaş Başar, Sadrettin Kılıç, Zekâi Müftüoğlu, Nur Subaşı, Mustafa Şekercioğlu, İstemi Betil, Ataman Özben, Ertan Savaşçı.

TOPLUM, nerede olursa olsun, önyargıya yatkındır. Bu yüzden, gerçek olanı gerçek dışı, gerçek dışı olanı da gerçekmiş gibi görmeye, göstermeye alışkındır. Toplumun bu eski hastalığı, onu meydana getiren bireye de bulaşmış olduğu için, çevremizden başlayarak, bütün dünya, bu önyargıların sebep olduğu dramlarla doludur.

İşte, Devlet Tiyatrosu Ankara ve İstanbul sahnelerinde oynanmakta olan ANDORRA adlı oyun böyle bir dramı yansıtır.

Andorra'nın yazarı Max Frisch, bir kaç yıl önce, gene Ankara'da AST Tiyatrosunda sahnelenen Kundakçılar piyesinin de yazarıdır. En son romanı olan Çarpık Sevda (Homo Faber) Türkçeye çevrilmiştir.

Andorra'nın, İstanbul'daki temsili hakkında, birşeyler söyleyebilmek için, konusunu özetlemek gerekir.

KONUSU. Andorra'lı öğretmen'in (Kerim Afşar) yıllar önce, komşu bir ülkede, evlilik dışı bir oğlu olur. Onu, vatanı Andorra'ya getirirken, evlât edindiği bir Yahudi çocuğu olarak tanıtır. Öğretmen, Andorra'da evlenmiş, bir de kızı olmuştur. Ayni evde büyüyen, gerçek durumdan haberleri olmayan bu iki kardeş, birbirlerini severler ve evlenmeye karar verirler. Ama, baba, buna kesinlikle hayır cevabını verir.

İki sevgili Barblin (Deniz Gökçer) ve Andri (Çetin Tekindor) isyan eder. Anne (Handan Uran) böyle bir evlenmeye taraftardır.

Bu arada, Andorra'lı asker'in (Savaş Başar) Barblin'de gözü vardır ve bir gece, zorla, kıza sahip olur. Andri bunu anlar ve askere saldırır, ama dayak yer.

Olayların bundan sonraki gelişmesinde, Andri, çalıştığı bardan ayrılıp marangoz olmak ister, kendisini evlâtlık aldığını sandığı gerçek baba (Öğretmen Kerim Afşar) marangozun çocuğu çırak almamak için, istediği çok yüksek çıraklık ücretini, arsasını satarak verir. Ama, Faşistler Andorra'nın sınırındadır. Andorralılar da, için için yahudi düşmanlığına başlamışlardır. Marangoz ustası, bir yahudinin marangoz olamıyacağı, daha doğru olmaması kanısındadır. Bu yüzden, kasden çocuğu başarısız gösterir ve onu tezgâhtarlık yapmaya zorlar. Böylece hem daha çok para kazanacak, hem de kendi ırkının özelliğine uygun bir iş yapmış olacaktır.

BİR PARANTEZ. Burada bir parantez gerekiyor. Orta Çağda, Avrupa'da, Marangozluk, demircilik, saraçlık, çömlekçilik gibi zenaatlar, kutsal uğraşılardı. Yahudilerin, böyle kutsal zenaatlara girmeleri yasaktı. Yahudiler de, bulundukları toplumların pis iş olarak nitelendirdikleri para ticaretine - Bankerlik, tefecilik gibi - başladılar ve zengin oldular. Yazar, bu tarihî gerçeğin gelişimi ile ilgili bir çağrışım yapmış oluyor.

Bu arada, bir ziyaretçi kılığında, çocuğun gerçek annesi Andorra'ya gelir. Kimliğini söylemeden çocukla görüşür. Andorra'dan çıkıp giderken, bir taş atıp kadını öldürürler ve suçu yahudi ırkından bildikleri Andri'ye yüklerler. Siyahlar - yani Faşistler - Andorra'yı işgal ederler. Kentin askeri başta, doktoru, marangozu, hancısı, hatta aptal'ı (Ertan Savaşçı) siyahların adamı olmuştur. Andri yahudidir ve yahudi olduğu için suçludur. Siyahlarla gelen yahudi avcısı, onca insan arasından, hatta bir yürüyüşüne bakarak, onun yahudi olduğunu anlar.

Öğretmen, gerçeği haykırır. Bu çocuk yahudi değildir, benim öz oğlumdur, der. Ama Andorra'lılar ona bir kere yahudi demişlerdir. Onlar için önemli olan gerçeğin kendisi değil, önyargılarıdır. Hatta, Andri bile inanmıştır yahudi olduğuna. Babası, "Sen yahudi değilsin, sen bir hıristiyansın, be-

GÖKÇEN VE TEKİNDOR — Başarılı oyuncular.

tiyatro

nim oğlumsun" dediği zaman bile o, tıpkı bir yahudi gibi hareket ettiğini, yahudiden başka bir şey olmadığını söyler. Sonunda, öldürülür. Bir süre sonra baba, kendini okulda asar, kız (Barblin) aklını oynatır.

ÖNYARGI KONUSU. Andorra, aktüalitesini yitirmiş bir yahudi meselesini işlemesi yanında, toplumu ve insanları bir veba gibi kemiren önyargıya karşı savaş açması yönünden liginç bir oyundur. Yazarın iyi bir tekniği ve oyunun etkili bir dramatik yapısı vardır. Her bakımdan Andorra'nın seviyeli bir oyun olduğunu söylemek gerekir.

Oynayanlara gelince: Çok ölçülü oyunu ile Anne'de Handan Uran, Asker'de Savaş Başar, Öğretmen'de Kerim Afşar oyunu rahatlıkla götürüyorlar. Bir Aptal'da Ertan Savaşçı, hiç konuşmadan, hareketleri ve mimikleri ile iyi bir tip çizmiş. Barblin'de Deniz Gökçer, oyunun sonuna kadar sürdürdüğü rahat ve sevimli oyununu, oyunun sonunda aklını oynattığı zaman, biraz Hamlet'teki Ofelya'ya benzediği için yadırgatıyor. Gene de başarılı. Andri'de Çetin Tekindor'u ilk kez böyle büyük rolde görüyoruz. Kolaylıkla, Devlet Tiyatrosunun bu genç elemanının bu rol ile büyük bir sıçrama yaptığını söyleyebiliriz.

Refik Eren'in dekoru ve Nuri Özakyol'un ışıkları da oyuna uygun düşmektedir. ● **Recep BİLGİNER**

Ankarada yeni tiyatro mevsimi

Ankara'da Devlet Tiyatrosu ve sekize yakın özel tiyatro yeni mevsime ilgi çekici oyunlarla girdi. Ankara'lı tiyatro sevenler Devlet Tiyatrosu'nun altı, özel tiyatroların onu geçkin oyunuyla özledikleri bir tiyatro mevsimini oldukça hareketli yaşayacaklar.

Ankara Devlet Tiyatrosu'nun oyunları dört tiyatroda sürmekte. Bunlardan ilki, ALTINDAĞ TİYATROSU'nda Ülker Köksal'ın yazdığı, Tekin Akmansoy'un sahneye koyduğu "Sacide" oynanıyor. Günümüz kadınını konu edinen bu oyunun kadrosunda Jale Birsel, Melek Tartan, Hikmet Orhon, Ümit Kiper, Vedat Özkök, Refika Özbayar, Erol Amaç yer alıyor.

BÜYÜK TİYATRO'da geçen yılların başarılı oyunu **"Dördüncü Murat"** ile Jean Giraudoux'un yazdığı, Tarık Leventoğlu'nun sahneye koyduğu **"Chaillot'taki Deli"** adlı oyun devam ediyor. Her iki oyunun da seçkin ve kalabalık bir kadrosu var.

KÜÇÜK TİYATRO'da Tarık Buğra'nın "İbiş'in Rüyası" adlı oyunu sahnelenmiş Raik Alnıaçık'ın sahneye koyduğu bu oyun, Tarık Buğra'nın aynı adı taşıyan ödül kazanmış romanından yararlanılarak sahneye aktarılmış. Oyun bir sahne komiğinin ilgi çekici yaşamını konu edinmiş. Başlıca rollerini Ejder Akışık, Dinçer Sümer, Gülsen Alnıaçık, Defne Subaşı paylaşmış. Küçük Tiyatro'da devam eden iki oyun daha var. Başar Sabuncu'nun yazdığı, Mahir Canova'nın yönettiği **"Mutemet Ali Rıza Beyin Yaşanmış Hayat Hikâyesi"** ve Ferdi Merter'in müzikli, danslı çocuk oyunu **"Alâaddin ve Sihirli Lâmba"**sı.

YENİ SAHNE'de İsrailli oyun yazarı Ephraim Kishon'un toplumsal güldürüsü **"Bir Tavsiye Mektubu"** oynanıyor. Sahneye koyan ise Asuman Korad. Aykut Sözeri, Vedii Cezayirli, Mustafa Yavuz, Turgut Sarıgöl ve Leylâ Togay oyun kadrosunda yer alıyor.

Özel Tiyatrolara gelince: KARDEŞ OYUNCULARI geçen yıl Ziya Demirel'in yönettiği **"Batak"** ve **"Acılı Toprak"**ın yanı sıra 8 Kasımdan bu yana **"İspor Toto Kâzım"** adlı oyunla gösterilerine devam ediyor. Repertuarlarında **"Bir Memleket ki"** adlı çalışma da var.

YENİ ANKARA TİYATROSU Louis Verneuil'in yazdığı ve Yaşar Güner'in sahneye koyduğu **"Meteliksiz Nasıl Milyoner Olunur?"** ve George Michel'in yazıp, yine Yaşar Güner'in yönettiği "Oyuncaklar" adlı oyunuyla ve kalabalık oyuncu kadrosuyla gösterilerini sürdürüyor.

ANKARA TİYATROSU (eski A.S.T.) İsmet Küntay'n yazıp, Çetin Öner'in yönettiği **"Evler... Evler..."** adlı oyunuyla perdelerini açtı. Kasım sonunda **"Jan Dark Olayı"** sahneye konulacak.

"A" Tiyatrosu geçen yıl oynadıkları **"Dünkü Çocuk"**la perdelerini açtı. Aynı tiyatronun çocuk bölümü **"Keloğlan Okulda"** adlı çocuk oyunuyla gösterilerine devam ediyor. Oyunu Nuran Oktar sahneye koymuş.

MİTHATPAŞA TİYATROSU'nda iki yeni kurulan topluluk "Üner İlsever Tiyatrosu ve Petek Oyuncuları" pek yakında perdelerini açacak. Üner İlsever'in ilk oyunu **"Arpa Ambarı"**, Petek Oyuncularınınki ise Dostoyevski'den oyunlaştırılan **"Beyaz Geceler"** adını taşıyor.

ORHAN ERÇİN TİYATROSU ise, **"Laçka"** adlı güldürüsüyle temsillerini sürdürmekte Ankara Meydan Sahnesi de Kavaklıdere'deki "Hanif" salonunda **"Bu Ne Tesadüf"** oyunuyla temsillerine devam ediyor. ● **Oğuz BİLGE**

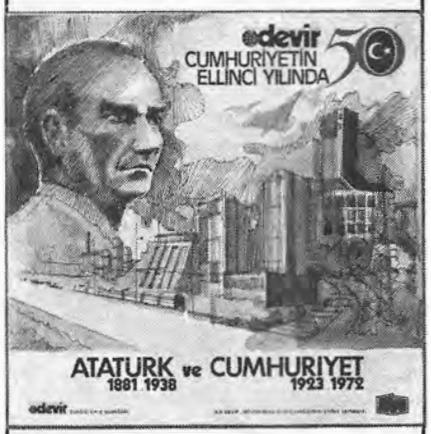

DEVİRin çıkış armağanı

331/3 devirlik LP plâkta, Atatürk'ün kendi sesinden Cumhuriyet hakkındaki sözleri ve İsmet İnönü'nün kendi sesinden Atatürk'ün ölümü üzerine yayınladığı mesaj ve İstiklâl Marşımız var...
ASIL BEDELİ 12 TL.

Manevi değeri ölçülmez. **DEVİR**'e Bir yıl veya daha fazla abone olanlara **PARASIZ. DEVİR**'in içindeki Abone Kartlarındaki kuponlardan dört tane gönderenlere yalnız 5 TL...
Dört kuponu da ekleyerek
DEVİR PK 196 - İZMİR
Adresinden isminizi ve adresinizi belirten bir yazı ile ÖDEMELİ olarak isteyiniz.

İlânlarınızı DEVİR'de değerlendiriniz

İlân Tarifesi :

Ön ve Arka kapak içleri (Siyah beyaz) : 4.000.— TL.
Ön ve Arka kapak içleri (renkli) : 6.000.— TL.
Arka kapak tam renkli : 8.000.— TL.
Metin arası tam sayfa (Siyah beyaz) : 3.000.— TL.
Metin arası siyah beyaz sütun/sm : 50.— TL.
Ortada kuşe üzerine renkli tam sayfa : 10.000.— TL.
(Devamlı ilân verenlere tenzilât yapılır)
DEVİR İLAN SERVİSİ PK 196
TELEFON : 42330 - 5 HAT

müzik

Canzonissima şarkı festivali

DÜNYANIN en uzun şarkı festivali olan ve her yıl RAI (İtalyan TV Birliği) tarafından düzenlenip 3 ay süreyle devam eden Canzonissimo, RAI'ye yaklaşık olarak 500 bin Türk Lirasına mal olmaktadır. 25 milyon civarında TV seyircisinin izlediği yarışmaların finalleri Ocak ayının ilk haftasında yapılmakta ve neticeyi TV seyircileriyle birlikte, ünlü kişilerden kurulu jürinin verdiği puanlar tayin etmektedir. İlginç olan taraf, oy kullanma oranı çok yüksek olan seyirciler ile jüri arasında bir denge kurabilmek için, jürinin verdiği bir oyun bin olarak sayılması. Ekim ayında başlayan ve Cumartesi günleri yayınlanan yarışmaya her yıl birçok ünlü isim katılıyor. ● **Ali KOCATEPE**

NADA — Festivalde favori

Plak eleştirileri

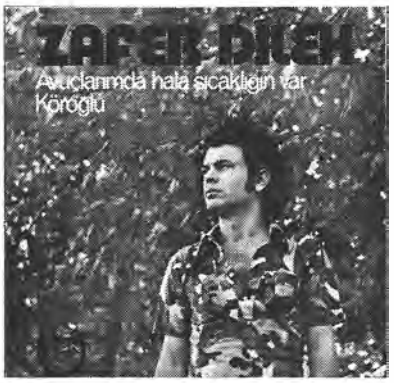

ZAFER DİLEK ★★★★ ▲
Avuçlarımda Hâlâ Sıcaklığın Var
Köroğlu ★★★
(Ozan 101)

Adana'da dünyaya gelen, İstanbul'da yetişen ve geçen yıla kadar, orkestralarda gitarist olarak çalışan bir müzisyen Zafer Dilek. İlk solo plâğı "Bütün Meyhanelerini Dolaştım İstanbul'un" başarı kazanınca, iki arkadaşıyla birlikte "Ozan" plâk şirketini kurdu ve bu yeni şirkette ilk plâğı kendi doldurdu. Shadows'u anımsatan fakat yine de kendine özgü diyebileceğimiz bir "Sound"u var genç gitaristin. Plâklarının en büyük özelliği, çok sade bir eşlikle ve insanı duygulandıran bir biçimde hazırlanması. Yusuf Nalkesen'in bestesi "Avuçlarımda Hâlâ Sıcaklığın Var"ı mükemmel bir şekilde yorumluyor. Zevkle dinleyebileceğiniz bir plâk.

CHRISTOPHE
Oh! Mon Amour ★★★
Good-bye, Je Reviendrai ★★
(Motors 4024)

Christophe'u ilk kez 1964 de Aline ile tanımıştık. Fakat bugüne dek "Aline"den daha başarılı bir yapıtla karşımıza çıkamadı. "Oh! Mon Amour" her zamanki Chrsitophe çizgisini yansıtan güzel bir parça. Plâğın diğer yüzü ise hiçbir iddia taşıyamıyacak nitelikte.

ÜÇ HÜR-EL
Ağlarsa Anam Ağlar ★★★
Kara Yazı ★★
(Diskotür 5068)

Üç Hür-El, Feridun, Onur ve Haldun Hürel kardeşlerden oluşan bir topluluk. Bugüne kadarki olumlu çalışmalarıyla iyi yolda olduklarını kanıtladılar. Fakat artık kendilerini yenilemeleri ve müziklerine değişik renkler getirmeleri gerekiyor. Oldukları yerde saymamalı ve birtakım aşamaları gerçekleştirmeliler. Son plâklarında yeni olan hiçbir şey yok.

BİR LONG-PLAY ▲
THE MARMALADE ★★★
Songs the Marmalade
(Decca 5111)

Günümüzün popüler topluluklarından The Marmalade'in bu stereo uzun çalarında yer alan parçalar:

Bad Weather, Sarah, Mama, Back On the Road, Lady of Catrine, Emty Bottles, I've Been Around Too Long, Lovely Night, She Wrote Me A Letter, Ride Boy Ride.

●TÜRKİYE'DE HAFTANIN PLÂKLARI

TÜRK POP MÜZİĞİ

1 (2) Öyle Sarhoş Olsam Ki (Tanju Okan)
2 (1) Kozan Dağı (Ersen)
3 (3) Askaros Deresi (Cem Karaca - Kardaşlar)
4 (5) Ben Gamlı Hazan (Timur Selçuk Ork.)
5 (4) Ağlıyormuşsun (Ömür Göksel)
6 (7) Avuçlarımda Hâlâ Sıcaklığın Var (Zafer Dilek)
7 (6) Bugün, Yarın, Daima (T. Selçuk)
8 (9) Kader Çıkmazı (K. Akkor)
9 (10) Dert Bende (Ajda Pekkan)
10 (8) Ölüm Allahın Emri (B Manço)

HAFİF BATI MÜZİĞİ

1 (3) Taka Takata (Paco Paco)
2 (1) Popcorn (Popcorn Makes)
3 (2) Someone (Axis)
4 (4) Rain 2000 (Titanic)
5 (5) If We Were Free (Sol Raye)
6 (6) Hello A (Mouth & Mac Neal)
7 (8) No Tears No Lies (Yacine and Malik)
8 (7) Memories (Earth and Fire)
9 (9) Ooh Wakka Doo Wakka Day (Gilbert O'Sullivan)
10 (10) La Musica (Patrick Juvet)

TÜRK MÜZİĞİ

1 (1) O Ağacın Altını Anmaz Olur muyum Hiç (Aysel İpar)
2 (3) O Ağacın Altını Anmaz Olur muyum Hiç (Zeki Müren)
3 (2) Bir Garip Yolcu (B. Aksoy)
4 (4) Bir Garip Yolcu (Y. Gürses)
5 (7) Seni Kırda Görmüşler (Emel Sayın)
6 (5) Gözlerini Gözlerimden (Zeki Müren)
7 (8) Züleyha (Nuri Sesigüzel)
8 (6) Gözlerini Gözlerimden (İnci Çayırlı)
9 (-) Gözlerini Gözlerimden (M. Şen)
10 (10) Kır Çiçeği (Ahmet Özhan)

müzik

Klasik müzik

Plaklarla Wagner

NİHAYET Herbert von Karajan "Der Ring Des Nibelungen"i (Das Reingold, Die Walküre, Siegfried, Die Götterdammerung) Berlin Filarmoni Orkestrası eşliğinde, en iyi Wagnerien solistler ve Deutsche Grammophon Gesellschaft firması ile 19 plâklık bir seri halinde tamamladı. Böylece plâk meraklıları ve koleksiyoncuları üçüncü "Der Ring" serisini seçme ve alabilme imkânına kavuştular. Ancak "Ring"in komple olmamak üzere, bunlardan başka, çeşitli marka ve şeflerden, bazı operaları mevcuttur.

Hi-Fi tekniği ile plâğa alınabilmiş 18 plâklık, Viyana Filarmoni eşliğindeki Wilhelm Furtwangler'in "Ring" serisi ile yine Viyana Filarmoni eşliğindeki diğer 19 plâklık, Stereo, Georg Solti serisi, Wagner'i sevenler için hakikaten ayrı ayrı birer hazinedir.

Ayrıca bugünlerde ,Sahibinin Sesi firması, Berlin Filarmoni eşliğinde, bu türde en değerli solistlerle (Jon Vickers, Christa Ludwig, Walter Berry) ve Karajan idaresinde (5 plâk) "Tristan und İsolde"yi ve "D.G.G." firması da Bayreuth Festival Orkestrası eşliğinde ve Karl Böhm idaresinde (3 plâk) "Uçan Hollandalı" operalarını piyasaya çıkardılar. Uçan Hollandalı'nın daha 5 muhtelif icrası mevcuttur: 1- Columbia marka, German Stad Op. Or., Konwitschny idaresinde, 3 plâk., 2- London, Royal Op. House Coven Garden, Georg Solti 3 plâk., 3- Columbia, New Phil. Or., Otto Klemperer, 3 plâk, 4- Richmond marka, Bayreuth Fes. Or., Keilbert idaresinde, 3 plâk, 5- Decca, RIAS Senfoni Or., Fricsay, 3 plâk.

Evvelce Philips marka, Knappertbusch idaresinde, Bayreuth Festival Orkestrası eşliğindeki "Parsifal" operasına bir yenisi eklendi: "D.G.G." firmasının yine Bayreuth Fes. Or. eşliğinde ve Boulez yönetimindeki, 5 plâklık albümü. Knappertbusch icrasının birinci perdesi 108 dakika sürerken, Boulez'nin 1. perdesi 121 dakika sürmekte (Toscanini 129 dakika, Karl Muck 119, R. Strauss 105, Furtwangler 103) fakat bu farka rağmen iki icra da çok mükemmel sayılmaktadır.

KARAJAN. Yine kısa zaman evvel, Dresten Operası Orkestrası eşliğinde ve Karajan yönetiminde "Die Meistersinger" beş plâklık bir albüm halinde piyasaya çıkmıştı. Daha önce satışı yapılmakta olan Columbia marka, Berlin Fil. Or. ve Rudolf Kempe idaresindeki diğer albüm ise tedavülden kaldırılmıştır.

"Lohengrin"e gelince, halen R. Kempe, E. Leinsdorff ve R. Kubelik idaresinde olmak üzere 3 albümü bulunmaktadır. Bunlardan en son çıkan, D.G.G. marka, Rafael Kubelik idaresinde ve Bavyera Radyo Senfoni Or. eşliğindeki (solistler: Janowitz, Jones, Steward) bu beş plâklık albüm tercihe şayandır.

TANHAUSER. "Tanhauser"in halen mevcut üç ayrı icrasını eleştirmek ve seçmek cidden çok zor. Columbia firmasının, Konwitschny icrası en kudretli solistleri (Fischer-Dieskau, Grümmer, Frick) bir araya getirirken, D.G.G. icrası hiç de ondan aşağı kalmıyor: Nilsson, Fischer-Dieskau, Berlin German Op. Or. ve Gerdes. Diğer Solti icrası ise Viyana Filarmoni Orkestrasının bütün kudret ve haşmetini ortaya koyuyor.

Böylece plâğa henüz alınmamış "Rienzi"den başka Wagner'in bütün operaları en iyi, en mükemmel ve pek çok çeşit olarak plâklara alınmıştır. Bu plâklar en son tekniğe göre hazırlanmış olup, ayrıca bazı komple operalar "casette tape" olarak bile piyasaya çıkarılmıştır: Götterdammerung, Siegfried, Tanhauser, Walküre ve Tristan und İsolde gibi. ● **Celâsin MUŞKARA**

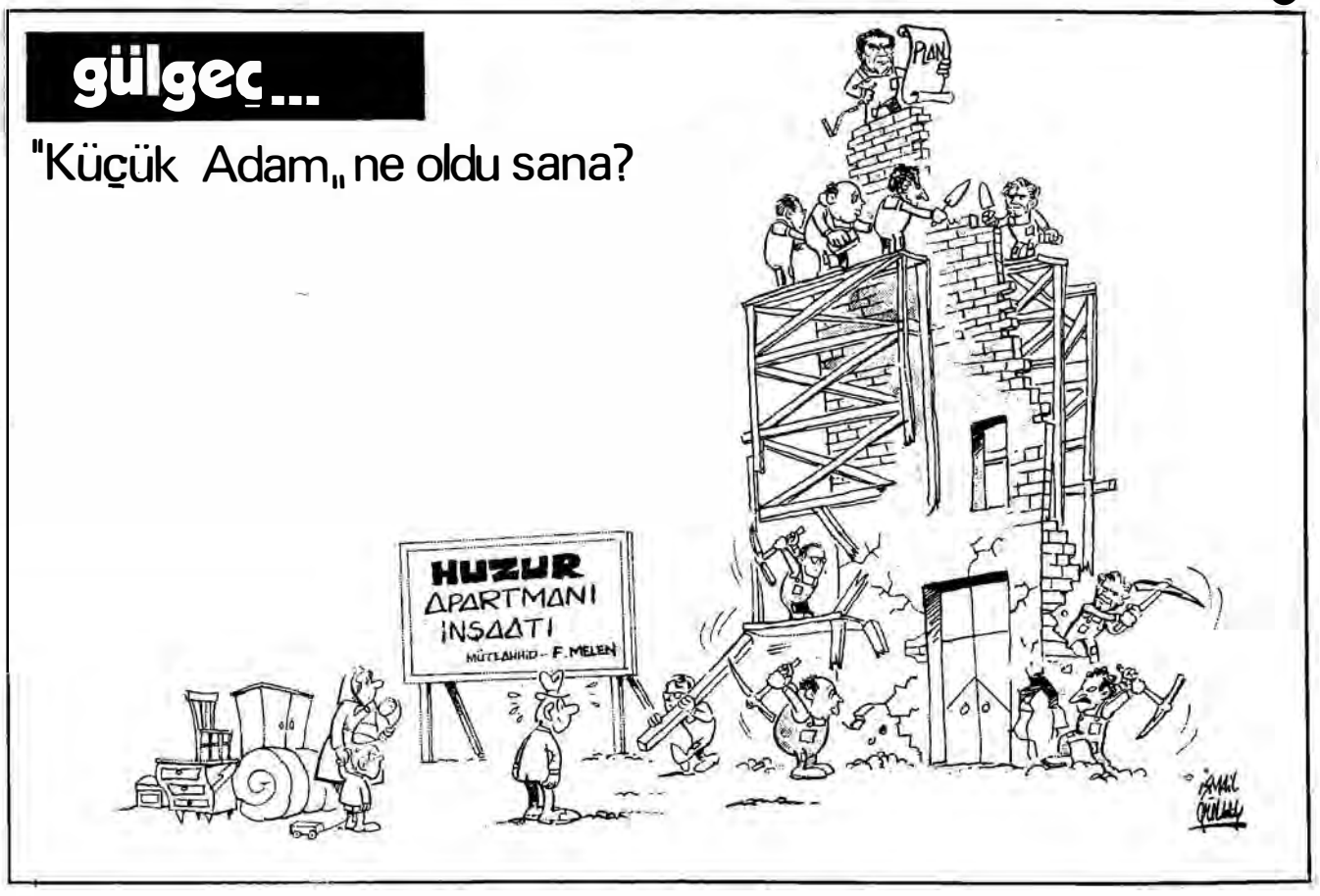

spor

● Özden ALPDAĞ

MAFİA Türk sporuna da el attı

Amerika'daki profesyonel boks maçları ve İngiltere'deki at yarışlarından sonra, yeraltı örgütü Mafia, Türkiye'de de spora el attı...

İstanbulspor'lu Cemil, hayatını ayaklarıyla kazanan, Türk futbolunda flaş bir isimdi. Sarıyer klübünde futbola başlamış, kısa zamanda şöhret olup Genç Milli Takıma ve oradan da Milli Takıma atlamıştı. Ve şu anda da İstanbulspor'da oynuyordu...

Cemil ilerisi için büyük bir ümit, istikbal vadeden bir futbolcuydu ama, transferi yılan hikayesine dönmüş, Fenerbahçe ve Galatasaray'ın paylaşamadığı bu sporcumuzun transfer işi İstanbulspor klübünü de karıştırmıştı..

Fenerbahçe'li yöneticiler 1971-72 sezonunda el atmışlardı Cemil'e. Ancak İstanbulspor'un mukaveleli futbolcusu Cemil'in, daha bir yıl transferi imkânsızdı eski başkan Hayri Aydıner de Cemil'in Fenerbahçe'ye transferi işine karşı çıkınca olay arap saçına dönmüş, klübüyle dört yıl daha mukavele imzalamasına rağmen, Cemil, Fenerbahçe'li yöneticilerle de ilişkisini kesmemişti...

İstanbulspor yönetim kurulu, arap saçına dönen Cemil işine bir çare bulmağa çalışıyordu. Ancak işin içinden bir türlü çıkamayan Yönetim Kurulu, "Cemil" İşini Divan heyetine havale etti. Öyle ya, Divan Heyeti bir yerde klübün en üst kademesi değil miydi? Öyle olduğuna göre de toplanıp bu işi kesip atmalıydı...

Divan Heyeti Cemil için karar vermek, bu işi sürüncemede bırakmamak için hafta içinde toplandı ve ünlü futbolcunun ancak 1973 yılında Fenerbahçeye transferine müsade edilebileceğine karar verdi. Evet, Cemil 973 yılında transfer edebilecekti. Edebilecekti ama hangi klübe?

İşte, bütün mesele bu sorunun cevabında gizli... Cemil hangi klübe gidebilecekti... Divan Heyetinin toplanıp karar verdiği gece, Cemil'in transferi işine paradan sonra silah da karıştı. İstanbulspor Klübünün lokali, silahlı kişiler tarafından basıldı, Klüp Başkanı Nurin Şahingiray ve diğer yöneticiler, İstanbul'un göbeğinde saatlerce silâhlı kişilerce enterne edildiler hürriyetleri tahdit olundu...

Silahlı kişilerin başında, çeşitli olaylara adı karışan, son olarak da İstanbul'da gazinocular kralı Fahrettin Aslan'ı öldürmeğe azmettirmek suçundan, Sıkıyönetim mahkemesinde yargılanıp 11 ay hapse mahkum olan Sultan Demircan vardı. Demircan aynı zamanda 3. Profesyonel lig takımlarından Kasımpaşa'nın da başkanı bulunuyordu.

Silahlı kişilerin, klüp basıp, İstanbul'un göbeğinde spor klübü yöneticilerini enterne etmeleri, onları ünlü bir futbolcunun transferi konusunda baskı altında tutmaları, spor çevrelerinde "Şok" yarattı. Sultan Demircan ve silahlı arkadaşlarının Cemil meselesine el atmaları, bu futbolcuya derhal Fenerbahçe formasını giydirmeğe çalışmaları, kim ne söylerse söylesin "Sonunda MAFİA Türkiye'de spora da el ettı." kanısının doğmasına yol açtı...

Türkiye'de spora el atan MAFİA yalnız İstanbulspor klübü Başkanını değil, güzide kulüplerimizden Galatasaray'ın başkanı Selâhattin Beyazit ile Fenerbahçe'yi transferini sağlamağa çalıştıkları futbolcu Cemil'i tehdit ediyorlardı. Beyazıt'a telefonlarla "Cemil'in transferinden vazgeçin" tehditleri yağarken, Cemil de "Fenerbahçe'den başka klüple anlaşırsan, futbol hayatın söner." gözdağına muhatap oluyordu.

İstanbul'un göbeğinde silahlı kişilerin tehditleri, kısa sürede etkisini gösterdi. Olayı açıklayan İstanbulspor başkanı Nurin Şahingiray, başkanlıktan istifa etti ve ortalıktan kayboldu.

Arkasından olaya Fenerbahçe Genel Sekreteri Emin Cankurtaran'ın adı karıştı Emin Cankurtaran'ın, Cemil meselesini halletmesi için Sultan Demircan'a 100 bin lira teklif ettiği söylentileri çıktı.

Olaya İçişleri Bakanlığı ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı el koydu. Sultan Demircan yakalandı, hakkında silahla hürriyeti tahdit ve ölümle tehdit suçlarından takibata girişildi.

İkinci Şube Müdürü Cemil Gülmen "Davacı olsun olmasın, biz sanıkları yakalar, adliyeye telsim ederiz." dedi.

CEMİL — Şöhreti üç klübü karıştırdı. Transferi silahla halledilmek isteniyor...

Beden Terbiyesi Genel Müdürü İsmail Hakkı Güngör, Cemil meselesine el attı ve şöyle konuştu:

Adı üzerinde fırtınalar kopan Cemil de konuştu. Cemil, Fenerbahçe'dan başka klüpte oynamak istemediğini söyledi...

O dedi, bu dedi, herkes birşeyler söyledi. Söylenenler, güneşi balçıkla sıvama gayretlerinden ileri gitmedi ve korkunç gerçeği örtemedi. Gerçek şuydu:

"Bu hareket MAFİA özentisi bir hareketti. Mafia tipi davranışlar, sonunda Türk sporuna da el atmıştı. Cemil olayı bu işte bir başlangıçtı ama, tedbir alınmaz, böyle sürüp giderse hiç de son olacağa benzemiyordu. DEVİR geçen sayısında Mafia'nın Türkiye'deki çalışmalarına el atmış, bu gizli örgütle mücadele edilmesini istemişti. Mafia artık spora da girdiğine göre, bu gizli örgütle mücadelede geç kalmamak gerekiyor...

yaşantı

GÜMÜŞ YIL. Kraliçe II inci Elizabeth ve Prens Philip'in 25 inci evlenme yıldönümlerinin Westminster Kilisesinde yapılacak dini kutlama töreninde hazır bulunmak üzere Avrupanın 16 hanedan mensubu Londra'ya gitmeye hazırlanıyor. Bunların arasında Yunanistan kralı Constantine ve kraliçe Anne-Marie, sabık Romanya kralı Micheal ve Kraliçe Anne, İsveç kralı Gustaf, Norveç'ten prenses Sonja ve veliaht prens Harald, Lüksemburg'dan dük Jean ve karısı Josephine-Charlotte var.

●

KADINLAR PARTİSİ. Çoğu ev kadını 18 hanım tarafından kurulan "Türkiye Ulusal Kadınlar Partisi"nin kuruluş dilekçesi Vali Vefa Poyraz'a sunuldu ve parti resmen kurulmuş oldu. Genel Başkan Melike Bayburt ile birlikte Vilâyete gelen kurucular Vali Poyraz'a dilekçelerini verirlerken son derece heyecanlı görünüyorlardı. Bu nedenle daha ilk günde Kadınlar Partisinin sözcülüğünü bir erkek, emekli General Nurettin Erdoğan yaptı. Aralarında bir ressam ve bir de yazar bulunan Parti Kurucularının siyasal çalışmalarını yürütecekleri belli bir merkezleri yok. Partinin Genel Merkezi şimdilik Başkan Melike Bayburt'un Nişantaşı'ndaki evi...

●

YAŞLILIK. Yaşlılık herkese göre değişir. 38 yaşına gelen Brigitte Bardot ise yaşlılığı "İstediğim erkeğe sahip olamıyacağım zaman" diye tanımlıyor. Brigitte ile Vogue dergisi için mülâkat yapan gazeteci bu tanımlama karşısında oldukça şaşırmıştı ama diğer sualler ine aldığı cevaplar daha da şaşırtıcı oldu. Brigitte'in erkekte aradığı neydi? Fizikman çekici olması. Peki erkeğin kültürü, zekası? Önemli olmayan niteliklere ilgi duyması güçtü. Ya nazik olması? Nezaket kaçınılması gereken bir monotonluktu.

Kendisini "tarihin en büyük sex sembolü" olarak gören Brigitte ayrıca şu açıklamada bulunmuş. "Zaman bir gün beni de mahvedecek. Herşeyi mahvettiği gibi. Fakat benden sonra hiçkimse Bardotun yerini dolduramıyacak. Çünkü tek Bardot benim ve benim türüm emsalsiz."

●

FİSCHER'E RAKİP ARANIYOR. 1975 yılında yapılacak dünya satranç şampiyonluğu maçlarında Boby Fischer'in karşısına çıkacak yeni bir rakip aranıyor. Geçen hafta San Antonia şehrinde başlayan Amerika şampiyonyasına, talep ettiği ücret verilmediği için katılmayan Fischer'e rakip olabilecek üç isim var şimdilik: Sovyetler Birliğinden Anopoly Karpo, Brezilya'dan Enrique Mecking ve Danimarka'dan Ben Larsen.

●

PARLAMENTODA SKANDAL. Parlâmentoda sorulan bir soru üzerine kızgınlıktan ve mahcubiyetten morarmış Japon Başbakanı 54 yaşındaki Kakusi Tanaka kendisine iki oğlan çocuk doğurmuş Kazuko Tsuji adında bir metresi olduğunu açıklamak zorunda kaldı. Parlamento üyeleri bu hadiseyi büyük bir skandal olarak karşıladılar. Onları şaşırtan Tanaka'nın özel hayatı değil, böyle bir sualin Parlâmentoda sorulmuş olmasıydı. Çoğu Japon Başbakanlarının renkli özel hayatlarına rağmen, bu tür konular, Komünist bir parlamenterin Tanaka'yı Bayan Tsuji ve oturduğu lüks ev hakkında sorguya çekmesi ne kadar memnu idi.

hayatın tuzu biberi

SÜKAN AMERİKA'DA DP'Yİ TEŞKİLATLIYOR. Demokratik Partinin seçim kanunundaki değişiklik önerilerinden biri de, sayıları milyona ulaşan yurt dışındaki Türklere oy hakkı tanınması ile ilgili. Neden mi? DP Genel Saymanı Faruk Sükan Konya'yı partisinin kalesi haline getirmekle kalmamış, şimdi de Amerika'ya el etmiş, Sükan orada Konya'dan Amerika'ya hicret etmiş hemşeriler bulmuş, şimdi onları örgütlüyor. Sükan iki yıldan beri Birleşmiş Milletler Genel Kurulu için Amerika'ya giden TBMM heyetine dahil. Bu yıl beş kişilik heyetin üçü Konya Milletvekili Faruk Sükan (DP), Vefa Tanır (MGP) ve Mustafa Üstündağ (AP).

Amerikalılar ve hükümet yetkilileri Türk Parlâmento heyetine büyük bir dostluk ve ilgi göstermişler. Sükan için gezinin enteresan yönü, New York yakınında Peterson'da, Konya'dan giden 138 aileyi keşfetmek olmuş. Peterson'da çalışkan ve dürüst insanlar olarak tanınan ve sevilen bu Konyalılar, çocuklarına Türkçe ve İslâmiyeti öğretip milli benliklerini koruyorlarmış. Sükan bu sefer onlara New York Başkonsolosu Sıtkı Coşkun'u götürmüş ve hep beraber hasret gidermişlerdir.

●

TÜRK - ALMAN DOSTLUĞU. Batı Almanya'nın Hamburg eyaletinde her yıl yapılan "Laternen" Çocuk Festivaline bu yıl Türk işçilerimizin çocukları da ellerinde Türk bayrakları ve fenerleri ile iştirak ettiler.

YUNANLI ŞOFÖRLERİN ÇİLESİ. Yunanistan'ı yabancı turistlere daha da çekici kılmak için hükümet taksi şoförlerinin görünüşlerinin ve konuşmalarının centilmence olmasını sağlayacak yeni bir kanunu yürürlüğe koydu. Ulaştırma Bakanlığının bu bildirisine göre kıyafeti düzgün, temiz ve konuşması nazik olmıyan şoförlerin ehliyetleri 10 günden 30 güne kadar ellerinden alınabilecek. Çünkü "şoförlerin düzensiz kıyafetleri ve kaba hareketleri yabancı turistlere ülkenin medeniyet standardı hakkında olumlu bir fikir vermiyormuş. Kanunun hedefi trafik sıkışıklığında çabuk heyecana kapılan şoförlerin kendi aralarında ve yayalara karşı kullandıkları küfürlere ve bu küfürleri desteklemek için ilâve ettikleri el hareketlerine son vermek.

tarihte devir

CHP nasıl kuruldu?

1923 Ocak ayının 14 Pazar günü Ankara'nın gösterişsiz garında farklı bir hazırlık vardı. Beş vagonlu özel tren harekete hazırdı. İstasyon çevresi, topal Osman Ağa'nın Giresun'lu silâhşörlerince sarılmış, etrafta kuş uçurulmuyordu.

1920 modeli açık arabanın gürültülü sesi uzaklardan duyuluyordu:

"Gazi Paşa geliyor."

B.M. Meclisi Başkanı Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, arabadan atladı, sert adımlarla toprak perona girdi. Kendisini uğurlamağa gelen birkaç kişinin ellerini sıktıktan sonra, trenin arka vagonunun sahanlığına atladı, atlar atlamaz da özel tren hareket etti. Odunla işleyen eski tip lokomotif, koyu dumanlar çıkararak Eskişehir doğrultusunda hızla yol almağa başladı. Zaten başka doğrultu yoktu ki...

Vagonun penceresinden kimsesiz Anadolu topraklarını seyreden Mustafa Kemal, son haftalarda kafasında iyice olgunlaştırdığı, çok önemil kararını, bir kere daha gözden geçiriyordu:

"Padişahlığın kaldırılması, halifelik makamının yetkisiz kalışı üzerine, halk ile yakından görüşmek, halkın düşünce ve eğilimini bir daha incelemek önemlidir. Meclis son yılına girmiş bulunuyor. Yeni seçim dolayısıyla Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetini bir siyasi parti durumuna getirmeğe karar verdim. Barış sağlanacak olursa, derneğimiz örgütlerinin siyasi partiye çevrilmesini uygun görüyorum. Bu konuda halkla karşı karşıya gelip görüşmek yararlı olacaktır. Bana diledikleri gibi serbest sorular sormalarını istiyeceğim."

BİR GRUP GAZETECİ' Gazi'nin Ankara'dan yola çıktığı saatlerde, İstanbul'da Bostancı vapur iskelesinde toplanmış, 9 kişilik bir grup, iskele üzerinde bir aşağı, bir yukarı dolaşarak Seyrisefain İdaresinin kendilerini İzmit'e götürecek çatanasını bekliyorlardı...

Tevhidiefkâr Başyazarı Velit Ebüzziya, Vakit Başyazarı Ahmet Emin (Yalman), Akşam Başyazarı Falih Rıfkı (Atay), İleri Başyazarı Suphi Nuri (İleri), İkdam Başyazarı Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) ve Tanin Başyazarı İsmail Müştak, Ankara Hükümetinin İstanbul'daki temsilcisi Dr. Adnan (Adıvar) beyden aldıkları davet üzerine, Gazi ile görüşmek üzere yola çıkıyorlardı. Kafileye Dr. Adnan, eşi Halide Edip ve Adnan bey İstanbul'a gelene kadar temsilcilik görevini yapan Hamit bey de katılıyorlardı.

İSTANBUL BASINIYLA İLK UZUN GÖRÜŞME. İstanbul basınını temsil eden 6 gazetenin başyazarı ile Gazi arasındaki ilk uzun görüşme 16 Ocak 1923 günü İzmit'te yapılmıştır. Başyazarlar, başta hilâfet olmak üzere, günün bütün meselelerini sormuşlar, Gazi'nin uzun açıklamalarını dönüşte yazmışlardı. Bu meselelerin başlıcası, Gazi'nin kurmaya karar verdiği Halk Fırkası idi...

O yılın 9 Eylülünde Halk Fırkası resmen kuruldu, 11 inde de Gazi, Genel Başkanlığa getirildi. Cumhuriyetin ilânından sonra adı Cumhuriyet Halk Fırkası oldu...

CHP'nin asıl kuruluşu çok daha gerilere, Sivas kongresine kadar gider. Sivas Kongresi, milletçe yer yer kurulmuş olan direnme teşekküllerini, Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" adı altında bir araya getirdiğinde, CHP kurulmuş oluyordu. Çünkü, o günden itibaren milli savaşın yürütülmesi, Meclis kurulana kadar Temsil Heyeti olarak, Meclis kurulduktan sonra da TBMM halinde bu derneğin omuzlarındaydı. Nitekim Mecliste ilk muhalefet grupları da bu teşekküle, yani başında Mustafa Kemal'in bulunduğu İhtilâl Partisine karşı teşkil edilmiştir.

BÜYÜK KARARLAR ÖNCESİ HALKLA GÖRÜŞME. Gazi, yukarıda sözünü ettiğimiz, 14 Ocak'ta başlayan ve 35 gün sürmüş olan büyük gezisine çıkarken, Halk Fırkası fikrini basına ve halka maletme kararında idi. O'nun bu arzusu çoktan beri kulaktan kulağa fısıldanıyordu, fakat gerçek maksadını ilk defa İzmit'te, İstanbul basınının başyazarlarına kendisi şu sözlerle açıklıyacaktı:

"Ben Halk Fırkası namı altında bir fırka kuracağım, dediğim zaman zannolunmuş idi ki, milletin muhtelif sınıflarından bir veya iki sınıfın menfaatlerini, refahını temin etmeğe matuf bir gaye takibedeceğim. Öteki sınıfların menfaatlerini düşünmiyeceğim. Böyle birşey yoktur. Fırkanın programı bütün milletin refah ve saadetini temine matuf olacaktır. Düşüncelerimizi, beraber çalışmak istediğimiz insanlardan mürekkep bir fırkaya anlatmak lâzımdır. Halkı kendi halinde terkedersek, bir adım ileri atamayız. Program elimizde kalır. Bütün Milleti müsbet bir çalışma programı ile alâkadar etmeliyiz.

Mesele programdadır. Ortaya koyacağımız şey müsbet millet programı olmalıdır. Bütün memleketin menfaatine yarar bir program yapılmalıdır. Efendiler; ben yalnız şahsımı düşünseydim, barış olur olmaz "Ben tarihî ve millî görevimi yerine getirdim." der ve hoşuma giden bir tarafa çekilirdim. Bu tarz hareket, nefsim için daha iyi olurdu. Mücadeleye devam eden insan mutlaka yıpranır. Barışın imzalandığı gün şüphesiz birçok başarılar kazanmış olacağız. Buna rağmen hiçbir şeyin hitam bulmamış olduğunu kabul etmek lâzımdır. (Bu konuşma yapıldığında Lozan Konferansı bitmemişti)

Yeniden daha esaslı işlere başlamak mecburiyetindeyiz. Elde etmek istediğimiz bütün sonuçları, yeniden işliyerek teyid etmeliyiz. Bunları mücadeleden kaçınmakla temine imkân yoktur. Memleketin menfaatini temin edeceğini zannettiğimiz programla ortaya atılmak ve kim benimle çalışacaksa onlara:

"Buyurun! demek lâzımdır."

CHP'NİN ESASLARI: 9 UMDE. Gazi, dediği gibi hareket etti. Programını ortaya "9 umde" adıyla koydu. CHP'nin programının esasını teşkil eden 9 umde özet olarak şöyledir:

— Egemenlik ulusundur

— TBMM'den başka hiçbir makam milli mukadderata hakim olamaz.

— Bütün kanunların tanziminde, her nevi teşkilâtta

— Umumi terbiyede

— Ekonomide

ancak milli egemenlik esasları dahilinde hareket olunacaktır.

Bu 9 umde ilân olunurken, Atatürk bir de beyanname yayınlıyor, milletçe halledilmesi gereken güçlükleri anlatıyordu.

Aslında 7 Eylül 1919'da Sivas'ta, şekil olarak da 9 Eylül 1923'de Ankara'da kurulmuş olan CHP'si 10 Kasım 1938 gününe kadar 1 numaralı kurucusu Atatürk'ün, o günden 8 Mayıs 1972 tarihine kadar da 2 numaralı kurucusu İnönü'nün Genel Başkanlığı altında yurt hizmetine devam etti. ● **Kemal Zeki GENÇOSMAN**

devir'e mektuplar

DEVİR'in ilk sayısını dikkatle okudum. Yazı Kurulunuz oldukça etkileyici. Yayın ilkeleriniz de güzel. Herkes gibi siz de Atatürkçülükle başlıyorsunuz. Gerçek Atatürkçülük! Ata'yı her önüne gelen kullanıyor. Siz niye kullanmayasınız.

Demokrasiye ve Parlâmentoya bağlılığınız ise gözyaşartıcı. "Hür seçimlere dayanan Parlâmenter Demokrasi Batı Uygarlığının ayrılmaz parçası" diyorsunuz. Bu çok doğru. Bir alt paragrafta ise "Parlâmenter demokrasi demek dört yılda bir oy vermek ve sonra da çoğunluğun mutlak hakimiyeti değildir." dersiniz. (Çoğunluğun mutlak hakimiyeti demokrasilerde değil totaliter rejimlerde olur: Faşizm. Komünizm gibi.) Pluralist demokrasi bütün vatandaşların yönetime katıldıkları ve devamlı söz hakkına malik oldukları yönetim sistemi değildir.

İç politika yazılarınız kendinize has demokrasi anlayışınızı örneklerle belirtmekte. İki ana siyasi partiye ve liderlerine küçük düşürücü ifadelerle değinirken Emin Paksüt aslan payını alıyor. İki ana siyasi partiye olan tutumunuzu öğrendikten sonra Hükümeti zemzem suyu ile yıkanmış ekip olarak göstermeniz bir başka alaturkacılık. Hükümetin politikasına en ufak şekilde muhalefet edenler ise oy peşinde, bencil, vatanı düşünmiyen parlamenterler Parlamenterlerin yüzde doksanını bu şekilde sulçayan bir fikir dergisinin parlâmenter demokrasiye inancını samimi bulmak biraz güç olsa gerek.

Beyler, ya siz Parlâmenter Demokrasi ve şartlarını bilmiyorsunuz veya bu dergiyi bize açıklamadığınız bir çıkar uğruna çıkaryorsunuz. Yakında öğreniriz herhalde.

Saygılarımla,
Besim Tibukoğlu

●

Gerçekten memleketimizin her seviyesine hitap edebilecek derecede kaliteli bir dergiyi yayın hayatına sokmakla ne kadar övünseniz azdır. Ben şahsen böyle bir derginin eksikliğini uzun zamandır hissediyordum. İlk iki sayınız gerek yayınlanış şekli ve gerekse konu bakımından kusursuzdu. Sizi bir daha tebrik ederken, başarınızın daimi olmasını temenni ederim.

Yüksel Altınmakas
Kimya Mühendisi

HAFTALIK, OLAYLAR, GERÇEKLER, BELGELER DERGİSİ

devir

GENEL YAYIN MÜDÜRÜ	ALTEMUR KILIÇ
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ	NEJAT TÜRKERİ
YAZI İŞLERİ MD. YARDIMCISI	ŞENİZ TÜRKÖMER
TEKNİK SEKRETER	BÜLENT PEKER
ANKARA BÜROSU	Vedat Uras (Temsilci), Orhun Fişek
İSTANBUL BÜROSU	Ziya Nebioğlu (Temsilci)
DIŞ TEMSİLCİLER	Batı Avrupa Fuat Emircan
	Kuzey Amerika Aykut Görkey
	Almanya Adnan Atar
	Belçika Alev Somay
	Kıbrıs Ahmet Tolgay
BÖLÜMLER	
Dış Politika	Prof. Dr. Yılmaz Altuğ
Ekonomi/Sosyal Politika	Doç. Dr. İlter Akat, Dr. Aydemir Aşkın, Esin Aydar, Ergun İyriboz
Hukuk	Prof. Dr. Mahmut Birsel
Tarih	Kemal Zeki Gençosman, Ertuğrul Zekâi Ökte
Din	Mehmet Oruç Rüştü Şardağ
Sağlık	Prof. Dr. Ergun Sabar, Doç. Dr. Selçuk Erez, Dr. Yurtsever İyriboz
Sanat	Gültekin Elibal
Tiyatro	Nedim Göknil, Recep Bilginer.
Sinema	Biltin Toker, Esen Arkış, Tayfur Göçmenoğlu
Müzik	Faruk Yener, Celasin Muşkara (Klâsik), Ali Rıza Ayhan (Türk), Ali Kocatepe (Hafif Batı).
Basın	Jerfi Yener
Turizm	Halûk Durukal, Haldun Oksar
Silâhlı Kuvvetler	Emin Aytekin
Çalışma	Sedat Ağralı
Kitaplar	Şadan Gökovalı
Otomotiv	Ünal Tapan
Giyim/Kuşam/Kadın	Güzide Kılıç
Spor	Ceyhan Gür, Hıncal Uluç
Röportajlar	Özden Alpdağ, Ozan Sağdıç, Ara Güler, Selâm Akpınar, Ayşegül Dora Türkân Türker
Tanıtma	Cüneyt Koryürek
Müşavirler	Jerfi Yener, Erkin Usman, Cüneyt Koryürek, Tümer Ergin (Grafik)
GRAFİK	Hilmi Küçük, Mehmet Soylu, Delta Ajans
RESİM/KARİKATÜR	İsmail Gülgeç
FOTOĞRAFLAR	Ozan Sağdıç, İsmet Gümüşdere, Hüseyin Baracan, Suna Aknur
ARŞİV VE ARAŞTIRMA	Aydan Seyhan
TERCÜME	Fatoş Berkay, Neda Baraz, Neclâ Erbakır

YAZARLAR-KURULU — ALFABETİK SIRAYA GÖRE:
Prof. Dr. Fahir Armaoğlu, Deniz Adanalı, Prof. Orhan Akın, Dr. Aydemir Aşkın, Emin Aytekin, Cihad Baban, Doç. Dr. İrfan Baştuğ, Engin Baraz, Doç. Rauf Beyru, Tekin Çullu, Mehmet Dinçer, Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer, Müfit Duru, Ziyad Ebüzziya, Dr. Hilmi Evin, Prof. Dr. Feridun Ergin, Özcan Ergüder, Talat Halman, Deniz Ilgaz, Doç. Dr. Akın İlkın, İsmail İşmen, Süreyya Koç, Prof. Kemal Karhan, Şemsi Kuseyri, Nüvit Özdoğru, Ergün Özakat, Merih Paya, Mithat Perin, Prof. Vural Fuat Savaş, Prof. Fadıl Hakkı Sur, Sevfi Taşhan, Dr. Cemalettin Topuzlu, Prof. İsmail Türk, Şenin Türkömer, Naşit Hakkı Uluğ, Prof. Dr. Yusuf Vargel, Prof. Dr. Aydın Yalçın, Prof. Dr. Nevzat Yalcıntaş, Prof. Dr. Memduh Yaşa

MÜESSESE MÜDÜRÜ	Sadettin Bakalım
ABONE SERVİSİ	Murat Kür
DİŞ İLİŞKİLER VE İLÂN	Baydo Baykal
DAĞITIM	GAMEDA - İrfan Bilgiç (İstanbul)
YAZI İŞLERİ-İLÂN VE ABONE	Halit Ziya Bulvarı 74/A İzmir Tel : 42 330 (5 hat)
POSTA ADRESİ	P.K. 196 İZMİR
ANKARA BÜROSU	Selânik Caddesi 60, Yenişehir Tel : 12 48 88
İSTANBUL BÜROSU	Hilâli Ahmer Caddesi, Çatal Çeşme Sokak, No. 29 Üretmen İş Hanı, Kat 1, No. 12 Tel : 22 04 24 (Santral)

TİFSET A/Ş (İzmir) Tesislerinde dizilmiş, basılmıştır.

İMTİYAZ SAHİBİ **ADNAN SÜVARİ** Bir Tifset Yayınıdır.

Politeknik Ticaret Koll.Şti

Fikret KANDEMİR
Naci GÜNDOĞDU

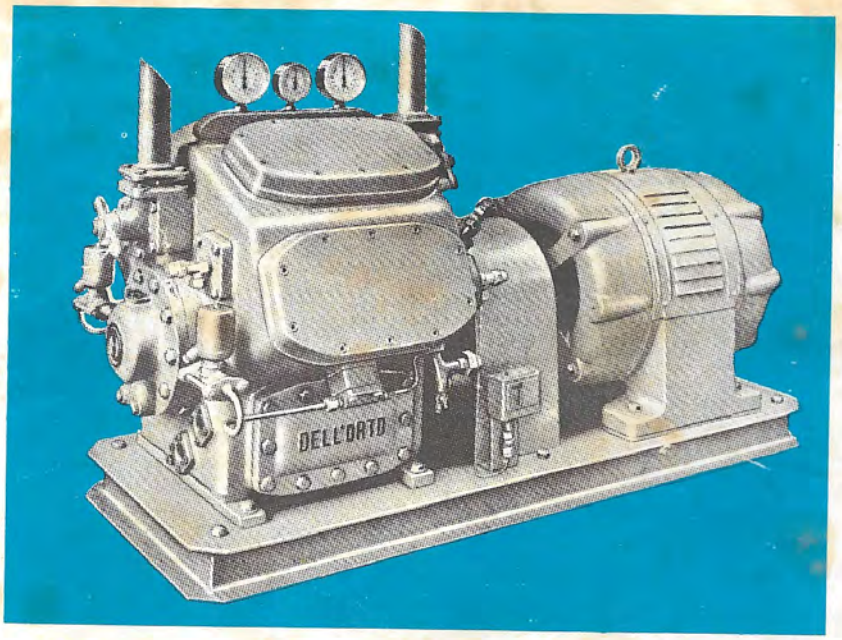

DELL'ORTO

Gaz Kompresörleri
Türkiye Mümessili

- Modern ekmek fabrikaları
- Soğuk hava depoları
- Buz fabrikaları
- Mühendislik ve taahhüt işleri

Fevipaşa Bulvarı 43/A İzmir Telefon:35000-26593

güzeli sevenler için..

Güzeli sevenlerin estetik görünüşe merakı olanların
seçtiği arabadır Renault 12.
Hangi açısından bakılırsa bakılsın güzeldir.
Renault 12 mimarisi aerodinamizm'in verdiği iddialı çizgileri taşır;
Motor ve bagaj kapakları yere doğru meyilli,
tavanı öne doğru eğiktir.
Havayı kırsın, göze güzel görünsün diye.
Renault 12 şekil zevkiniz için yaratılmıştır.

RENAULT 12